

**AHMED AVNİ KONUK'A AİT RAST KÂR-I NÂTIK
(FİHRİST-İ MAKÂMAT) ADLI ESERİN MAKAM VE
GÜFTE ANALİZİ**

Semih OKCU

**Yüksek Lisans Tezi
Müzik Bilimleri Anasanat Dalı
Doç. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ
2019
Her Hakkı Saklıdır**

T.C.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

MÜZİK BİLİMLERİ BÖLÜMÜ

Semih OKCU

**AHMED AVNİ KONUK'A AİT RAST KÂR-I NÂTİK (FİHRİST-İ
MAKÂMAT) ADLI ESERİN MAKAM VE GÜFTE ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Doç. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ

ERZURUM – 2019

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum " Ahmed Avni Konuk'a Ait Rast Kâr-ı Nâtık (Fihrist-i Makâmat) Adlı Eserin Makam ve Güfte Analizi" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin basılı ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Güzeli Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanması için izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimim ... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

28/06/2019

Semih OKCU

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Doç. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ danışmanlığında, Semih OKCU tarafından hazırlanan bu çalışma 18.06 2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Müzik Bilimleri Anabilim / Anasanat Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Ahmet Selim DOĞAN İmza : *a.s.d.*
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ İmza : *Öz. Karataş*
Jüri Üyesi : Dr. Öğretim Üyesi Sibel POLAT İmza : *S. Polat*

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 18.06/2019

a.s.d.
Doç. Dr. Ahmet Selim DOĞAN
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	XVIII
ABSTRACT.....	XX
KISALTMALAR DİZİNİ	XXII
ŞEKİLLER DİZİNİ	XXIII
TABLolar DİZİNİ	XXV
ÖN SÖZ.....	XXVI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
PROBLEM DURUMU	3
1.1. AHMED AVNİ KONUK HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	3
1.1.1. Eserleri.....	4
1.1.1.1. Edebi Eserleri.....	5
1.1.1.2. Bestekârlığı ve Mûsikî Eserleri.....	7
1.1.1.3. Üstâdları.....	10
1.1.1.4. Talebeleri	10
1.1.1.5. Terkip Ettiği Makamlar	11
1.1.1.5.1. Dilkeşîde Makamı	11
1.1.1.5.2. Bend-i Hisar Makamı	11
1.2. TÜRK MÛSİKÎSİNDE FORMLAR VE KÂR-I NÂTIK.....	12
1.2.1. Fihrist-i Makamat	13
1.2.1.1. Küpe Kavramı.....	13
1.2.2. Hamparsum Notası	16
1.2.3. Bestelenmiş Diğer Kâr-ı Nâtıklar	19
1.3. TÜRK MÛSİKÎSİNDE USÛLLER.....	19
1.4. ARUZ VEZNİ VE KLASİK TÜRK MÛSİKÎSİYLE İLİŞKİSİ	21
1.4.1. Güfte	23
1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	23
1.6. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	24
1.7. VARSAYIMLAR	24
1.8. SINIRLILIKLAR.....	24

1.9. TANIMLAR	24
----------------------------	-----------

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	26
---------------------------------------	-----------

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	26
-------------------------------------	-----------

2.2.1. Ahmed Avni Konuk'un Rast Kâr-ı Nâtık adlı eserinde kullandığı makam ve usuller	27
---	----

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI	30
--	-----------

2.4. VERİLERİN ANALİZİ	30
-------------------------------------	-----------

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. MAKAM ANALİZİ	31
---------------------------------	-----------

3.1.1. Rast	33
-------------------	----

3.1.2. Rehâvî	33
---------------------	----

3.1.3. Sâzkâr	35
---------------------	----

3.1.4. Pençgâh-ı Asıl	35
-----------------------------	----

3.1.5. Pençgâh-ı Zâid	37
-----------------------------	----

3.1.6. Rast Mâye	37
------------------------	----

3.1.7. Rast-ı Cedîd	39
---------------------------	----

3.1.8. Sûz-i Dilârâ	39
---------------------------	----

3.1.9. Büzürk	41
---------------------	----

3.1.10. Nîkrîz	41
----------------------	----

3.1.11. Nihâvend-i Kebîr	43
--------------------------------	----

3.1.12. Nihâvend-i Rûmî	43
-------------------------------	----

3.1.13. Hicazkâr	45
------------------------	----

3.1.14. Kürdî'li Hicazkâr	45
---------------------------------	----

3.1.15. Sûznâk (Basit)	47
------------------------------	----

3.1.16. Mâhur	47
---------------------	----

3.1.17. Zâvil	49
---------------------	----

3.1.18. Pesendîde	49
-------------------------	----

3.1.19. Şevk-i Dil	51
--------------------------	----

3.1.20. Sûznâk (Zirgüle'li)	51
3.1.21. Nev' eser	53
3.1.22. Tarz-ı Nevîn	53
3.1.23. Dilnişîn	55
3.1.24. Zevk-i Dil	55
3.1.25. Mâverâ-ün-nehr	57
3.1.26. Dügâh	57
3.1.27. Hüseyinî	59
3.1.28. Uşşak	59
3.1.29. Acem	61
3.1.30. Muhayyer	61
3.1.31. Sabâ	63
3.1.32. Isfahan (Mürekkep)	63
3.1.33. Isfahânek	65
3.1.34. Tâhir	65
3.1.35. Karcığâr	67
3.1.36. Gerdaniye	67
3.1.37. Bayâtî	69
3.1.38. Arazbâr	69
3.1.39. Nevâ	71
3.1.40. Gül'zâr (Mürekkep)	71
3.1.41. Hisar	73
3.1.42. Muhayyer Sünbüle	73
3.1.43. Kûçek	75
3.1.44. Sultânî Irak	75
3.1.45. Dügâh-Mâye	77
3.1.46. Bayâtî Araban	77
3.1.47. Hicaz	79
3.1.48. Bahr-i Nâzik	79
3.1.49. Hümâyûn	81
3.1.50. Şehnâz	81
3.1.51. Sipihir	83

3.1.52. Nişâburek.....	83
3.1.53. Vech-i Şehnâz.....	85
3.1.54. Uzzâl.....	85
3.1.55. Hicaz Zirgüle	87
3.1.56. Araban	87
3.1.57. Nişâbur	89
3.1.58. Gonca-i Râ'nâ.....	89
3.1.59. Çargâh (Mürekkap)	91
3.1.60. Kürdî ⁽¹⁾	91
3.1.61. Kürdî ⁽²⁾	93
3.1.62. Acem Kürdî	93
3.1.63. Muhayyer Kürdî	95
3.1.64. Sabâ Zemzeme (Sabâ'da Kürdî).....	95
3.1.65. Zevk-i Tarâb	97
3.1.66. Nevâ Kürdî	97
3.1.67. Gerdâniye Kürdî	99
3.1.68. Şevk-i Cedîd	99
3.1.69. Bûselik.....	101
3.1.70. HisarBûselik	101
3.1.71. Tahir Bûselik	103
3.1.72. Muhayyer Bûselik	103
3.1.73. Acem Bûselik	105
3.1.74. Sabâ Bûselik	105
3.1.75. Nevâ Bûselik	107
3.1.76. Evc Bûselik.....	107
3.1.77. Bayâtî Bûselik	109
3.1.78. Arazbar Bûselik	109
3.1.79. Hicaz Bûselik	111
3.1.80. Mâhur Bûselik	111
3.1.81. Gerdaniye Bûselik	113
3.1.82. Bayâtî Araban Bûselik.....	113
3.1.83. Şehnâz Bûselik	115

3.1.84. Segâh	115
3.1.85. Mâye	117
3.1.86. Müstear	117
3.1.87. Hüzzam.....	119
3.1.88. Vech-i Arazbar	119
3.1.89. Irâk.....	121
3.1.90. Bestenigâr	121
3.1.91. Evc.....	123
3.1.92. Dilkeşhâverân	123
3.1.93. Ferahnâk	125
3.1.94. Rûy-i Irâk	125
3.1.95. Rahatül Ervâh	127
3.1.96. Beste Isfahan	127
3.1.97. Rahatfezâ	129
3.1.98. Revnâknümâ	129
3.1.99. Evcârâ	131
3.1.100. Hüseyinî Aşîrân	131
3.1.101. Zîrefkend	133
3.1.102. Sûz-i Dil	133
3.1.103. Bûselik Aşîrân	135
3.1.104. Nühüft.....	135
3.1.105. Aşîrân Mâye	137
3.1.106. HicazAşîrân	137
3.1.107. Canfezâ	139
3.1.108. Tarz-ı Cedîd.....	139
3.1.109. Acem Aşîrân.....	141
3.1.110. Şevkefzâ	141
3.1.111. Şevk-i Tarâb	143
3.1.112. Şevkâver	143
3.1.113. Yegâh.....	145
3.1.114. Sultânî Yegâh	145
3.1.115. Ferahfezâ	147

3.1.116. Dilkeşîde.....	147
3.1.117. Bend-i Hisar	149
3.1.118. Şet Araban	149
3.1.119. Gülzâr	151
3.2. GÜFTE ANALİZİ.....	152
3.2.1. Rast (Doğru)	153
3.2.1.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	153
3.2.2. Rehâvî (Rahat).....	153
3.2.2.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	153
3.2.3. Sâzkâr (İş sahibi)	154
3.2.3.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	154
3.2.4. Pençgâh-ı Asıl	154
3.2.4.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	154
3.2.5. Pençgâh-ı Zâid.....	155
3.2.5.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	155
3.2.6. Rast Mâye.....	155
3.2.6.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	155
3.2.7. Rast-ı Cedîd (Yeni Rast)	156
3.2.7.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	156
3.2.8. Sûz-i dilârâ (Gönül çalan)	156
3.2.8.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	156
3.2.9. Büzürk (Büyük).....	157
3.2.9.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	157

3.2.10. Nikrîz (İyilik)	157
3.2.10.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	157
3.2.11. Nihâvend-i kebîr (Nüyük Nihâvend).....	158
3.2.11.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	158
3.2.12. Rûm-î Nihâvend	158
3.2.12.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	158
3.2.13. Hicazkâr.....	159
3.2.13.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	159
3.2.14. Kürdî'li Hicazkâr.....	159
3.2.14.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	159
3.2.15. Sûznâk (Yakıcı).....	160
3.2.15.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	160
3.2.16. Mâhûr	160
3.2.16.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	160
3.2.17. Zâvil.....	161
3.2.17.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	161
3.2.18. Pesendide (Beğenilmiş).....	161
3.2.18.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	161
3.2.19. Şevk-i Dil (Gönül Şevki).....	162
3.2.19.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	162
3.2.20. Zîrgüleli Sûznâk	162

3.2.20.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	162
3.2.21. Nev' eser (Yeni eser).....	163
3.2.21.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	163
3.2.22. Tarz-ı Nevîn	163
3.2.22.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	163
3.2.23. Dilnişîn (Gönülde yer eden)	164
3.2.23.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	164
3.2.24. Zevk-i dil (Gönül zevki).....	164
3.2.24.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	164
3.2.25. Mâverâ-ün-nehr	165
3.2.25.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	165
3.2.26. Dügâh	165
3.2.26.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	165
3.2.27. Hüseyinî.....	166
3.2.27.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	166
3.2.28. Uşşâk (Âşıklar).....	166
3.2.28.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	166
3.2.29. Acem	167
3.2.29.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	167
3.2.30. Muhayyer (İğreti)	167
3.2.30.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	167

3.2.31. Sabâ (Meltem)	168
3.2.31.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	168
3.2.32. Isfahan	168
3.2.32.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	168
3.2.33. Isfahanek	169
Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	169
3.2.34. Tâhir (Temiz)	169
3.2.34.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	169
3.2.35. Karcığâr	170
3.2.35.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	170
3.2.36. Gerdâniye	170
3.2.36.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	170
3.2.37. Bayâtî (Bayat).....	171
3.2.37.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	171
3.2.38. Arazbâr	171
3.2.38.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	171
3.2.39. Nevâ(Ses)	172
3.2.39.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	172
3.2.40. Gül'izâr (Gül yanaklı)	172
3.2.40.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	172
3.2.41. Hisar	173

3.2.41.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	173
3.2.42. Muhayyer Sünbüle.....	173
3.2.42.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	173
3.2.43. Kuçek (Küçük)	174
3.2.43.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	174
3.2.44. Sultânî Irak	174
3.2.44.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	174
3.2.45. Dügâh Mâye	175
3.2.45.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	175
3.2.46. Bayâtî Ârabân.....	175
3.2.46.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	175
3.2.47. Hicaz.....	176
3.2.47.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	176
3.2.48. Bahr-i nâzik (Nazik deniz)	176
3.2.48.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	176
3.2.49. Hümâyûn (Hükümdar)	177
3.2.49.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	177
3.2.50. Şehnâz	177
3.2.50.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	177
3.2.51. Sipihir(Gökyüzü).....	178
3.2.51.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	178

3.2.52. Nişâburek.....	178
3.2.52.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	178
3.2.53. Vech-i Şehnâz.....	179
3.2.53.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	179
3.2.54. Uzzâl.....	179
3.2.54.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	179
3.2.55. Hicaz Zirgüle.....	180
3.2.55.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	180
3.2.56. Ârabân	180
3.2.56.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	180
3.2.57. Nişâbur	181
3.2.57.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	181
3.2.58. Gonca-i Ra'nâ (Güzel gonca).....	181
3.2.58.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	181
3.2.59. Çârgâh	182
3.2.59.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	182
3.2.60. Kürdî ⁽¹⁾	182
3.2.60.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	182
3.2.61. Kürdî ⁽²⁾	183
3.2.61.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	183
3.2.62. Acemkürdî	183

3.2.62.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	183
3.2.63. Muhayyerkürdî	184
3.2.63.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	184
3.2.64. Sabâ Zemzeme (Karışık Sabâ)	184
3.2.64.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	184
3.2.65. Zevk-i Tarâb	185
3.2.65.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	185
3.2.66. Nevâkürdî	185
3.2.66.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	185
3.2.67. Gerdâniyekürdî	186
3.2.67.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	186
3.2.68. Şevk-i Cedîd (Yeni şevk)	186
3.2.68.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	186
3.2.69. Bûselik (Öpücük)	187
3.2.69.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	187
3.2.70. Hisar Bûselik	187
3.2.70.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	187
3.2.71. Tâhîr Bûselik (Temiz öpücük)	188
3.2.71.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	188
3.2.72. Muhayyer Bûselik	188
3.2.72.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	188

3.2.73. AcemBûselik	189
3.2.73.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	189
3.2.74. SabâBûselik	189
3.2.74.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	189
3.2.75. NevâBûselik	190
3.2.75.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	190
3.2.76. EvcBûselik.....	190
3.2.76.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	190
3.2.77. Bayâtî Bûselik	191
3.2.77.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	191
3.2.78. ArazbârBûselik	191
3.2.78.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	191
3.2.79. HicazBûselik	192
3.2.79.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	192
3.2.80. Mâhur Bûselik	192
3.2.80.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	192
3.2.81. Gerdâniye Bûselik	193
3.2.81.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	193
3.2.82. BayâtîarabânBûselik.....	193
3.2.82.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	193
3.2.83. ŞehnazBûselik	194

3.2.83.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	194
3.2.84. Segâh	194
3.2.84.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	194
3.2.85. Mâye	195
3.2.85.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	195
3.2.86. Müstear (Takma, uydurma)	195
3.2.86.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	195
3.2.87. Hüzzam (Hüzünlü)	196
3.2.87.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	196
3.2.88. Vech-i Arazbar	196
3.2.88.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	196
3.2.89. Irâk.....	197
3.2.89.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	197
3.2.90. Bestênigâr (Sevgili)	197
3.2.90.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	197
3.2.91. Evc.....	198
3.2.91.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	198
3.2. 92.Dilkeşhâverân (Gönül çalan güneş).....	198
3.2.92.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	198
3.2.93 Ferahnâk (Huzurlu)	199
3.2.93.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	199

3.2.94. Rûy-i Irak	199
3.2.94.1 Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	199
3.2.95. Râhatül ervâh (Rahat ruhlar)	200
3.2.95.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	200
3.2.96. Bestê Isfahan	200
3.2.96.1 Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	200
3.2.97. Râhatfezâ (Rahatlık).....	201
3.2.97.1 Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	201
3.2.98. Revnâknümâ (Taze numune).....	201
3.2.98.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	201
3.2.99. Evc-Ârâ(Yüksek süslü)	202
3.2.99.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	202
3.2.100. Hüseyinî Aşîrân	202
3.2.100.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	202
3.2.101. Zîrefkend (En aşağı)	203
3.2.101.1 Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	203
3.2.102. Sûz-i Dil (Gönül yakan)	203
3.2.102.1 Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	203
3.2.103. BûselikAşîrân	204
3.2.103.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	204
3.2.104. Nühüft (Gizli).....	204

3.2.104.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	204
3.2.105. Aşîrân Mâye	205
3.2.105.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	205
3.2.106. Hicâz Aşîrân	205
3.2.106.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	205
3.2.107. Canfezâ (Can katan)	206
3.2.107.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	206
3.2.108. Tarz-ı Cedîd (Yeni tarz)	206
3.2.108.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	206
3.2.109. AcemAşîrân	207
3.2.109.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	207
3.2.110. Şevkefzâ(Şevk arttıran)	207
3.2.110.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	207
3.2.111. Şevk-i Tarâb (Şenliğe şevk)	208
3.2.111.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	208
3.2.112. Şevkâver (Neşe getiren)	208
3.2.112.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	208
3.2.113. Yegâh.....	209
3.2.113.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	209
3.2.114. Sultânî-Yegâh	209
3.2.114.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler.....	209

3.2.115. Fêrahfezâ (Ferahlık)	210
3.2.115.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler	210
3.2.116. Dilkeşîdê (Gönül çeken)	210
3.2.116.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler	210
3.2.117. Bend-i Hisar (Hisar kalesi, bağı)	211
3.2.117.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler	211
3.2.118. Şetârâbân	211
3.2.118.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler	211
3.2.119. Gülzâr (Gül bahçesi)	212
3.2.119.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler	212

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇLAR	213
4.2. ÖNERİLER	215
KAYNAKÇA	216
ÖZGEÇMİŞ	218

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AHMED AVNİ KONUK'A AİT RAST KÂR-I NÂTIK (FİHRİST-İ MAKÂMAT)
ADLI ESERİN MAKAM VE GÜFTE ANALİZİ****Semih OKCU****Danışman: Doç. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ****2019, 218 Sayfa****Jüri: Doç. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ****Doç. Dr. Ahmet Selim DOĞAN****Dr. Öğr. Üyesi Sibel POLAT**

“Ahmed Avni Konuk’a ait Rast Kâr-ı Nâtık (Fihrist-i Makâmât) adlı eserin makam ve güfte analizi” adlı bu çalışma, dört bölümden oluşmaktadır. Problem durumunun ele alındığı birinci bölümde, Ahmed Avni Konuk, Türk Mûsikîsinde Formlar ve Kâr-ı Nâtık, Türk Mûsikîsinde Usûller, Arûz vezni ve Klasik Türk mûsikîsiyle ilişkisi hakkında genelden özele doğru olacak şekilde bilgiler verilmiş, ikinci bölümde ise yapılan çalışmanın yöntem kısmı ile beraber Ahmed Avni Konuk’un Rast Kâr-ı Nâtık adlı eserinde kullandığı makam ve usûller’in tasnîfi yer almaktadır. Bu paralelde bu kısım dâhilinde; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve analizi gibi veriler bulunmaktadır. Üçüncü bölümde, bulgular ve yorum başlığı altında çalışmanın örneklemini oluşturan Ahmed Avni Konuk’a ait Rast Kâr-ı Nâtık’ın (Fihrist-i Makâmât) makam ve güfte analizi yapılmış, dördüncü ve son bölümde ise yapılan analizler bağlamında elde edilen bir takım çıkarımlar ve bunların neticesinde şahsımıza ait bazı öneriler yer almaktadır.

Araştırmada “Betimsel” yöntem kullanılmıştır. Betimsel yöntem doğrultusunda da “Tarama” (Survey) modelinden yararlanılmıştır. Araştırma konusuna yönelik olarak kullanılan bu teknikler aracılığı ile elde edilen tüm veriler analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Bu çalışmada, bilindiği üzere Kâr-ı Nâtıkların öğreticilik hususunda ne kadar verimli olduğu ortaya çıkmış ve son zamanlarda bu tip büyük form yapısına sahip eserlere rağbetin azaldığı düşünölürse bu ve benzeri Kâr-ı Nâtıklar üzerinde yapılan her türlü çalışma, kaybolmaya yüz tutmuş olan bu ve benzeri formda bestelenmiş eserleri gün yüzüne çıkarmaya yardımcı olacağı ön görölmüştür. Yine bu çalışmanın, hem sanatsal eserlerin devamı açısından hem de mûsikîmizi öğreticiliği aısındanda bu tip yeni eserler oluşmasına katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahmed Avni Konuk, Kâr-ı Nâlık, Güfte, Makam, Arûz

ABSTRACT**MASTER THESIS****THE MODAL AND LYRICS ANALYSIS OF THE WORK NAMED RAST KÂR-1
NÂTIK (FİHRİSTİ MAKÂMAT) BELONGİNG TO AHMED AVNİ KONUK****Semih OKCU****Advisor: Assist. Prof. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ****2019, page: 218****Jury: Assist. Prof. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ****Assist. Prof. Dr. Ahmet Selim DOĞAN****Assist. Prof. Dr. Sibel POLAT**

This study called “The modal and lyrics analysis of the work named Rast Kâr-1 Nâtık (Fihrist-i Makâmat) belonging to Ahmed Avni Konuk” consists of four parts. At the first part in which the problem case has been arqued out, the points about Ahmed Avni Konuk, The Forms in Turkish Music and Kâr-1 Nâtık, Rhythmic patterns in Turkish Music, The Prosody and its relation with Classic Turkish Music have been enlightened properly from the general to the particular. As for the second part, the description of the modal and methods which Ahmed Avni Konuk used in the work named “Rast Kâr-1 Nâtık” beside the method’s part of the conducted study takes part. In this division and this parallel; there has been some datas such as the model of the research, the system and its sample, the datas being collected and their analyses. At the third part, the modal and lyrics of Rast Kâr-1 Nâtık, the work of Ahmed Avni Konuk, which forms the sample of the study under the heading of the findings and interpretation have been analized; at the end and fourth part, a certain number of inferences regarding to the analyses conducted and by reason of all these, some proposals belonging to us individually take part.

“Descriptive” method has been used in the research. In accordance with the descriptive method, Survey model has been utilized. By these techniques used for the issue of the research, all datas gained have been analized and interpreted.

In this research, as known, how productive Kâr-ı Nâtkı are about instructiveness has emerged and given that the demand for the works which have a huge formation like this has decreased so far, every study conducted on these or similar Kâr-ı Nâtkı has been predicted to help bring to light the composed works which are subject to decline in these or similar forms. Still, this study has been considered to contribute this type of new works to occur from the point of both artificial works' continuity and the instructiveness of our music.

Key Words: Ahmed Avni Konuk, Kâr-ı Nâtkı, Lyrics, Modal, Prosody

KISALTMALAR DİZİNİ

Ed : Editör

Çev : Çeviren

s : Sayfa

Ter : Tercüme

TRT : Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

vb. : ve benzeri

vd. : ve daha fazla

t.y. : Tarih yok

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1 Fihrist-i Makâmât'tan Sabâ Satırları.....	18
Şekil 1.2. Fihrist-i Makâmât'tan Rast Satırları	18
Şekil 3.1. Rast ve Rehâvi Satırları	32
Şekil 3.2. Sâzkâr ve Pençgâh-ı Asıl Satırları	34
Şekil 3.3. pençgâh-ı Zâid ve Rast Mâye Satırları	36
Şekil 3.4. Rast-ı Cedîd ve Sûz'î Dilâra Satırları	38
Şekil 3.5. Büzûrk ve Nikrîz Satırları.....	40
Şekil 3.6. Nihâvend-i Kebir ve Nihâvend-i Rûmi Satırları.....	42
Şekil 3.7. Hicazkâr ve Kürdî'li Hicazkâr Satırları	44
Şekil 3.8. Basit Sûznâk ve Mâhur Satırları	46
Şekil 3.9. Zâvil ve Pesendîde Satırları	48
Şekil 3.10. Şevk-i Dil ve Zîrgüleli Sûznâk Satırları	50
Şekil 3.11. Nev' eser ve Tarz-ı Nevîn Satırları.....	52
Şekil 3.12. Dilnişîn ve Zevk-i Dil Satırları	54
Şekil 3.13. Maverâ-ün-nehr ve Dügâh Satırları	56
Şekil 3.1.14. Hüseyini ve Uşşak Satırları	58
Şekil 3.15. Acem ve Muhayyer Satırları.....	60
Şekil 3.16. Sabâ ve Isfahan Satırları	62
Şekil 3.17. Isfahâneke ve Tâhir Satırları	64
Şekil 3.18. Karcıgâr ve Gerdaniye Satırları	66
Şekil 3.19. Bayâtî ve Arazbâr Satırları	68
Şekil 3.20. Nevâ ve Gül'izâr Satırları.....	70
Şekil 3.21. Hisar ve Muhayyer Sünbûle Satırları	72
Şekil 3.22. Kûçek ve Sultânî Irâk Satırları	74
Şekil 3.23. Bayâtî-Araban ve Dügâh Mâye Satırları	76
Şekil 3.24. Hicaz ve Bahr-i Nâzik Satırları.....	78
Şekil 1.25. Hümâyûn ve Şehnâz Satırları	80
Şekil 3.26. Sipihir ve Nişâburek Satırları	82
Şekil 3.27. Vech-i Şehnâz ve Uzzâl Satırları.....	84
Şekil 3.28. Hicaz Zîrgüle ve Araban Satırları.....	86
Şekil 3.29. Nişâbur ve Goca-i Ra'nâ Satırları.....	88

Şekil 3.30. Çargâh ve Kürdî ⁽¹⁾ Satırları.....	90
Şekil 3.31. Kürdî ⁽²⁾ ve Acem Kürdî Satırları.....	92
Şekil 3.32. Muhayyer Kürdî ve Sabâ Zemzeme Satırları	94
Şekil 3.33. Zevk-i Tarab ve Nevâ Kürdî Satırları.....	96
Şekil 3.34. Gerdaniye Kürdî ve Şevk-i Cedîd Satırları.....	98
Şekil 3.35. Bûselik ve Hisar Bûselik Satırları.....	100
Şekil 3.36. Tahir Bûselik ve Muhayyer Bûselik Satırları	102
Şekil 3.37. Acem Bûselik ve Sabâ Bûselik Satırları.....	104
Şekil 3.38. Nevâ Bûselik ve Evc Bûselik Satırları	106
Şekil 3.39. Bayâtî Bûselik ve Arazbar Bûselik Satırları.....	108
Şekil 3.40. Hicaz Bûselik ve Mâhur Bûselik Satırları	110
Şekil 3.41. Gerdaniye Bûselik ve Bayâtî Araban Bûselik Satırları	112
Şekil 3.42. Şehnâz Bûselik ve Segâh Satırları	114
Şekil 3.43. Mâye ve Müstear Satırları	116
Şekil 3.44. Hüzzam ve Vech-i Arazbar Satırları.....	118
Şekil 3.45. Irâk ve Bestenigâr Satırları	120
Şekil 3.46. Evc ve Dilkeşhâverân Satırları	122
Şekil 3.47. Ferahnâk ve Rûy-i Irâk Satırları	124
Şekil 3.48. Rahatül Ervâh ve Beste Isfahan Satırları	126
Şekil 3.49. Rahatfezâ ve Revnâknümâ Satırları.....	128
Şekil 3.50. Evcârâ ve Hüseyini Aşîrân Satırları.....	130
Şekil 3.51. Zîrefkend ve Sûz-i Dil Satırları	132
Şekil 3.52. Bûselik Aşîran ve Nühüft Satırları	134
Şekil 3.53. Aşîrân Mâye ve Hicaz Aşîrân Satırları.....	136
Şekil 3.54. Canfezâ ve Tarz-ı Cedîd Satırları	138
Şekil 3.55. Acem Aşîrân ve Şevkefzâ Satırları.....	140
Şekil 3.56. Şev-i Tarâb ve Şevkâver Satırları	142
Şekil 3.57. Yegâh ve Sultânî Yegâh Satırları	144
Şekil 3.58. Ferahfezâ ve Dilkeşîde Satırları.....	146
Şekil 3.59. Bend-i Hisar ve Şetaraban Satırları	148
Şekil 3.60. Gûlzâr Satırları.....	150

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1.1 Ahmed Avni Konuk’a ait Besteler 8

Tablo 2.1. Ahmed Avni Konuk’un Rast Kâr-ı Nâtık’ında Kullandığı Makam ve Usûller
..... 27

ÖN SÖZ

“Ahmed Avni Konuk’a ait Rast Kâr-ı Nâtık (Fihrist-i Makâmat) adlı eserin makam ve güfte analizi” adlı bu çalışmada, öncelikle Ahmed Avni Konuk hakkında genelden özele doğru bilgiler verilmiş, daha sonra Türk Mûsikîsinde Formlar ve Kâr-ı Nâtık, Türk Mûsikîsinde Usûller, Arûz vezni ve Klasik Türk Mûsikîsiyle ilişkisi hakkında bilgiler verilmiş, ardından Konuk’un adı geçen eserinin makam ve güfte açısından incelemesi yapılmıştır.

Mevlevî, şair ve hâfız olan Ahmed Avni Konuk, mûsikîşinaslığı ile ön plana çıkmasa da Kâr-ı Nâtık, yani “konuşan kâr” denilen form yapısında öyle bir eser bestelemiştir ki bu eser bugüne kadar gördüğümüz en muhtevâlî Kâr-ı Nâtık olmuş olma ünvanını elde etmiştir. Kâr-ı Nâtıkların besteleniş amacı bestekârın tıpkı âyinlerde olduğu gibi mûsikide ustalığını göstermesi olduğu gibi en önemli özelliği makam öğreticiliği olmasıdır. Konuk, eserinde 119 makam geçerek hem eseri icra eden için bir mûsikî hocası olmuş hem de aynı zamanda unutulmaya yüz tutmuş sayısız makâmı da tekrar gün yüzüne çıkarmış, bununla da yetinmeyerek 2 adet makam terkip ederek mûsikimize yapılabilecek en büyük hizmetlerden birini yapmıştır.

Bu çalışmamızda kişisel gayretimi destekleyerek, değerli tecrübeleri, görüş ve önerileriyle bana rehberlik edenve bu araştırmanın başarıyla sonuçlanmasını sağlayan tez danışmanım ve kıymetli hocam Sayın Doç. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ’a başta olmak üzere, çalışmanın güfte analizi sürecinde yardım ve desteklerini esirgemeyen kıymetli amcam Prof. Dr. Naci OKCU’ya, Bölüm Başkanım Sayın Doç. Dr. Ahmed Selim DOĞAN’a ve maddi manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen annem Yıldız OKCU, babam İbrahim OKCU, ablam Pelin GüledaKARADENİZ’e, sevgili kardeşim Muhammed İkbâl OKCU’ya, değerli arkadaşım Gizem MERAL’e sonsuz teşekkürü borç bilirim.

Erzurum - 2019

Semih OKCU

GİRİŞ

Aristo'nun en büyük öğrencilerinden, en yakın dostu ve müzik dalında kıymetli eserler vermiş olan Theofrastes'e göre müzik, mantıkla bir fazilet olup anlaşılması nefse güç gelir ve nefis onun sırrını açığa çıkarmada eksik kalarak onu nağmeler şeklinde ortaya çıkartır ve onunla kederleri harekete geçirerek özüne türlü sanatlar gizler (Muhammed bin Abdülkerim eş-Şehristani. Çev. Tan, 2014: 351).

Durgun (2005) 'a göre müzik, bütün sanat ürünleri gibi kültürün kendi öz mantığı ve semantiği ile konuştuğu bir dildir (s: 100).

Sadece kişilere değil kültürlerle de etki eden, insanlar arasındaki birlik, dirlik ve gönül beraberliğinde perçinleştiren mûsikî hakkında Mevlânâ Hazretleri bizlere şöyle seslenmiştir;

“Türk o Rûm o Areb ger Âşikest
Hemzebân-ı üst in bank-i sevâb...”

“Bu güzel, tatlı ses; Türk, Rum, Arap olsun bütün âşıkların müşterek dilidir” (Şen, 2001: 5).

Müziğin ahengini bizlere yansıtmaya yarayan birçok âlem vardır ve bu âlemler garp mûsikîsinde ton, şark mûsikîsinde ise makam olarak adlandırılır. Ancak bu âlemleri bizlere belli düzen halinde sunmaya yarayan ise form ve usûllerdir.

Tanrıkorur (2003) form kavramını bizlere şu beyanı ile aktarıyor; “Dünyanın her çeşit edebiyatında, Doğu’da olsun, Batı’da olsun, nasıl zaman içinde oluşmuş, yazar veya şairlerin kurallarına uymak durumunda bulundukları edebî kalıplar varsa, çeşitli müziklerde de yine zaman içinde oluşmuş, bestecilerin ilhamlarını ses sanatına dökerken uymak durumunda bulundukları beste kalıpları vardır. Bu kalıpların adına Fransızcadan aldığımız bir terimle “form” diyoruz” (s: 47).

Müziğin tarihi gelişimi ve bu gelişimi belgeleyen kaynaklar bakımından, dini tören ve uygulamaların içinden çıkıp dindışı alanda da geliştiğini göz önüne alarak, form sınıflamamızı; Dini Mûsikî Formları, Dindışı Mûsikî Formları olarak ele alıyoruz (Tanrıkörur, 2003: 48).

Dindışı Mûsikî Formları içerisinde ele alınan Kâr-ı Nâtık ise, büyük usûllü sözlü formlar arasında yer alır. Kâr adının verilışı, Kâr formu ile ilgisinden dolayı değil, kelimenin Farsçadaki anlamından dolayıdır. Nitekim Kâr-ı Nâtık, “ konuşan (kendi kendini anlatan) eser” demektir ve bestecinin, sanat ilhamından ziyade öğreticiliği ve ustalık gösterisini ön plana aldığı bir tür “müzikli beyin jimnastiği” dir. 15’ ten 119’ a kadar değişen sayılarda makam (bazen hem makam hem usûl) tarifini amelî olarak veren Kâr-ı Nâtık’lar bestelenmiştir (Tanrıkörur, 2003: 50).

Bestelenmiş olan bu Kâr-ı Nâtıklar’ı 119 makam ve 9 usûl ile bugüne kadar en kapsamlı ele alan ve bizlere aktaran Ahmed Avni Konuk, yakın geçmişimizde yaşamış en önemli mutasavvıflardan olmakla beraber, şair, bestekâr, mesnevî şarihi ve bir hukukçudur. Ortaya koymuş olduğu “Rast Kâr-ı Nâtık (Fihrist-i Makâmat)” mûsikî dünyamıza ışık tutarak bu alanda ders niteliği taşıması hasebiyle de büyük önem arz etmektedir.

Günümüzde büyük form yapısına sahip eserlere rağbetin azalması, Kâr-ı Nâtık formunda eser verilmesi ve icra edilmesi hususunu da olumsuz yönde etkilemiştir. Bu form yapısı üzerinde yapılan her türlü çalışma kaybolmaya yüz tutmuş olan bu ve benzeri formda bestelenmiş eserleri gün yüzüne çıkarmaya yardımcı olacak, aynı zamanda sanatsal eserlerin devamı açısından yeni eserler oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu vesile ile bu form yapısında bestelenmiş klâsik eserlerin iyi analiz edilmesi hususu hâsıl olmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

Bu bölümde, Ahmed Avni Konuk, Türk Mûsikîsinde Formlar ve Kâr-ı Nâtık, Türk Mûsikîsinde Usûller ve Arûz vezni, Klasik Türk mûsikîsiyle ilişkisi hakkında bilgiler verilmiş, verilen bilgiler genelden özele sistematik bir şekilde sunulmuştur.

1.1. AHMED AVNİ KONUK HAKKINDA GENEL BİLGİLER

“İstanbul’da doğdu. Hâfiz, şair, büyük bir müzik adamı ve mutasavvıftır. Mevlevîdir ve en kapsamlı Mesnevî şerhinin yazarıdır. Aynı zamanda önemli bir devlet adamıdır. Uzun yıllar PTT’nin genel müdürlüğü yardımcılığını yapmış, “postacı Ahmed Avni” ünvânıyla anılmıştır. Zekâî Dede’nin öğrencisidir. 119 makamı anlatan Kâr-ı Nâtık’ı vardır. Dilkeşîde ve Bend-i Hisar makamları kendi buluşudur” (Ersönmez, 2013: 365).

Doğumuyla ilgili kaynaklarda farklı tarihler (1285 [1868], 1287 [1870], 1288 [1871]) verilmektedir. Babası Mûsâ Kâzım Efendi, annesi Fatma Zehrâ Hanım’dır. Dokuz on yaşlarında iken birkaç ay arayla önce babasını, ardından annesini kaybetti. İbtidâî mektebini bitirdikten sonra Kur’ân-ı Kerîm’i ezberledi ve cami derslerine devam ederek Arapça öğrendi. Galata Rüşdiyesi’nde dördüncü sınıfta okurken üçüncü sınıftan başladığı Dârüşşafaka’dan 1890’da mezun oldu. Aynı yıl Galata İttihat Postanesi’ne memur olarak tayin edildi. Memuriyeti sırasında başladığı Mekteb-i Hukûk-ı Şâhâne’yi 1898’de birincilikle bitirdi. 1909’da Posta Nezâreti’nde kâlem müdürü, 1922’de posta genel müdür muavini, Eylül 1930’da genel müdürlük hukuk müşaviri oldu. Bu sırada 376 sayılı posta kanununu mûcip sebepler lâyihası ve nizamnâmesiyle birlikte hazırladı. 1933’te kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Bir süre Posta ve Telgraf Yüksek Mektebi ile Yüksek Mühendis Mektebi’nde (İstanbul Teknik Üniversitesi) ders verdi. 6 Mart 1938’de İstanbul’da vefat etti ve Merkez Efendi Mezarlığı’na defnedildi. Konuk’un son zamanlarında Emine Hâdiye Hanım’la evlendiği, Eminönü Mal Müdürlüğü’nün 11 Mayıs 1938 tarihli yetim maaşını düzenleyen tezkeresinden anlaşılmaktadır. Konuk, 1904’te Mesnevîhan Selânikli Mehmed Esad Dede’ye intisap ederek Mevleviyye tarikatına girdi. Mürşidinin Çayırılı Medrese’deki hücresinde verdiği derslere devam etti. Burada Tâhirülmevlevî ve Abdülhay (Öztoprak) efendilerle birlikte temayüz eden üç öğrenciden biri oldu. Mehmed Esad Dede’den Farsça öğrendi ve Meşnevî’yi okuyarak icâzet aldı. Bu yıllarda Fâtih türbedarı Ahmed Amiş Efendi’nin sohbetlerine de katıldı. Dârüşşafaka’da talebe iken okulun mûsiki muallimi Eyyûbî Zekâî Dede’den aldığı derslerle başladığı mûsiki çalışmalarını mezuniyetinden sonra da hocasıyla devam ettirdi. Hocasından meşkettiği dinî ve din dışı formdaki eserleri en küçük

ayrıntısına kadar hâfızasında koruyarak bu eserlerin gelecek nesillere aktarılmasında sağlam bir köprü vazifesi gördü. Ayrıca Fındızkâde Taşkasap'ta meşkhâne haline getirilmiş bir kahvehanede Hacı Kirâmi Efendi'den mûsiki meşkeden Konuk, gençlik yıllarında Zekâî Dede'nin talebelerinden M. Suphi Ezgi ve Rauf Yektâ Bey'le de beraber çalıştı. Nota bilmeyen, ancak Dilkeşîde ve Bend-i Hisar adlarında iki makam icat eden Konuk'un ilk bestesi, "Ey dilber-i şen sevdim seni ben" mısraıyla başlayan Karcıgar şarkısıdır (1888). BûselikAşiran, Rûy-i Irâk ve Dilkeşîde makamlarındaki Mevlevî âyinleri dışında dinî eser bestelememiş; din dışı sahada bestelediği kâr, Rast Kâr-ı Nâtık, beste, ağır ve yürük semâî ile şarkı formlarında hepsinin güftesi kendisine ait otuz sekiz adet eserinin listesini Yılmaz Öztuna neşretmiştir. Hiç bilmediği bir makamdan edvâr kitaplarındaki tarif üzerine derhal bir eser besteleyecek derecede mûsiki nazariyatına vâkıf olan Konuk'un 119 makamdan meydana gelen Rast Kâr-ı Nâtık'ı mevcut Kâr-ı Nâtıklar içerisinde en muhtevalı olanıdır. İstanbul Konservatuarı neşriyatı arasında yayımlanan âyinlerden altı tanesinin güftesini nazmen Türkçe'ye çeviren Konuk, Türk mûsiki tarihinde İtrî ekolünün son temsilcileri arasında kabul edilir. Tasavvuf başta olmak üzere mûsiki, felsefe, edebiyat, matematik alanlarında geniş bilgisi olan Konuk, Fransızca'ya da hâkimdi. Şöhreti sevmeyen mütevâzî bir kişiliğe sahip olduğu için Türkiye'de pek fazla bilinmediği halde dinî, içtimaî sahada ve mûsikî gibi alanlarda sorulan sorulara verdiği cevapların İstanbul Robert Koleji Bülteni'nde yayımlanmasının ardından bazı şarkiyatçılar tarafından tanınmıştır. Aynı zamanda şair olan Konuk telif, tercüme ve şerh türü eserlerinde yer alan Arapça ve Farsça beyitlerin, rubâilerin bir kısmını nazmen Türkçe'ye çevirmiştir. Fahreddîn-i Irâkî'nin Lem'ât'ına yaptığı tercümenin sonunda "Ben" adlı bir manzumesi vardır. Ayrıca Tevfik Fikret'in Mehmed Âkîf'e cevap olarak yazdığı "Târîh-i Kadîm Zeyli"ne manzum bir reddiyesi bulunmaktadır (<https://islamansiklopedisi.org.tr/konuk-ahmet-avni>, Erişim Tarihi: 20.02.2017).

1.1.1. Eserleri

Ahmed Avni Bey, çok yönlü, velûd bir yazardır. Onun mahviyeti nedeniyle çok tanınmış olmamasına rağmen, her bir eseri büyük kıymet taşıyan birer baş eserdir. Konuk'un mûsikî alanındaki eserleri, tasavvufî eserlerine göre daha az bilinir. Mesut Cemil Bey onu, "Her dakikasının 60 saniyesinden bile bir tanesini boş geçirmemiş, zamanını, doğrunun, iyi ve güzelin buyruğunda kullanmış bir büyük adamdı" diye anlatıyor(Barkçin, 2011: 23-24).

Ahmed Avni Bey, kendisine kadar teşebbüs edilmemiş işleri daha da ileri götürmüştür. Mesela Mesnevî Şerif, asırlar boyu başkaları tarafından defalarca şerh edilmesine rağmen o bunu bir adım daha ileri götürerek en kapsamlı ve özgün Mesnevî şerhini yazmıştır. Benzer şekilde, kendi üstâdı olan Zekâî Dede başta olmak üzere Kâr-ı

Nâtık besteleyen üstadların sayısı çok olmasına rağmen o bu işi bir adım daha ileriye taşıyarak en çok makamı gösteren Rast Kâr-ı Nâtık'ı ortaya koymuş ve bizlere bestekârlığını, güftekârlığını ve aynı zamanda Kâr-ı Nâtık'ında yer alan bazı makamlarda eser bilinmemesine rağmen edvâr kitaplarını inceleyerek bu makamları da kavramış ve bizlere aktarabilmiştir(Barkçin, 2011: 23-24).

Ahmed Avni Bey sadece Türkiye’de değil yurtdışında da ilim erbâbları tarafından tanındığı bilinmektedir. Nitekim Halil Can şu rivâyeti aktarıyor: İsveçli bir oryantalist İstanbul’a gelir ve tanıştığı oluşturmuş dönemin meşhur mutasavvıflarından Mehmet Ali Avni’ye Ahmed Avni Bey’i ziyaret etmek istediğini söyler ancak Mehmet Ali Avni bu ismi hiç duymadığını söylediğinde, İsveçli oryantalist “Nasıl tanımazsınız? Biz onun Avrupa mecmualarında çıkan yazılarını zevkle okuyoruz ve o çok kıymetli bir âlimdir” der. Ahmed Avni Bey’in hakkında yapılan yayınların ve eserlerinin seslendirildiği konserlerin sayısı pek azdır. Can’ın şu tesbiti doğru değil midir? “Tamamen bizim olan bir âlimin yabancılar tarafından takdirine mukabil bizdeki kayıtsızlığa esef edimez mi ?” (Barkçin, 2011: 23-24)

1.1.1.1. Edebi Eserleri

Ahmed Avni Konuk’un çoğunluğu tasavvufî mahiyette olan telif, tercüme ve şerh türü eserlerinin sayısı otuzdan fazladır. Bir kısmı neşredilen bu eserlerin başlıcaları şunlardır:

1. Sipehsâlâr Tercümesi. Mevlânâ’nın müridlerinden Ferîdun bin Ahmed Sipehsâlâr’ın kâleme aldığı Farsça menâkıbnâmenin tercümesidir.
2. İmâm-ı Rabbânî ve Mektûbâtı. Muhyiddin İbnü’l-Arabî’nin el-Fütûhâtü’l-Mekkiyye’deki bazı görüşlerine karşı çıkan İmâm-ı Rabbânî’nin itirazlarını cevaplandırmak maksadıyla yazılan eseri Cemal Bardakçı neşretmiştir.
3. Vahdet-i Vücûd ve Vahdet-i Şuhûd Münâkaşaları (İstanbul 1813). İmâm-ı Rabbânî’nin görüşlerini savunan Nakşibendî şeyhi Muhammet İhsan Oğuz’un İslâm Tasavvufunda Vahdet-i Vücûd adlı eserinde Fûşûşü’l-hikem’e yönelttiği eleştirilere cevap vermek amacıyla kâleme alınmıştır. Konuk’un önce M. İhsan Oğuz’la mektuplaşarak tenkitlerini cevaplandığı, daha sonra bir önceki eserle birlikte bu eserini yazdığı belirtilmektedir.
4. Füsûsü’l-hikem Tercüme ve Şerhi. Büyük boy yirmi sekiz defterden ibarettir. Şârih eserine uzun ve kapsamlı bir mukaddime ile başlamış, çalışmasını on iki-on üç yıl

gibi uzun bir süreden sonra 1928’de tamamlamıştır. Eser, İbnü’l-Arabî’nin temel fikirlerini ve terimleri açıklayan bir anahtar niteliğindedir. Konuk’un yararlandığı şârihlerden ayrıldığı hususların en belirgin olanı, zamanının modern ilim ve görüşleriyle ilgili konularda fikir beyan etmesidir.

5. Tedbîrât-ı İlâhiyye Tercüme ve Şerhi. İbnü’l-Arabî’nin eserinin şerhi ve tercümesini yapmıştır.

6. Fîhi mâ fih Tercümesi. Mevlânâ’nın eserinin Türkçe’ye çevirisidir. Konuk, eserin mevcut birçok nüshasını karşılaştırıp elde ettiği nüshayı bazı açıklamalarla birlikte tercüme etmiştir.

7. Hazret-i Meryem ve İsâ’ya Dair Risâle. İsâ peygamberin doğumu ve vefatıyla ilgili ihtilâfları ortadan kaldırmak amacıyla kâleme alınmış olup bir mukaddime ile yedi fasıldan ibarettir.

8. Mesnevî Tercüme ve Şerhi. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî’nin Meşnevî’sine Türkçe’de yapılmış en kapsamlı şerh olarak kabul edilen eser büyük boy otuz dört defterden oluşur. Konuk, birçok beytin şerhinde daha önceki şârihlerden ayrıldığı noktalar bulunduğunu söyler. İsmâil Rusûhî Ankaravî nüshasını esas aldığı halde bu nüshadaki yedinci cildin Mevlânâ’ya ait olmadığı yolundaki görüşü benimsemiştir.

9. İnsân-ı Kâmil Tercümesi. Azîz Neseî’nin eserinin çevirisidir.

10. Lemaât Tercümesi. Fahreddîn-i Irâkî’ye ait eserin tercümesi ve kısmî şerhidir.

11. Risâle-i Vahdet-i Vücûd. Hindistanlı mutasavvıf İmdâdullah Tehânevî’nin risâlesinin tercümesidir.

12. Şerh-i Gazel. Ferîdüddin Attâr’ın Farsça on yedi beyitlik gazelinin şerhidir. Abdülbaki Gölpınarlı bu gazelin Mevlânâ’ya ait olduğunu, Konuk’un onu Attâr’a yanlışlıkla nisbet ettiğini söyler.

13. Gülşen-i Râz Şerh. Konuk, Şebüsterî’nin eserinin 157 beytini Lâhicî’nin Mefâtîhu’l-i’câz adlı şerhinden faydalanarak şerhetmeye başlamışsa da çalışmasını tamamlayamamıştır.

14. Şerhu’r-Risâleti’l-Ahadiyye Tercümesi. İbnü’l-Arabî’nin tevhid konularını anlattığı Ahadiyye adlı risâlesine Ahmed bin Süleyman Trablusî tarafından Mir’âtü’l-irfân ve lübbuh adıyla yapılan şerhin tercümesidir. Konuk’un diğer eserleri arasında Esrâr-ı Salât adlı telifi (yazar bu eserine Tedbîrât-ı İlâhiyye Tercüme ve Şerhi’nde işaret etmektedir), İbnü’l-Arabî’nin Muhâdarâtü’l-ebrâr’ından bir olayın çevirisi ve Envârü’r-

Rahmân adlı eserin Mesnevî bahsinin tercümesi bulunmaktadır (<https://islamansiklopedisi.org.tr/konuk-ahmet-avni>, Erişim Tarihi: 20.02.2017).

1.1.1.2. Bestekârlığı ve Mûsikî Eserleri

Ahmed Avni Bey'in önde gelen talebesi Neyzen Emin Dede'nin çıraklarına söylediği çok mânidâr bir söz vardır: “ Ahmed Avni Bey İtrî-i zaman idi. Ama siz bunu başkalarına söylemeyiniz.” Bu sözü klasik mûsikîmizin günümüze aktarılmasında en kritik rol oynayan üç Zekâî Dede çırağını, yani Ahmed Avni Bey'i, Rauf Yektâ Bey'i ve Zekâizâde Hâfız Ahmed Dede'yi bilmeyenlerin anlaması çok zordur. Ahmed Avni Bey nota bilmez ve saz çalmaz idi. Güçlü bir hânende idi ve geçtiği eserleri bütün incelikleriyle hâfızasında tutardı. Nitekim Cem Behâr şöyle söylüyor: “Nota bilinse dahî meşk yoluyla mûsikî öğrenmek için en önemli husus güçlü bir kulak hâfızasına sahip olmaktan geçer.” Ahmed Avni Bey'in emsalleri arasında makâm bilgisi çok yüksektir. Mesut Cemil onu “makamlar şampiyonu” olarak tanımlıyor. Bunu zaten “Fihrist-i Makâmât” adlı kâr- nâtık'ında görmekteyiz. Konuk, Zekâî Dede'nin vefatının ardından yaklaşık 30 senelik süre zarfı içerisinde tasavvufî şerh ve tercüme etmekle uğraşmış ve Mevlevî olmuştur. Ancak bu mûsikî ile irtibatı koparığı anlamına gelmez. Mûsikîde en önemli eserlerinin Hacı Emin Dede'nin kendi Ney talebesi olan Emin Kılıç Kale'yi çırak olarak takdîm etmesiyle başlar. Hiç mûsikî tarihinde olmayan Hicaz makamında bir kâr ve 119 makamlı Kâr-ı Nâtık yine bu dönemde ortaya çıkmıştır. Hatta Emin Kılıç Kale “Bu Kâr-ı Nâtık'ı benim için yazdı ve bu vesileyle hakkımdan geldi” der (Barkçin, 2011: 41-42).

Ahmed Avni Bey'in ilk bestesi Karcığâr makamında çifte sofyan usûlünde “Ey dilber-i şen” adlı şarkısıdır. Bu şarkıyı 1888 tarihinde, yani 20 yaşında iken bestelemiştir. Emin Kılıç Kale'den gelen riyayete göre Ahmed Avni Bey, eserleri bir oktav tizden okuyan kudretli bir hanende imiş. Ahmed Avni Bey'in çok kıymetli bir eseri, üstâdı Zekâî Dede'nin vefatı üzerine hem güfte hem de bestesini yaptığı Sûz'i-Dil mersiyesidir. Kale'ye göre Ahmed Avni Bey üstâdı Zekâî Dede vefat ettiğinde yanmış, tutuşmuştur. “Eğer Sûz'i-dil Kâr yapmasaydım ve ona mersiye olarak ithaf etmeseydim kimbilir ne olurdu dermiş. “Sûz'i-dil en acı bir makamdır. O kârı yapıyor. “Adı mersiye kâr.” Ahmed Avni Bey'in son bestesi ise Hicâz makamında “Şevk-i hayalinle münbasit oldum” isimli Kâr'ıdır (Barkçin, 2011: 135-136).

“Ahmed Avni Konuk’un en önemli özelliği de mûsikî eserlerinin başta Fihrist-i Makâmât olmak üzere hemen hepsinin güftelerinin kendisinin yazmış olmasıdır” (Barkçin, 2011: 289).

Ahmed Avni Konuk’un 40 adet bestesi vardır bu bestelerinin tasnifi tablo şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 1.1. Ahmed Avni Konuk’ait Besteler

Acem Aşîrân	(Yürük Semâî Ey gonca senin derdin ile âh ederim ben
	(Ağır Semâî) Gönül fikr-i visâlinle neş’eden kaldı
	(Beste) Ey nihâl-i işve meftûn-i cemalindir gönül
Araban	(Şarkı) Elimse sagâr ah pertev-nisârım
	(Yürük Semâî) Uşşâka nâzı ol güzelin bir edâsıdır
	(Nâkış beste) Ey nev-nihâl-i işve aşkınla kârım efgân
Arazbar	(Şarkı) Senin aşkınla câk oldum
Beyâtî-Araban	(Şarkı) Nevbahar oldu hiram eyler nihalan-ı çehem
	(Yürük Semâî) Şivekârım gözlerin bûsa bedel
	(Nâkış beste) Gonülde şevk-i nihanım tenimde cânımsın
Bestenigâr	Şarkı
	Dil meylederek zülf-i perişânına cânâ
	Bakma mahzûnâne rûy-i zerdime
BûselikAşîrân	Âyin-i Şerif
Dilkeşhaverân	(Ağır Semâî) Aşkınla gönül bûlbûl şuride ser oldu
Dilkeşide	Âyin-i Şerif
	(Şarkı) Sevdiğim lütfunla oldum haste-dil
	Takımlar
Dilkeşide	Cemali dilkeşin-i afîtâba benzettim
	Ah-ı seherim nale-i bûlbûl gibi dilsûz
	Dil zülfüne bend oldu ey gonca dihanım gel
	Yine bir ah iderek gülşeni başak ittim
Hicâz	Kâr
Hüzzâm	(Şarkı) Neş’e-i zevki dilim ah camı ihsanıdır
Karcığar	(Şarkı) Ey dilberi şen sevdim seni ben
Kürdîli Hicazkâr	(Ağır Semâî) Aman ey saki-i gül-çehre derdim var

Tablo 1.1. devamı

	Şarkı
Muhayyer	Firkat-i hicrinle sînem dağlarım Dil hanesini yıktı o mestane nigâhın
	Takımlar
Rahatülervah	Nuru hüsnün sevdiğim her bir hayale can verir Fikrimde hayalin güzelim işve nümâdır Gül mevsimi geldi yine bülbüllere müjde Ey nur-i dide nazını ancak çeken bilir
Rast	Kâr-ı Nâtık
Ruy-İrâk	Âyin-i Şerif
Sûznâk	(Şarkı) Gönül ferhad gibi efkâre daldı
Sûz'i Dîl	(Şarkı) Mest-i nâzım serzenişlerdir gamım efzûn eden
	Kâr
Şehnaz	Kâr-ı Murassa
ŞehnazBûselik-	(Şarkı) Ey gül-i nevrestem üzme bendeni
Şevk-i Dîl	(Şarkı) Oldu gönlüm şimdi şem'i hüsnünün pervânesi

Ahmed Avni Konuk'un Hânende isimli Türk mûsikîsinin din dışı formlarındaki eserlerinin derlendiği bir güfte mecmuası da vardır. Baş tarafında makamlar ve usullerle ilgili kısa nazarî bilgi verilmiştir. Doksan beş makamdan 2706 parça eserin güftesini ihtiva eden eserin son sekiz sayfasında bestekâr resimleri vardır. Konuk'un bu çalışması zamanının en önemli matbu güfte derlemeleri arasında olup daha sonra yapılan antoloji çalışmalarına kaynak teşkil etmiştir (<https://islamansiklopedisi.org.tr/konuk-ahmet-avni>, Erişim Tarihi: 20.02.2017).

1.1.1.3. Üstâdları

Ahmed Avni Konuk, İsmail Dede Efendi'nin büyük çıraklarından bestekâr Eyyûbî Mehmet Bey ve Yenikapı Mevlevîhanesi şeyhi Osman Selahaddin Dede'ye intisab etmiş, Bahariye Mevlevîhanesi şeyhi olan büyük bestekâr Hüseyin Fahreddin Dede tarafından daha 1001 günlük çileyi çıkarmadan “Dede” ünvanını almış ve aynı Mevlevîhane de kudümzenbaşı olmuş olan Zekâî Dede'nin talebesi olma şansına erişmiştir (Barkçin, 2011: 43-47).

Konuk'un üstâdı Zekâî Dede ile karşılaşması Darüşşafaka mektebinin mûsikî derslerinde olmuştur ve Zekâî Dede onu özel meşkine davet etmiştir. Zekâî Dede'nin çıraklarından Ahmed Râsim, Darüşşafaka'ya Konuk'tan 7 sene evvel, Muallim Kâzım Uz ise 2 sene sonra girmiştir (Barkçin, 2011: 53).

Ahmed Avni Konuk, Zekâî Dede'nin yanı sıra Hacı Faik Bey ve Bolâhenk Nuri Bey'in talebesi olan Hacı Kirâmi Efendi'den meşk etmiş olmakla beraber Hüseyin Fahreddin Dede ve Celaleddin Dede'den de nazariyat hususunda ders almıştır (Barkçin, 2011: 55).

1.1.1.4. Talebeleri

Ahmed Avni Konuk'un üstâdı Zekâî Dede gibi talebe sayısı çok fazla değildir. Ancak tasavvufî mûsikî anlayışını taşıyan ve bu silsileyi devam ettiren büyük isimlere hocalık yapmıştır. Mesela Hacı Emin Dede; Halil Dikmen, Halil Can, Süleyman Erguner, Kemal Batanay ve Ahmed Yakupoğlu'nu, Halil Dikmen; neyzen Niyâzi Sayın'ı, Halil Can ise neyzen Ümit Gürelman ve hânende Memduh Cumhur gibi kıymetli isimler yetiştirmiştir. Hacı Emin Dede ve Emin Kılıç Kale Ahmed Avni Bey'e en yakın talebeler olmuştur. Öyle ki Hacı Emin Dede âyin-i şeriflerini, bestelerini ve Fihrist-i Makâmât'ını Hamparsum notsıyla yazmış ve bu eserlerin günümüze ulaşmasını sağlamıştır. Ayrıca Emin Dede'nin notaya alınmış 119 taksimi vardır ve sayıdan anlaşılacağı üzere Fihrist-i Makâmât'taki makam satırlarına göre yapılmış taksimlerdir. Emin Kılıç Kale ise Fihrist-i Makâmât-ı benim için yazdı ve hakkımdan bu şekilde geldi diyecek kadar yakın bir talebesi olmuştur. Emin Kılıç Kale aynı zamanda Emin Dede'nin ney talebesidir. Ayrıca bunların dışında Halil Can, Kemal Batanay, Cemil Özbal ve Saadettin Heper'de Ahmed Avni Konuk'tan istifade etmiş talebeleridir (Barkçin, 2011: 83).

1.1.1.5. Terkip Ettiği Makamlar

“Ahmed Avni Konuk, 40 dolayında eser besledi, Dilkeşîde ve Bend-i Hisar adlı iki makam terkip etti” (Karaosmaoğlu, 2007: 4).

1.1.1.5.1. Dilkeşîde Makamı

Barkçin (2001)’ a göre, Farsça “gönül çeken” anlamına gelen bu makam Hüseyini agâz edip, Yegâh perdesine karar vermektedir. Ekrem Karadeniz merhumun tarifine göre ise, makam “Hüseyini ve Sultânî-Yegâh makamlarının birleşmesinden meydana gelmiştir (s: 131).

Özkan (2013)’ a göre, Yerinde Hüseyini makam dizisine, yerinde Ferahfezâ makamı dizisinin bir kısmının (yerinde Acem Aşîrân dizisi+ Yegâh’ta Bûselik dizisi) eklenmesinden meydana gelmiştir (s: 566).

Kısaca Dilkeşîde makamı yerinde Hüseyini dizisine Yerinde Ferahfezâ ve Sultânî Yegâh dizilerinin eklenmesiyle oluşan inici seyir karakterine sahip, güçlüsü Hüseyini perdesi olan ve Yegâh perdesine karar eden mürekkeb (bileşik) bir makamdır.

1.1.1.5.2. Bend-i Hisar Makamı

Barkçin (2001)’ a göre, bu makam “Hisar makamının bendi, bağlandığı, durduğu yer” anlamındadır. Ekrem Karadeniz merhumun tarifine göre, bu makam Hisar ve Sultânî-Yegâh makamlarının birleşmesiyle meydana gelmiş, önce Hisar makamı gibi terennüme başlayıp, bu makamın seyrini icra ile Dügâh perdesine iner ve burada hafif bir karar çeşnisi ile durduktan sonra Sultânî-Yegâh makamına geçer. Yegâh perdesinde karar verir (s: 133).

Özkan (2013)’ a göre, yerinde Sûz’i-Dil makamına yerinde Bûselik ve yerinde Sultânî-Yegâh makamlarının eklenmesinden meydana gelmiştir. Güçlü, birinci mertebe Hüseyini, ikinci mertebe Dügâh perdeleridir. Tam karar Yegâh perdesinde Sultânî-Yegâh dizisiyle yapılır (s: 597).

1.2. TÜRK MÛSİKÎSİNDE FORMLAR VE KÂR-I NÂTİK

Formlar, eser biçimleri demektir ve elbette her gelişmiş mûsikîde olduğu gibi Türk mûsikîsinde de birtakım formlar bulunmaktadır. Mûsikîmiz saz ve söz mûsikîsi olarak ikiye ayrılmaktadır. Saz mûsikîsi; taksim, peşrev, medhal, saz semâîsi, sirto, longa, oyun havası ve aranağme formlarından oluşmaktadır. Söz mûsikîsi ise dini ve lâ-dini (din dışı) olarak iki bölüme ayrılmıştır. Dini formları ele alacak olursak; Âyin, na't, durak, miraciye, tevşih (ilâhi), şuşul, ezan, mahvel sürmesi, temcid, salât ve selam, münacat, mevlit formlarından oluşmakta, din dışı formlar ise; Kâr, Kâr-ı Nâtık, kârçe, beste, ağır semâî, yürük semâî, gazel, şarkı, türkû ve köçekçe formlarından oluşmaktadır (Özkan, 2013: 96-97).

Kâr- Nâtık formunun söz mûsikîsi içerisinde olan lâ-dini yani din dışı sözlü form yapısında olduğu görülmektedir.

Kâr adının verililişi, Kâr formu ile ilgisinden dolayı değil, kelimenin Farsçadaki anlamından dolayıdır. Nitekim Kâr-ı Nâtık, “ konuşan (kendi kendini anlatan) eser” demektir ve bestecinin, sanat ilhamından ziyade öğreticiliği ve ustalık gösterisini ön plana aldığı bir tür “müzikli beyin jimnastiği” dir. 15’ ten 119’ a kadar değişen sayılarda makam (bazen hem makam hem usûl) tarifini amelî olarak veren Kâr-ı Nâtık’lar bestelenmiştir (Tanrıkorur, 2003: 50).

Nâtık; söyleyen, gösteren, bildirici demektir. Kâr-ı Nâtık’ların güftesinin her mısraî bir ilişki kurularak ayrı bir makam ve usulden söz eder. Her mısraî, içinde geçen makam ve usulde bestelenir; dolayısıyla her mısraîda ayrı bir makam ve usule geçki yapılarak eserin sonuna kadar gidilir. Kâr-ı Nâtık’lar başladıkları makamın adıyla anılırlar ve yine başladıkları makamla sona ererler. Bazı Kâr-ı Nâtık’lar başlangıç makamı ile bitmemişlerdir ve yine ilk makamın adı ile isimlendirilirler. Kâr-ı Nâtık’lar en bileşik formlardır. Şeması: A+B+C+D+E+F+...(Özkan, 2013:104-105).

Eski bestekârlarımız besteleyecekleri eserin güftelerini Divan Edebiyatı şâirlerimizin kasideleri, gazelleri, rubâileri, murabba gibi dörtlü, muhammes gibi beşli, müseddes gibi altı mısralı şiirleriyle şarkı şeklinde yazdıkları eserler arasından seçmişler ve bunlardan kâr, beste, ağır ve yürük semaî, şarkı gibi beste şekilleri adı altında sözlü mûsikî eserleri vücûda getirmişlerdir. Divan Edebiyatı şâirlerimiz düşünce, duygu ve hayâl unsurlarıyla ördükleri şiirlerinde eskinin birçok ilim ve sanat eserini birer kaynak

olarak ele almışlar, bu arada mûsikîmizin terimlerinden, mânâ elastikiyetinden geniş ölçüde yararlanarak türlü edebî sanatlarla değerlendirilmiş mesnevî şeklinde şiirler meydana getirmişlerdir. Kâr ile Kâr-ı Nâtık arasında en önemli fark Kâr-ı Nâtıkların güfteleri genel olarak mesnevî tarzında yazıldığı gibi güfte hangi makamla terennüm ediliyorsa, o makamın ismi de güfte içinde geçer. Her beyitte makam ve usûllerin tarifi açısından önemli bir beste formudur. Bu bakımdan serbest bir form olan fihrist taksimlere benzer. Nota yazısının popüler olmadığı dönemlerde, bu tür besteler sayesinde makamlarımızın birçoğu unutulmaktan kurtulmuştur denebilir (<http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR-3700/kar-i-natik.html>, Erişim Tarihi: 21.03.2017).

1.2.1. Fihrist-i Makamat

Eseri Hacı Emin Dede doğrudan Ahmed Avni Konuk'un icrasından kaydederek hamparsum notasıyla yazmış, hem Ahmed Avni Konuk'un hem de Emin Dede'nin talebesi olan Emin Kılıç Kale ise batı notasına çevirmiştir. Emin Kılıç Kale'nin oğlu Yılmaz Kale ise babasının ricasıyla notayı silinmemesi açısından temize çekmiş, tashihini ise diğer oğlu Polat Kale yapmıştır. Eser, İtalyan notasıyla yeniden yazımını TRT'de notist olarak çalışan Hayati Akyavaş'tan istifade ederek, müzikolog Kemal Karaosmanoğlu gerçekleştirmiştir (Barkçin, 2011: 161).

Kâr-ı Nâtıklar makam ve usûllerin tarifi açısından önemli bir beste formudur. Bu bakımdan serbest bir form olan fihrist taksimlere benzer. Bu benzerlikten ötürü olsa gerek ki Kemal Karaosmanoğlu Ahmed Avni Konuk'un Rast makamı ile başlayan Kâr-ı Nâtık'ını "Fihrist-i Makâmât" ismiyle neşretmiştir.

1.2.1.1. Küpe Kavramı

Karaosmanoğlu (2007)' a göre, Ahmed Avni Bey makamları gösterdiği her satır için "küpe" terimini kullanmıştır. Bu ekolün günümüzdeki en büyük temsilcisi Yılmaz Kale her bir küpenin zemini, meyân ve nakarâtı vardır. Bu da klasik kâr'ın doğasına aykırıdır demiştir (s: 3).

Barkçin (2011)' a göre ise, Karaosmanoğlu "küpe" ifadesinden yola çıkarak böyle bir sonuca varıyor ancak eserin güftesi incelendiğinde Konuk, küpe tabirini "kulağınıza küpe olsun" şeklinde kullanmış olduğu görülmektedir. Yani talebesi Emin Kılıç Kale'nin talebelerine öğretim amacıyla bir makamı en iyi gösteren kısmı ayırmış ve

buna da “küpe” demiştir. Ayrıca “Bir eserin teknilinin (zemin, nakarat, meyan) küpe halinde olması nâdirdir. Yahut da bestekârların eserlerinin içinde teknilî küpe halinde olan eserler nadirdir” ifadesi de mevcuttur. (s: 155).

Ahmed Avni Konuk’un en yakın öğrencilerinden biri olan Emin Kılıç Kale küpelerinde meyân, genellikle başka makama geçki içerdiği için alınmamıştır ve Kale bu konuda şöyle söylemektedir. “Eserlerin yüzde doksanında meyanlar sanat eseridir. Benim sanatla ilgim olmadığı için meyanlara önem vermem. Bazı eserler var her tarafı küpe halindedir. Eserlerin böyle mühim noktalarını alıp tespit ederimve ona “küpe” derim. Öbür tarafı sanattır. Kúpeler, eserlerde sahiplerinin yarattıkları, sanat olmayan, yani yapıcı kısımlardır. Sanatkâr olmayan pek az bestekâr var. Bir eserin teknilinin (zemin, nakarat, meyan) küpe halinde olması nâdirdir. Yahut da bestekârların eserlerinin içinde teknilî küpe halinde olan eserler nadirdir. Ayinler müstesnadır. Üzerinde durmaya, düşünmeye değer. Mesela Dede Efendinin, İtri’nin eserleri küpe halinde sanat bakımından kimse üzerlerine gelemmez. Bu sanatkârlar kendilerini sanattan alamıyorlar. Yahut da o ilâhi dem kendinde sonuna kadar devam etmiyor. Bir noktadan sonra demden uzaklaşıyor. Bu izahlarla peşinde koştuğumuz mûsikîyi takdîm etmiş oluyorum. Yani mûsikîmizin varlığı ortaya çıkıyor. Üstünlük, aşağılık değil. Misal verelim: Elimizde 24-26 ayin vardır. Bütün bu ayinler başından sonuna kadar küpe halindedir. Zaten herkes ayin yapamaz, bestekârlık işi değildir. Ayin yapabilen ilâhi bir dem içinde olabilendir. Onun için dergâhta terbiye icâbı ayini yapan bestekâr meydanda olduğu halde hiçbirisi sahip çıkmak istemez. Ahmed Avni Konuk’un eserleri arasında küpe olmayan eseri yoktur. Hacı Emin Dede’nin seksen kûsür taksimi var, hiçbir noktasında küpe diye nağme yoktur. En büyük bestekâr Buhûrizâde İtri küpe bakımından en fakiridir. Müthiş sanatkâr olmuştur. Onun için Avrupalılara Türk mûsikîsi hakkında bilgi vermek için İtri’nin eserlerini verirler. İtri sanatta üstündür” (Barkçin, 2011: 156).

O halde Yılmaz Kale ve Emin Kılıç Kale’nin bu ifadelerinden çıkaracağımız sonuç; âyinler, kârlar, Kâr-ı Nâtıklar küpe halinde olmalıdır. Aynı zamanda geçki olan eserler sanatlıdır ve küpe halinde değildir ifadesini de kullanmıştır ve her ikisi de zemin, meyân ve nakarât husunda çelişkili gibi açıklamalarda bulunmuşlardır. Tüm bu açıklamaların akabinde Ahmed Avni Konuk’un Kâr-ı Nâtık’ında geçkilerde mevcut olduğu ve taramış olduğumuz literatürlerde de bu eserin bir Kâr-ı Nâtık olarak

nitelendirildiği görülmekte olduğu gibi zaten Ahmed Avni Konuk hocası Zekâî Dede'nin 19 makamlı Kâr-ı Nâtık'ına bir nazire yapmak amacıyla 119 makam seçtiği rivayet edilmekte ve yine eserin güftesini incelediğimizde “Kârımızda” ibaresini de kullandığını görmekteyiz.

Bu açıklamadan anlayacağımız şudur ki, eserin meyânları dışında kalan yerlerinden bahsetmiş olduğu o makamın çeşnileri yani makamın temelini oluşturan 4'lü, 5'li, ve 3'lüleridir. Öyleyse “küpe” 3'lü, 4'lü ve 5'lilerin bir araya gelerek makamın ana dizisini oluşturan kısmı demektir. Fakat bu tanım tamamiyle bizim çıkarımımız olmakla birlikte tam olarak “küpe” kavramının ne olduğuna dair net bir çıkarıma rastlamadık.

Tüm bu açıklamalar ve bizim çıkarımımız dışında Tefvîk Bildik ise “küpe” hakkındaki düşüncelerini şöyle aktarıyor; *“Yaklaşık, 20 senedir klasik mûsikîmizin manasını, estetiğini ve tekniğini anlamaya çalışıyorum. Bu süre zarfında dikkate değer miktarda eseri inceledim. Hamparsum notasını da yeni nota gibi çok iyi okuyabiliyorum. Şimdiye kadar okuduğum ve incelediğim bu kadar esere rağmen açıkça ifade etmek mecburiyetindeyim ki “küpe” denen şeyin tarifinden tek kelime anlamadım. Bizim terkiplerimiz vardır. Hepsi muhakkak surette farklı bir renge, hissiyata ve ifade kabiliyetine sahiptir. Bu terkiplerle farklı estetik güzelliklerde birçok eser bestelenmiştir. Şaheserlerimiz vardır, güzel eserlerimiz vardır, orta seviyede eserlerimiz vardır, laf olsun diye bestelenmiş, eserlerimiz vardır ve hatta keşke bestelenmeseymiş, dedirten eserlerimiz vardır. Ama “küpe” diye bir meselemiz yoktur. Lütfen anlayabileceğimiz bir izah buyurunuz. Bütün sanatlarımız yazılı olmayan, tecrübe ile tespit edilen, kendi kaidelerini ancak icra edildikleri zaman yine kendi bünyelerinde ortaya çıkaran özelliktedirler. Böyle olunca nota da mûsikîmizin hiçbir şeyini ifade etmeye muktedir değildir. Mûsikîmizin aslını bozmadan olduğu gibi muhafaza etmeye çalışmaktan başka yapacak bir şeyimiz yoktur. Hal böyle iken tarifi bile doğru dürüst yapılamayan yeni kavramlara ihtiyacımızın olmadığını düşünüyorum. “Ayin-i Şeriflerin hepsi deniyor.” Ne demektir bu? “Küpe” denen mefhum sadece dini mûsikîye mi mahsus? Neden Dede ve İtri'nin hiçbir eserinde küpe yokken Ayinler bunların dışında?”* (<http://www.arsiv2007.musikidergisi.net/?p=14>, Erişim Tarihi: 21.03.2017)

1.2.2. Hamparsum Notası

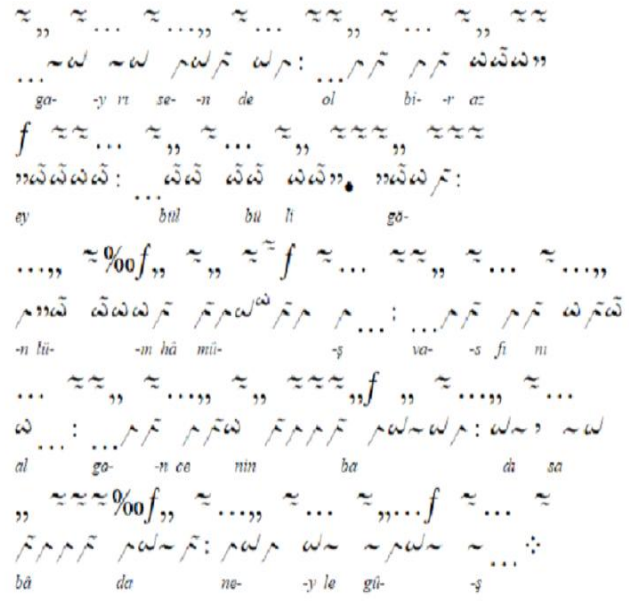
Osmanlının son yıllarına gelinceye kadar yabancı kökenli birkaç kişi dışında Türk müziği kuramı ve eserlerin notaya alınması konusuna pek eğilinmemiştir. Bunlar, Leh asıllı Ali Ufki Bey ile Kantemiroğlu adıyla tanıdığımız Boğdan Voyvodası Dimitrie Cantemirdir. Kantemiroğlu, Türklerin kullandığı “ebced” notasını yeniden düzenleyerek yüzlerce müzik eserini notaya almış ve günümüze ulaşmalarını sağlamıştır. Kantemiroğlu’nun çağdaşı olan ve Türk notacılığının önemli isimlerinden Nayi Osman Dede’nin nota yazısı da Kantemiroğlununkine benzerdir. Bir diğer nota mucidi olan Osman Dede’nin torunu Abdülbâki Nasır Dede’ye bizzat 3. Selim bir nota yazısı ısmarlamıştır, ancak onun nota yazısının akibeti öncekilerden pek de farklı olmamıştır (Behar, 1987: 24. Akt. Budak, 2006: 59).

“Nota yazılarının sonuncusu ve en çok tutulmuş olanı Hamparsum notasıdır. 1813-1815 yıllarında Hamparsum Limonciyan tarafından bulunan bu nota yazısı, kolay ve pratik olduğu için epeyce yaygınlaşmıştır” (Budak, 2006: 59).

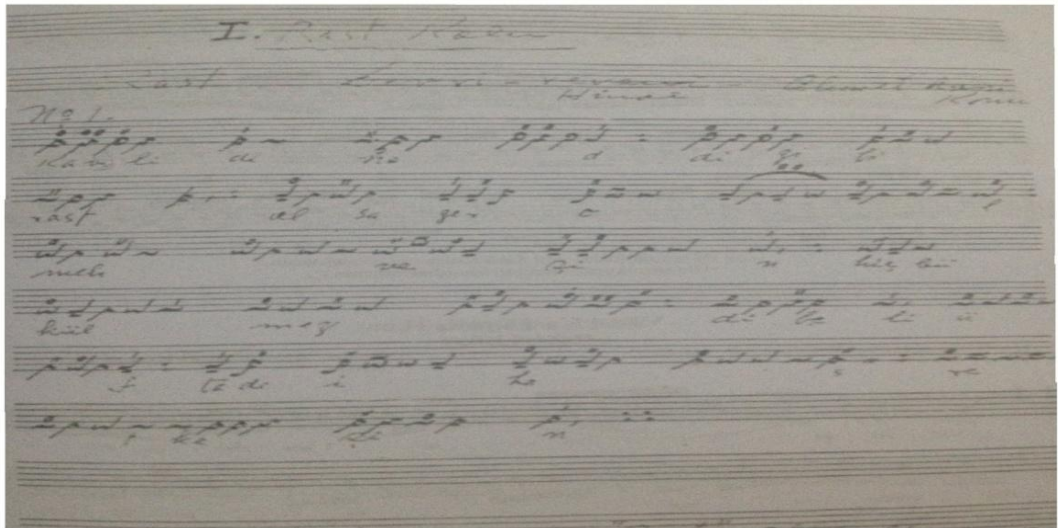
Limonciyan Hamparsum kendi adıyla anılan notanın mücidi, Osmanlı bestekârı ve mûsiki hocasıdır. Limonciyan, 1813-1815 yılları arasında Aziz Nerses Şınorhali Katoğikos’un ilâhilerini notaya alırken devrin nota sistemindeki bazı eksiklikler sebebiyle yeni bir nota sistemi meydana getirme ihtiyacını duymuştu. Ortaçağ Avrupası’nda kullanılan nota işaretlerinden doğmuş olan Ermeni “neuma” notasına dayanarak geliştirdiği bu sistemde nota karakterleri Ermeni alfabesindeki bazı harflerin stilize edilmesiyle oluşmuştur. Batı notası gibi soldan sağa yazılan, bir sekizlide on dört sesin yer aldığı bu sistemde ana sesleri gösteren işaretlerin başına bir (~) konularak ara sesler, altına kısa bir çizgi çizilerek bir oktav tiz sesler ifade edilir. Porteye ihtiyaç duyulmayan Hamparsum nota yazımında seslerin değerleri notaları gösteren işaretlerin üstüne konulan nokta, küçük çizgi ve dairelerle, “sus”lar da (es) yine aynı nokta, küçük çizgi ve dairelerin tek başına kullanılmasıyla gösterilmiştir. Bu nota sisteminde bemol, diyez ve bekar gibi değiştirme işaretleri bulunmadığı için donanım da söz konusu değildir. Hamparsum notasındaki yedi ana ses eski Ermeni notalarının isimleriyle adlandırılmış, ancak Guido d’Arrezo’nun nota heceleme metodu örnek alınıp kısaltılarak kelimelerin baştaki ilk heceleri kullanılmıştır. Limonciyan başlangıçta, “şaragan” denilen eski kilise ilâhilerini eski Yunan mûsikisinin etkisinden arındırarak Ermeni kilise mûsikisine yeniden kazandıracak bir sistem ortaya koymayı düşünmüş,

ancak bu sistem, Türk mûsikişinasları tarafından geniş ölçüde benimsendiğinden Batı notası yerleşinceye kadar XIX. yüzyıl boyunca Türk mûsikisi nota yazım sisteminde kullanılmıştır. Türk mûsikisi repertuarını oluşturan eserlerin büyük bir kısmı bu nota aracılığıyla zamanımıza ulaşmıştır. Bugün Türkiye ve dünya kütüphaneleriyle bazı özel koleksiyonlarda Hamparsum notasıyla yazılmış nota defterlerine rastlanmakta olup Eçmiadzin Başpatrikliği ile Kudüs Patrikliği'nde halen Hamparsum nota sistemi kullanılmaktadır. Hamparsum notası işaretli ve işaretsiz (dilsiz, gizli veya şifreli) olmak üzere iki çeşittir. Nota değerlerinin çoğunun yazılmadığı gizli Hamparsum'un deşifresi diğerine göre daha güçtür. Sadece kullanan kişinin okumasına yardımcı olacak kadar işareti bünyesinde bulundurduğundan bir tür şifre nota olarak nitelendirilebilecek bu sistemle dönemin anlayışına göre bazı eserlerin sınırlı sayıda kişinin tekelinde kalabilmesinin sağlanması amaçlanmıştır (Özcan, 2003: 192-193).

Türk ve Doğu mûsikisinde Kindî'den bu yana değişik bestekâr ve müzikologlar nota sistemleri geliştirdiler. Ancak diğer bestekârlarca benimsenmeyince bunlar kalıcı olmadı. Türk mûsikisinde notanın gerçekten yaygın ve etkili şekilde kullanılışı ilk kez Hamparsum notası ile oldu. Hamparsum nota sistemini 19. yüzyıl başında, III. Sultan Selim'in isteği ve desteği ile Ermeni asıllı büyük müzisyen Hamparsum Limonciyan geliştirdi. Gerek Türk mûsikisinde gerek Gregoryan kilisesi dini musikisinde kullanılan Hamparsum notası, iki yüzyıl boyunca binlerce eserin kaybolmasını önleyerek mûsiki dünyasına paha biçilmez bir hizmet verdi. Hamparsum notasının kullandığı işaretler, 9. yüzyıl Ermeni kilisesinde ilahî metinlerinin melodik seyrini belirtmek için dizelerin altına yazılan "Khaz" notasyonundan alınmıştır. Ancak o dönemdeki müzik ve nota anlayışı bugünkünden tümüyle farklıydı, bu işaretler belli perdeleri - sesleri temsil etmiyordu. Bu nedenle Limonciyan bu işaretleri tamamen yeni bir anlayışla yorumlayarak yeni ve modern bir nota sistemi geliştirdi. Hamparsum notası, genellikle çizgisiz, düz kâğıda, çoğunlukla sanılanın aksine, ilk oluşumundan bu yana soldan sağa doğru yazılır. Günümüze kadar gelen Hamparsum nota sistemi, yaklâşık olarak ney'in ses hacmini, yani 3 oktavı kapsar. Her oktav, Türk mûsikisinin 7 ana perdesi (Rast, Dügâh, Segâh, Çargâh, Neva, Hüseyinî, Eviç) ve makamlara göre değişik arızaları temsil eden 7 arızalı perde için toplam 14 işaretten oluşur. Usûller ve onların alt unsurları olan ölçüler, :: ve : işaretleri ile birbirinden ayrılır. Usûlün en alt birimlerini belirtmek için de, notalar kelimeler gibi gruplaştırılarak yazılır. Notaların değerleri, üzerlerine konan " " ° gibi işaretlerle belirtilir. Ancak aynı usûl birimi içinde birbirini izleyen notalarda değer değişmiyorsa, bu işaret bunlardan yalnızca birincisi üzerine konur. Aralar / Es'ler için (aşağıda, notalarla aynı sırada yazılmak üzere) değerlerin işaretlerinin aynı kullanılır. Bundan başka nota yazımının kapsamında geri dönüş / tekrarlar için senyö işareti ve dolaplar için parantezler vardır (<http://hamparsum.net/nedir/Nedir.html>, Erişim Tarihi: 22.03.2017).

Şekil 1.1. Fihrist-i Makâmât'tan Sabâ Satırları

Şekil 1.2. Fihrist-i Makâmât'tan Rast Satırları

1.2.3. Bestelenmiş Diğer Kâr-ı Nâtıklar

Mûsikî literatürümüzde çok sayıda Kâr-ı Nâtık bestesi vardır. Bunların en ünlüleri Hatîb Zâkirî Osman Efendi ile Hamamîzâde İsmail Dede'nin bestelemiş olduğu Kâr-ı Nâtıklardır. Bu iki eserde Osman Efendi on beş, Dede Efendi ise yirmi dört makamı tarif etmiştir. Zekâî Dede'nin evsat usûlünde bestelediği eserin otuz altı, Ahmed Avni Konuk'un yüz on dokuz beyitlik rast Kâr-ı Nâtıkında yüz on dokuz makam, Refik Fersan'ın Kâr-ı Nâtıkında ise kırk dokuz makam tarifi vardır. Bunlardan başka Hâfız Şeyda Dede'nin on sekiz beyitlik Hüzzam Kâr-ı Nâtıkı ile Manisalı Âlim Efendi'nin Hicaz devr-i kebîr eserini sayabiliriz. Kâr-ı nâtıklar dönemi içerisinde oldukça popüler yada önemli görülüyor olsa gerek ki Divan Edebiyatı çerçevesinde Kâr-ı Nâtık sözleri yazan şâirler yetişmiştir (<http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR-3700/kar-i-natik.html>, Erişim Tarihi: 23.03.2017).

Bunların dışında nota arşivleri literatüründeki bir diğer Kâr-ı Nâtıklar şu şekilde; Alaeddin Yavaşca'nın bestelemiş olduğu, güftesi Mustafa Tahralı'ya ait Dügâh ve Segâh, Abdurrahim Dede'nin Hüzzam, Mithat Akgökçe'nin bestelemiş olduğu güftesi Sevinç Atan'a ait Nihâvend, Fâruk Şahin'in bestelemiş olduğu güftesi M. Turan Yazar'a ait Nikrîz, O. Nuri Özpekel'in Rast, M. İsmail Hakkı Bey'in Rast, Câvit Ersoy'un bestelemiş olduğu güftesi İsmet Tahtacıoğlu'na ait Hisar ve Segâh Kâr-ı Nâtık şeklinde görülmektedir. Ayrıca Sema Vakfı tarafından neşredilen Darü'l-Elhân Külliyyatı içerisinde 193 ve 195-196-197 numaralı sahibi meçhul olarak gösterilen 2 adet Rast Kâr-ı Nâtık görülmektedir (<https://www.notaarsivleri.com/arama.html?kelime=kar%FD+nat%FDk>, Erişim Tarihi: 20.02.2017).

1.3. TÜRK MÛSİKÎSİNDE USÛLLER

Usûl, zaman içinde uygunluk demektir. Usûlün vurulan her parçasına darp denir. Bir usulün meydana gelebilmesi için mutlaka bir kuvvetli ve bir de zayıf zamana gerek vardır. Bu bakımdan bir zamanlı usûl olmaz. Her müzik eserinin en başında anahtar ve donanımdan sonra üst üste yazılmış bir takım rakamlar bulunur. Bunlara usûl rakamları denir. Bu rakamlardan üstteki usulün kaç zamanlı olduğunu, alttaki ise alınan birimi

gösterir. Ölçü, portede dikine çekilmiş çizgilere denir ve iki ölçü çizgisi arasına, usûl rakamlarının gösterdiği kıymetin tümü girer. Üstteki rakam, yani usûlün zamanı hiç değişmediği halde, usulün ağırlık ve yürüklüğüne göre birim değişebilir. (3/8'lik, 3/4'lük, 3/2'lik gibi). Türk mûsikîsinde usuller, sağ ve sol elleri sağ ve sol dizlere vurmakla uygulanır. Bu vuruşlar birtakım kelimelerle ifade edilirler. Bunlar, düm, tek, te, ke, tek-kâ, tâ-hek kelimelerinden ibarettir. Bunlardan düm ve te darbleri sağ elle sağ dize, tek, kâ ve ke darbleri sol elle sol dize vurulur. Düm kuvvetli, tek ise sakın anlamında kullanılan Türkçe kelimelerdir. Çok eskiden düm, tek, te-ke, tek-kâ, tâ-hek gibi heceler yerine ten-nen, te, ne, ni, tâ gibi heceler kullanılırdı. Ten, nen, tâ heceleri uzun, te, ne, ni heceleri ise kısa zamanları ifade etmekteydi. Usûller basit ve mürekkeb (bileşik) oluşları bakımından ikiye ayrılırlar. Basit usuller iki zamanlı nîmsofyan usulü ile üç zamanlı semâî usulünden oluşur ve bu iki basit usûl, diğer tüm usullerin bileşimine girerler. Mürekkeb usuller ise iki veya daha fazla usullerin karıştığı usullerdir ki, 4 zamanlı sofyan usulünden başlayarak tüm usuller bileşik usullerdir. Usullerimiz küçük veya büyük oluşlarına göre de ikiye ayrılırlar. Küçük usuller 2 zamanlıdan 15 zamanlıya kadar, büyük usuller 16 zamanlıdan başlayarak büyüğe doğru giden diğer bütün usûller büyük usullerdir (Özkan, 2013:606-609).

Usuller zamanlarına göre;

A- Küçük Usûller:

2 zamanlı usûl (NîmSofyan), 3 zamanlı (Semâî), 4 zamanlı (Sofyân), 5 zamanlı (Türk Aksağı), 6 zamanlı (MürekkebNîmSofyan, Yürük (Sengîn) Semâî), 7 zamanlı (Devr-i Hindî, Devr-i Turan), 8 zamanlı (Düyek, Müsemmen), 9 zamanlı (Aksak, Evfer, Oynak, Raks Aksağı, MürekkebSemâî), 10 zamanlı (Aksak Semâî (Ağır Aksak Semâî), Lenk Fahte, Ceng-i Harbî, 11 zamanlı (Tek vuruş), 12 zamanlı (Frenkçîn, NîmÇenber, İkiz Aksak, Bileşik Sofyan), 13 zamanlı NîmEvsat, Şarkî Devr-i Revânî, Bektaşî Devr-i Revânî), 14 zamanlı (ÂyinDevr-i Revânî (Devr-i Revân; Mevlevî Devri Revânî), 15 zamanlı (Birinci çeşit Raksân, ikinci çeşit (Bektaşî) Raksânıusûlüdür(Özkan, 2013:611-612).

B- Büyük Usûller:

16 zamanlı usûl (Çifte Düyek, Fer', Nîm Bereşân, Nîm Hafif), 17 zamanlı (Türkî Darb (Darb-ı Türkî), Nîm Devir), 20 zamanlı (Fâhte), 21 zamanlı (Durak Evferi), 22 zamanlı (Hezeç), 24 zamanlı (Çenber, NîmSakîl), 26 zamanlı (Evsat, Beste Devr-i Revân), 28

zamanlı (Frengî Fer', Devr-i Kebîr, Remel), 32 zamanlı (Muhammes, Hafif Berefşan), 38 zamanlı (Darb-ı Hüner), 48 zamanlı (Sakîl), 60 zamanlı (NîmZencir), 64 zamanlı (Hâvî), 88 zamanlı (Dârb-ı Fetih) usulüdür (Özkan, 2013:612).

C- Dizi Usûller:

60 zamanlı usûl (NîmZencir), 120 zamanlı (Zencir), 124 zamanlı (Çehâr) usulüdür. Darbeyn usulleri de, bazı büyük usullerden iki tanesi, birer veya ikişer defa arka arkaya getirilerek 8 şekilde ve 48, 56, 60, 88, 116, 118, 120 zamanlı olarak kullanılmışlardır (Özkan, 2013: 612).

1.4.ARUZ VEZNİ VE KLASİK TÜRK MÛSİKİSİYLE İLİŞKİSİ

“En eski iki büyük Türk şâir ve edîbi olan Ali Şîr Nevaî ile (1441-1501) Bâbur Şâh'ın (1483-1530) Paris Milli Kütüphânesi Türkçe yazmaları arasında bulunan, Çağatay Türkçesiyle yazılmış “Mizân-ül Evzân” ve “Risâle-i Âruz” adlı eserlerini inceleyenler, Tuyug, Koşuk, Türkü, Muhabbetnâme, Müstezâd, Çine, Azadvarî ve Öleng gibi beste şekillerini belirli arûz kalıplarını kullanarak bestelediğinden söz edildiğini belirler. Ama bu kadar uzağa gitmeksizin, son 2,5 asır içinde klâsik Türk mûsikîsi formları içinde bestelenmiş söz eserlerine şöyle bir göz gezdirmek dahi, bestelenmiş şiirlerin vezni ile bunların bestelenmesinde kullanılmış mûsikî usûlleri arasında dikkat çekici bir ilişkinin varlığı tâ Abdulkâdir Merâgî (1360-1435) zamanından beri bilinmiştir”(Tanrıkorur, 2003: 85).

Arûz'un Remel bahrine giren Fâilâtün (– • – –) / Feilâtün (• • – –) ve Recez bahrine giren Müstef'îlün (– – • –) / Müstef'îlâtün (– – • – –) ailesi kalıplarıyla yazılmış güftelerin en fazla Ağır Aksak, Aksak ve daha az Devrihindî, Curcuna, Müsemmen usûlleri kullanılarak; Arûz'un Hezec bahrine giren Mef'ûlü (– – •) veya Mefâilün/Mefâilün(• – – – / • – • –) ve Müctess bahrine giren Mefâilün/Feilâtün (• – • – / • • – –) ailesi kalıplarıyla yazılmış güftelerin en çok Sengin Semâî, Semâî ve daha az Aksak ve Türk Aksağı usûlleri kullanılarak, daha az güfte yazılmış olan Müzârî, Münserîh vd. bahireleri şiirlerin de yine belirli usûller kullanılarak bestelendiği anlaşılmaktadır (Tanrıkorur, 2003: 85-86).

“Arûz, İslamî kültürdaresine bağlı milletlerin ortak şiir ölçüsüdür. Arapça'da “çadırın orta direği” demek olan Arûzkelimesi Arapçanın, uzun ve kısa

vurguların nöbetleşmesine dayalı kendi iç mûsikîsinden doğmuş, hicretin 2. yılında Mekkeli dilbilimci İmam Halil tarafından ilim haline getirilmiş, önce İran şiirini, daha sonra Afgan, Pakistan, Türk ve kısmen Hindşiirlerini etkileyerek bu dillerinde klasik şiir vezni haline gelmiştir. Arûz'untef'ile denen ölçü veya kelime kalıpları, uzaktan da olsa, eski Yunan-Latin şiirinde Jambos. Daktylos, Troc/aeos, Anapaest, Spondaeus, Hexametron, Choreios vb. isimler verilen uzun kısa dönüşümlü kalıpların ritmini hatırlatır”(Tanrıkörur, 2003: 87).

“Arûz’un Türk şiirine girmesi Türklerin müslüman olmasından sonradır. Ondan önce Türk metriği “vurgulu hece sayısına dayalıydı. İslam dolayısı ile ilim dili olarak Arapçayı öğrenen Türkler, yeni İran edebiyatının Horasan ve Maverâünnehr’deki parlak inkişafıyla karşılaşınca edebiyat dili olarak da Farsçayı öğrendiler. Bu suretle, müslüman İranlılar nasıl Arap Arûz’unu iktibas ederek, İran örneklerinin taklidinden hareket eden yeni bir Türk şiiri yarattılar. Bu tecrübenin ilk büyük edebi ürünü, ilk müslüman Türk devleti olan Karahanlılar zamanında, 1069’da Kâşgar’da Balasagunlu Yusuf Has Hâcib tarafından Fâ’ülün Fâ’ülün Fâ’ül(• – – / • – – / • –) vezninde yazılan Kutadgu Bilig(Mutluluk Bilgisi) adlı 7000 beyitlik manzumudur. Bununla beraber, en eski milli Türk şiir ölçüsü olan Hece vezni, bilhassa halk şairlerinin türkü ve destanlarında yaşamağa devam ederek bugüne kadar geldi. Ancak her iki türde birbirine tarih boyu tesir ederek, özellikle âşık edebiyatında, Acem şiirinde bulunmayan mûsikîye bağlı yeni vezinlerin ortaya çıkmasına yol açtı. Özetle, Acem Arûz’unun 26 vezninden en çok 12’si Türk şiirinde kullanılırken, Türk mûsikîsi usullerinden kaynaklanan ve Acem şiirinde bulunmayan bazı yeni vezinler de Türkçenin yapısına uygun olarak son 40-50 yıldır şâirlerimizce icad edilmiş, ancak beş tekarlar bu yeni vezinlerde yazılan şiirlere pek fazla rağbet etmemişlerdir”(Tanrıkörur, 2003: 89).

Arûzla Şiir yazmak isteyen Türk şairleri Türkçe kelimelerdeki hece eşitliğini seslilerle bitenleri açık-kısa, sessizlerle bitenleri kapalı-uzun sayma ilkesiyle ayırarak uygulama olanağı yaratmışlardır. Ancak Türkçenin yapısı gereği onları zorluklarla karşılaştırmış böylece bazı heceleri diğerlerinden fazla uzatarak okumuşlardır. Bu durum divan edebiyatında “imâle” yapma olarak değerlendirilmektedir (Mutluay, 1974: 60).

Nitekim, faydalandığımız bu bilgiler eşiğinde Ahmed Avni Konuk doğal olarak, güftesini mesnevi tarzında yazmış olduğu Kâr-ı Nâtık’ında imâle durumunu oldukça fazla kullandığı görülmektedir.

1.4.1. Güfte

Farsça güften (demek, söylemek) masdarından türemiş olup “söylenmiş söz” anlamındadır. Türk mûsikisinde “kâr, beste, semâî, şarkı, türkû, ilâhî, nefes gibi dinî ve din dışı formlarda bestelenen eserlerin sözü” mânasında kullanılır. Günümüzde bu anlamda “şarkı sözü” tabiri daha yaygındır. Güfte kelimesi ayrıca “bestelenmek üzere yazılmış şiir” anlamına da gelir. Ancak tekbir, teşbih, salâ gibi dinî formların sözlerine metin denilmektedir. Güfte kâleme alan kişiye de güftekar adı verilir. Klasik Türk mûsikisi repertuvarını meydana getiren çeşitli formlardaki eserlerin güfteleri genellikle aruz vezniyle yazılmış gazel, şarkı, rubâî, kıta, müstezad vb. manzumelerden alınmıştır. Bunların, türlerine ve bestelenecek mûsiki formunun özelliğine göre iki ile on iki mısra arasında olabildiği görülmektedir. Bu durum dinî mûsikide de aynıdır. Mevlevî âyinlerinde ise çok sayıda kıtanın oluşturduğu uzun güfteler kullanılmıştır. Bilhassa aruz vezniyle yazılan güftelerin seçilmesi, bu vezinle Türk mûsikisi usulleri arasındaki yakın münasebet sebebiyledir. Aruz vezinlerinin ve bunları meydana getiren tef'ilelerle uzun (kapalı), kısa (açık) hecelerdeki âhengin güfte-beste uyuşmasına önemli katkısı vardır. Özellikle klasik Türk mûsikisinde tef'ile ve kalıpların hangi usule nasıl yerleştirileceği konusu, “güfte taksimi” denilen ve prozodi ilminin bir bölümünü meydana getiren sistemin ana unsurunu oluşturmuştur. Aruz vezniyle yazılmış bir güftenin bestelenmesinde karşılaşılan en büyük güçlük, tef'ilelerin bazan kelimeyi uygun olmayan şekilde bölmesinden kaynaklanır. Hece vezniyle yazılmış güfteler klasik devirde daha çok hafif bazı şarkı ve türkülerle kanto, köçekçe ve tavşanca gibi popüler eserlerde tercih edilmiştir. Bu vezinle kâleme alınan güfteler dinî mûsiki sahasında başta Bektaşî nefesleri olmak üzere bazı ilâhilerde kullanılmıştır. Aruzun unutulduğu günümüzde ise bestecilik alanında hemen hemen tek form olarak kalan şarkılarda hece vezniyle, hatta serbest olarak yazılmış manzumelerin tercih edildiği görülmektedir(Özkan, 1996: 217).

1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI

“Ahmed Avni Konuk’a ait Rast Kâr-ı Nâtık(Fihrist-i Makâmat) adlı eserinin Makam ve Güfte Analizi” adlı bu çalışma; Kâr-ı Nâtık’ların bestelenme amacındaki ders niteliği bizlere de bu hususta ışık tutmuş ve eseri derinlemesine işlemeye sevk etmiştir. Dolayısıyla, kaybolmaya yüz tutmuş olan Kâr-ı Nâtık formu ve benzeri büyük form yapısında bestelenmiş eserleri gün yüzüne çıkarmaya yardımcı olacak, Türk mûsikîsinin edebiyat alanıyla bağıntısı hususunda ön plana çıkaracak, aynı zamanda sanatsal eserlerin devamı açısından yeni eserler oluşmasına katkı sağlayacaktır.

1.6. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma, yakın geçmişimizde yaşamış en önemli mutasavvıflardan olmakla beraber, şair, mesnevî şarihi ve bir hukukçu olan Ahmed Avni Konuk'un bestekâr yönünü de ortaya çıkarmış ve kaybolmaya yüz tutmuş olan Kâr-ı Nâtık ve benzeri formda bestelenmiş eserlerinde gün yüzüne çıkarılmasına yardımcı olmuş ve hatta bu sahada mutasavvıf mûsikîşinasların beste ve güftelerinin incelenmesine yol açabilecektir.

1.7. VARSAYIMLAR

1. Araştırma kapsamında toplanan verilerin gerçek durumu yansıttığı varsayılmıştır.
2. Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan araçların, araştırma için en uygun araçlar olduğu varsayılmıştır.
3. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde kullanılan yöntemlerin, araştırma için en önemli yöntem olduğu varsayılmıştır.

1.8. SINIRLILIKLAR

Araştırma; çalışmanın örneklemini oluşturan Ahmed Avni Konuk'un Rast Kâr-ı Nâtık (Fihrist-i Makâmât) adlı eserinin makam ve güfte analizi ile sınırlandırılmıştır.

1.9. TANIMLAR

Güfte: Farsça güften (demek, söylemek) masdarından türemiş olup “söylenmiş söz” anlamındadır. Türk mûsikisinde “kâr, beste, semâi, şarkı, türkû, ilâhi, nefes gibi dinî ve din dışı formlarda bestelenen eserlerin sözü” mânasında kullanılır. Günümüzde bu anlamda “şarkı sözü” tabiri daha yaygındır. Güfte kelimesi ayrıca “bestelenmek üzere yazılmış şiir” anlamına da gelir.(Özkan, 1996: 217).

Makam: Türk musikisinde belirli aralıklarla birbirine uyan mülayim (uyumlu) seslerden kurulu bir gam içerisinde özel bir seyir kuralı olan musiki cümlelerinin meydana getirdiği çeşniye makam denir (Karadeniz, 1965: 64).

Kâr-ı Nâtık: Nâtık ifadesinden de anlaşılacağı gibi konuşan (kendi kendini anlatan) eser anlamındadır ve bestecinin, sanat ilhamından ziyade öğreticiliği ve ustalık gösterisini ön plana aldığı bir tür “müzikli beyin jimnastiği” olarak ta adlandırılabilir (Tanrıkörur, 2003: 50).

Arûz: Arûz, İslamî kültür dairesine bağlı milletlerin ortak şiir ölçüsüdür. Arapça’da “çadırın orta direği” demek olan Arûz kelimesi Arapçanın, uzun ve kısa vurguların nöbetleşmesine dayalı kendi iç mûsikîsinden doğmuş, hicretin 2. yılında Mekkeli dilbilimci İmam Halil tarafından ilim haline getirilmiş, önce İran şiirini, daha sonra Afgan, Pakistan, Türk ve kısmen Hindşiirlerini etkileyerek bu dillerinde klasik şiir vezni haline gelmiştir (Tanrıkörur, 2003: 87).

2. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın modeli, evreni-örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmanın yürütülmesinde survey (tarama) modeli ve literatür tarama yöntemleri ile çalışmaya temel olan bilgiler sunulmuştur.

Betimsel araştırmalar, olayı olduğu gibi araştırmaya ve var olan durumu belirlemeye çalışan araştırmalardır. Bu tür araştırmalarda ele alınan olaylar ve durumlar ayrıntılı bir şekilde araştırılmakta, daha önceki olaylar ve durumlar ve durumlarla ilişkisi incelenerek, “ne” oldukları betimlenmeye çalışılmaktadır (Karakaya, 2009: 59).

Tarama araştırmaları beş aşamada gerçekleştirilir:

1. Problemin tanımlanması
2. Hedef grubun (örneklem) belirlenmesi
3. Veri toplama araçlarının hazırlanması
4. Verilerin toplanarak analiz edilmesi
5. Analizlerin yorumlanması ve değerlendirilmesidir (Karakaya, 2009: 69).

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini; Ahmed Avni Konuk’a ait eserler, örneklemini ise Ahmed Avni Konuk’un Kâr-ı Nâtık formunda bestelemiş olduğu Rast Kâr-ı Nâtık (Fihrist-i Makâmât) oluşturmaktadır.

2.2.1. Ahmed Avni Konuk'un Rast Kâr-ı Nâtık adlı eserinde kullandığı makam ve usuller

Ahmed Avni Konuk'un Rast Kâr-ı Nâtık adlı eserinde kullandığı makam ve usullerin tasnifi tablo şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Ahmed Avni Konuk'un Rast Kâr-ı Nâtık adlı eserinde kullandığı makam ve usûller

	Usûller	Basit Makamlar	Şed (Göçürülmüş) Makamlar	Mürekkeb (Bileşik) Makamlar
Rast Perdesinde karar veren makamlar	Devr-i Revân-ı Hindî	Rast Sûznâk	Mâhur Zirgüleli Sûzinâk Hicazkâr Nihâvend-i Rûmî Nihâvend-i Kebîr	Tarz-ı Nevîn Zevk-i Dil Şevk-i Dil Pesendîde Zâvil Dilnişîn Mâhur Dilkûşâ (Nev'eser) Kürdîlihiczakâr Mâverâ-ün Nehr Nikriz Büzürk Sûzidilârâ Rast-ı Cedîd Rast-Mâye Pencügâh-ı Zâit Pencügâh-ı Asl Sâzkâr Rehâvî

Tablo 2.1. devamı

Dügâh perdesinde karar veren makamlar	Düyek	Uşşak Hüseynî Tâhir Muhayyer Beyâtî Nevâ Gülizar Hicaz Hicaz Hümâyûn Uzzâl Hicaz-Zirgüle	Dügâh Acem Sabâ Gerdaniye Arazbâr Hisar Muhayyer Sünbüle Kûçek Beyâtîarabân Dügâh-Mâye Sultânî Arak Isfahan Sipîhr Nişâburek Şehnâz Vech-i Şehnâz Bahr-i Nâzik
Nevâ perdesinde karar veren makamlar	Müsemmen	Arabân (Şed-Araban oktavı veya Zirgüleli Hicâz'ın Nevâ'da karar vermesi)	Gonca-i Rânâ Isfahan ve Nişabur'un bileşimiyle oluşur)
Bûselik perdesinde karar veren makamlar	Müsemmen		Nişâbur
Çargâh perdesinde karar veren makamlar	Müsemmen		Çargâh

Tablo 2.1. devamı

Dügâh perdesinde karar veren yerinde Kürdî'li makamlar	Müsemmen	Kürdî	Şevk-i Cedîd Gerdâniyekürdî Nevâkürdî Zevk-i Tarab Sabâ-Zemzeme Muhayyerkürdî Acemkürdî
Dügâh perdesinde karar veren yerinde Bûselik'li makamlar	Aksak	Bûselik Şehnâz Bûselik	Hisâr Bûselik Tahir Bûselik Muhayyer Bûselik Acem Bûselik Sabâ Bûselik Neva Bûselik Eviç Bûselik Beyâtî Bûselik Arazbar Bûselik Hicâz Bûselik Mahûr Bûselik Gerdâniye Bûselik Beyâtî Araban Bûselik
Segâh'ta karar veren makamlar	Yürük Semâî		Segâh Segâh-Mâye Müstear Hüzzam Vech-i Arazbar
Irâk'ta karar veren makamlar	Evfer	Evcârâ	Irâk Bestenigâr Eviç Dilkeş-Hâverân Ferahnâk Rûy-i Ir'ak Rahatü'l-Ervâh Beste-Isfahan Rahatfezâ Revnâk-nümâ

Tablo 2.1. devamı

Hüseyinî Aşîrân perdesinde karar veren makamlar	Aksak Semâî	Sûzidil	Hüseyinî Aşîrân Bûselikaşîrân Nühüft Aşîrân-Mâye Hicaz Aşîrân (Rahat- fezâ) Canfezâ Zîrefkend
Acemaşîrân Perdesinde karar veren makamlar	Aksak Semâî	Acem Aşîrân	Tarz-ı Cedîd Şevkefzâ Şevk-i Tarâb Şevkâver
Yegâh perdesinde karar veren makamlar	Yürük Semâî		Yegâh Sultanîyegâh Ferahfezâ Dilkeşîde Bend-i Hisâr Şedarabân Gülzâr (Arap Rehâvîsi)

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler; dergiler, kitaplar, kütüphanelerin veri tabanlarından, eserin notaları ise internet kaynakları değerlendirilmesi ve Türkiye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Müzik Dairesi Başkanlığı Erzurum Radyosu Kütüphanesinden elde edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında çalışmanın örneklemini oluşturan Kâr-ı Nâtık formunda bestelemiş olduğu Rast Kâr-ı Nâtık (Fihrist-i Makâmât) adlı eserinde kullandığı makam ve usuller saptanmıştır.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler analiz edilerek, Rast Kâr-ı Nâtık (Fihrist-i Makâmât) adlı eser güfte ve makam açısından ele alınarak yorumlanmıştır. Analizlere dayalı yorumlamalar, çalışmanın bulgular ve yorum kısmına yansıtılmıştır.

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Çalışmamızın bu bölümünde, çalışmanın örneklemini oluşturan Ahmed Avni Konuk'a ait Rast Kâr-ı Nâtık (Fihrist-i Makâmât) adlı eserin içerisinde yer alan 119 makamın 1272 adet ölçüsünün makamsal analizi ele alınarak ardından Mesnevî tarzında yazılmış 119 beyitten oluşan güftesinin analizi yapılmış ve gerekli açıklamaların detayı, ilgili analizler başlığı altında ayrıca verilmiştir.

Eserin notaları TRT Erzurum Radyosu Kütüphanesinden alınmış, orijinal haliyle kullanılmış olup, diğer nüshalarla karşılaştırılarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

3.1. MAKAM ANALİZİ

Çalışmamızın bu bölümünde, Ahmed Avni Konuk'a ait Rast Kâr-ı Nâtık (Fihrist-i Makâmât) adlı eserin içerisinde yer alan 119 makamın 1272 adet ölçüsünün makamsal analiz için temel olarak bir makamın çeşni ve kalışlarını oluşturan üçlü, dörtlü ve beşliler ele alınmıştır. Üçlülerin, dörtlülerin ve beşlilerin yer almadığı ölçülerde sonraki ölçülerle birlikte düşünülerek beraberinde oluşan ve uygun olan üçlüler, dörtlüler ve beşliler olarak incelemeye tabi tutulmuştur. Bunun dışında kimi zaman aslında makam dizileri içerisinde bulunan ancak herhangi bir üçlü, dörtlü ve beşliyi oluşturmayıp sadece makama veya geçkisine ait olan perdeler debaşı başına analiz edilmiştir. Analiz esnasında, yerinde kullanılmayan herhangi bir 3'lü, 4'lü veya 5'li o makâmın asma kalışını, genişlemesini veya yarım karar yapışını oluşturduğu düşünülerek ayrı ayrı ifade edilmemiş, sadece o makamın 3'lüsü, 4'lüsü, 5'lisi, tam yada yarım karar yapıldığı durumlarda da yedenleri beyân edilmiştir.

KÂR-I NÂTIK

USÛL: DEVR-İ REVÂN KAVLİ DE KADDİ GİBİ RAST OLSA GER OL MEHVEŞİN SÖZ VE MÜZİK:
 ♪ = 168 -1- AHMED AYNI KONUK

RAST

KAY_ Lİ DE KAD_ Dİ Gİ_ Bİ RAST

OL_ SA GER OL MEH_ VE_ ŞİN

HİÇ BÜ_KÜL_ MEZ_ Dİ BE_Lİ ÜF_

TÂ_DE_İ HAS_ RET_ KE_ ŞİN

REHÂVİ

VÂ_ Dİ VAS_ LET_ MİŞ İ_ KEN OL

DÖN_ DÜ DO_ LAB EY_ LE_ Dİ

OL RE_HÂ_ Vİ DİL_ BE_Rİ UŞ_

ŞÂ_ KI Bİ_ TÂB EY_ LE_ Dİ

Şekil 3.1. Rast ve Rehâvi Satırları

3.1.1. Rast

1. Ölçüde; Hüseyini Aşîran'da Uşşak 3'lüsü ve 4'lüsü ile Yegâh'ta Rast 3'lüsü ve 5'lisi.
2. Ölçüde; Hüseyini Aşîran'da Uşşak 3'lüsü ve 4'lüsü ve Hüseyini 5'lisi
3. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, Nevâ'da Rast 4'lüsü ve Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi (Kürdi Yeden)
4. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü, Çargâh 3'lüsü ve Segâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi, Rast 3'lüsü ve 5'lisi
6. Ölçüde; Irâk'ta Segâh 3'lüsü, Yerinde Uşşak 4'lüsü
7. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü, Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Rast 4'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü, Yerinde Uşşak 3'lüsü, Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.2. Rehâvî

1. Ölçüde; Yegâh'ta Rast 4'lüsü ve Yerinde Rast 4'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Çargâh 3'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Çargâh 5'lisi, Kürdi'de Çargâh 5'lisi ve Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi (Kürdi Yeden)
4. Ölçüde; Yerinde Rast 4'lüsü, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
5. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü, Hüseyini Aşîran'da Uşşak 4'lüsü, Yegâh'ta Rast 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü, Yerinde Segâh 3'lüsü (Kürdi Yeden)
7. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi, Rast 3'lüsü ve Yegâh'ta Rast 5'lisi
8. Ölçüde; Yegâh'ta Rast 4'lisi ve Yerinde Rast 3'lüsü kullanılmıştır.

SÂZKÂR

HER NE DEM SÎ_ NE KE_MAN İ_

LE OL MEH SAZ_ KÂR E_ DER

CÂ_ Nİ_ NA ÜF_ TÂ_ DE_GÂ_ NİN

NAĞ_ ME_İ SÂZ_ KÂR E_ DER

PENÇGÂH-I ASİL

PEN_ C(Ü)GÂ_ Hİ AS_ Lİ_ LE TAK_

SÎM E_ DİP SÎ_ NE KE_ MAN

BU MA_ KÂ_ MİN SEY_ Rİ MEC_ LİS_

DE DU_ YUL_ DU BİR ZA_ MAN

Şekil 3.2. Sâzkâr ve Pençgâh-ı Asıl Satırları

3.1.3. Sâzkâr

1. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü (Kürdî Yeden)
2. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü, Segâh 3'lüsü ve Uşşak 3'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi
4. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü, Segâh 3'lüsü ve Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi
5. Ölçüde; Çargâh'ta Pençgâh 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Segâh 3'lüsü (Kürdi Yeden)
7. Ölçüde; Yerinde Hüseyinî 5'lisi ve Rast 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Büselik 3'lüsü, Yerinde Uşşak 3'lüsü, Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.4. Pençgâh-ı Asıl

1. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, Çargâh 3'lüsü, Rast 4'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lü, Çargâh 3'lüsü
3. Ölçüde; Nevâ'da Büselik 4'lüsü, Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi
4. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü ve Çargâh 4'lüsü
5. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, Yerinde Çargâh 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Hüseyinî 5'lisi ve Rast 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Büselik 3'lüsü, Yerinde Uşşak 3'lüsü, Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

PENÇGAH-I ZÂİD

PEN_ C(Ü).GÂ_ HI ZÂ_ İ_ DE MEY_

LET_ Tİ NÂ_ YIN NAĞ_ ME_ Sİ

MUT_ Rİ_ BÂ_ NIN KÂR_ O_ KUR_ KEN

ÇIK_ TI HEP BİR_ DEN SE_ Sİ

RAST MÂYE

NAĞ_ ME_ MİZ_ BU BEY_ Tİ_ MİZ_ DE

BİR LÂ_ TİF RAST MÂ_ YE_ DİR

İH_ Tİ_ YÂ_ CI MEC_ Lİ_ SİN KÂ_

NUNİ_ LE BİR NÂ_ YE_ DİR

Şekil 3.3. Pençgâh-ı Zâid ve Rast Mâye Satırları

3.1.5. Pençgâh-ı Zâid

1. Ölçüde; Yerinde Nişâbur 4'lüsü ve Uşşak 4'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Nişâbur 5'lisi, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 4'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
5. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Hüseyini Kürdi 4'lüsü
6. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi ve Rast 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü, Yerinde Uşşak 3'lüsü, Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.6. Rast Mâye

1. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Çargâh 5'lisi
3. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi, Çargâh 3'lüsü ve Segâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi
5. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi ve Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü
6. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü ve Uşşak 4'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi ve Çargâh 3'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü, Yerinde Uşşak 3'lüsü, Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

- 4 -

RAST-I CEDÎD

ET_ SE HÂ_ NEN_ DE E_ ĞER TAK_

SÎ_ Mİ_ Nİ RAS_ TI CE_ DÎD

FİK_Rİ GAM OL DEM O_ LUR SÜR_

AT_ LE DİL_ DEN NÂ_ BE_ DÎD

SŪZ-İ DİLÂRÂ

MUT_ Rİ_ BÂ MEC_ LİS_ DE HER BİR

NAĞ_ ME_ İ Â_ TEŞ_ FE_ ŞÂN

Â_ Şİ_ Kİ BÎ_ ÇÂ_ RE_ YE SŪ_

Zİ_ DİL_ LÂ_ RÂ_ DİR HE_ MAN

Şekil 3.4. Rast-ı Cedîd ve Sûz'î Dilâra Satırları

3.1.7. Rast-ı Cedîd

1. Ölçüde; Yegâh'ta Rast 4'lüsü ve Yerinde Rast 3'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Rast 3'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi
4. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicâz Yeden)
5. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi, Çargâh 3'lüsü ve Hüseyini 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi ve Rast 5'lisi
7. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Kürdî Yeden), Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü, Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Rast 3'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü, Yerinde Uşşak 3'lüsü, Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.8. Sûz-i Dilârâ

1. Ölçüde; Yerinde Bûselik 3'lüsü (Nîm Zîrgüle Yeden)
2. Ölçüde; Rast'ta Çargâh 4'lüsü (Irâk Yeden)
3. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve Çargâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü
5. Ölçüde; Yerinde Çargâh 5'lisi
6. Ölçüde; Rast'ta Çargâh 5'lisi
7. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 3'lüsü, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Rast'ta Çargâh 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü, Yerinde Uşşak 3'lüsü, Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

BÜZÜRK

SÜR SÂL ET_ Tİ KÜS_ FEN_ Dİ

SAB_ Rİ_ MA MÂ_ NEN_ Dİ GÜRK

GAM_ ZE_ Sİ GÜ_ YÂ O ŞÂ_ HİN

LEŞ_ KE_Rİ HÂ_ Nİ BÜ_ ZÜRK

NİKRİZ

HAL_KA_ İ MEC_ LİS_ DE NİK_ RİZ

EY_ LE_ SE OL MEH HE_ MÂN

SAB_ RÜ SÂ_ MÂ NİM O_ LUR BEN_

DEN Gİ_ RÎ_ ZAN NÂ_ GE_ HAN

Şekil 3.5. Büzürk ve Nîkrîz Satırları

3.1.9. Büzürk

1. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü
2. Ölçüde; Nevâ'da Rast 3'lüsü ve 4'lüsü
3. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 5'lisi ve Yerinde Çargâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve 5'lisi, Bûselik'te Kürdî 3'lüsü ve 4'lüsü
5. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve Çargâh 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Bûselik 3'lüsü, Irâk'ta Segâh 3'lüsü, Yerinde Bûselik 3'lüsü ve Hüseyini Aşîran'da Uşşak 4'lüsü
7. Ölçüde; Irâk'ta Segâh 3'lüsü, Hüseyini Aşîran'da Uşşak 4'lüsü ve Yegâh'ta Rast 4'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü, Yerinde Uşşak 3'lüsü, Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.10. Nikrîz

1. Ölçüde; Nim Hicaz'da Segâh 3'lüsü ve Yerinde Nikrîz 5'lisi
2. Ölçüde; Nim Hicaz'da Segâh 3'lüsü oluşmuş ardından 3. Ölçünün ilk iki tartımının da eklenmesiyle Nevâ'da Rast 4'lüsü, Nim Hicaz Yeden alınarak kullanılmış
3. Ölçüde; Eviç Perdesi naturelleştirilerek Acem perdesi kullanılmış böylelikle Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Hicaz 4'lüsü ile Hümayûn dizi oluşmuştur.
4. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 3'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
5. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 5'lisi ve Yerinde Nişâbur 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Nişâbur 5'lisi ve Yerinde Hicaz 4'lüsü
7. Ölçüde; Irâk'ta Segâh 3'lüsü, Yerinde Hicaz 3'lüsü ve Yerinde Nikrîz 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Hicaz 4'lüsü ve Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

NIHÂVEND-İ KEBİR

BU Nİ_HÂ VEN_ Dİ KE_Bİ_ Rİ

DUY_MÂ.DİK HAY_ Lİ ZA_ MAN

SEY_ Rİ_ Nİ GÜS_ TER Bİ_ ZE EY

NÂ_ YÜ TAN_ BÜ_ RU KE_ MAN

NIHÂVEND-İ RÛMÎ

NEŞ_ E_ Sİ RÛ_ MÎ Nİ_HÂ_ VEN_

DİN GÖ.NÜL_ DE BER_ KA_ RÂR

MEC_ Lİ_ Sİ EH_ Lİ TA_RÂB_ DA

BU MA_KÂ_ MIN ZEV_ Kİ VAR

Şekil 3.6. Nihâvend-i Kebir ve Nihâvend-i Rûmî Satırları

3.1.11. Nihâvend-i Kebîr

1. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü
2. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü ve Rast'ta Bûselik 3'lüsü (Irâk Yeden)
3. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 3'lüsü, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ'da Rast 3'lüsü ve Eviç'te Segâh 3'lüsü (Acem Yeden)
6. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü
7. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü ve Rast'ta Bûselik 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 4'lüsü ve Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır

3.1.12. Nihâvend-i Rûmî

1. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 5'lisi ve Yerinde Kürdî 4'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Kürdî 3'lüsü, Rast'ta Bûselik 4'lüsü ve Irâk'ta Segâh 3'lüsü
3. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 4'lüsü ve Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü
4. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
5. Ölçüde; Nevâ'da Kürdî 4'lüsü, Çargâh'ta Bûselik 5'lisi ve Kürdî'de Çargâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü, Yerinde Kürdî 5'lisi ve Rast'ta Bûselik 5'lisi (Irâk Yeden)
7. Ölçüde; Yegâh'ta Hicaz 5'lisi ve Rast'ta Bûselik 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 4'lüsü ve Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır

HİCAZKÂR

DÜN GE-CE FAS- LI Hİ-CAZ- KÂ-

RI TE-GAN- NÎ EY- LE- DİK

DOY- MA- DİK TEK- RÂ- RI- Nİ DİL-

DEN TE- MEN- NÎ EY- LE- DİK

KÜRDÎ'Lİ HİCAZKÂR

TAR- Zİ KÜR- DÎ- Lİ Hİ-CAZ- KÂ-

RİN DA PEK ŞÂ- HÂ- NE- DİR

DOĞ- RU- SU HER NAĞ- ME- Sİ ER-

VÂ- HA BİR KÂ- ŞÂ- NE- DİR

Şekil 3.7. Hicazkâr ve Kürdî'li Hicazkâr Satırları

3.1.13. Hicazkâr

1. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 4'lüsü ve Eviç'te Segâh 3'lüsü
2. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 4'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 4'lüsü
4. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Eviç'te Segâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Acem'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Kürdî 4'lüsü
6. Ölçüde; Nevâ'da Kürdî 4'lüsü ve Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü
7. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü, Rast'ta Hicaz 5'lisi ve 4'lüsü
8. Ölçüde; Çargâh'ta Nikrîz 5'lisi ve Rast'ta Hicaz 3'lüsü (Irâk Yeden) kullanılmıştır.

3.1.14. Kürdî'li Hicazkâr

1. ve 2. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 4'lüsü
3. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 4'lüsü
4. Ölçüde; Gerdaniye'de Hicaz 5'lisi
5. Ölçüde; Gerdaniye'de Kürdî 4'lüsü ve Nevâ'da Kürdî 4'lüsü
6. Ölçüde; Nevâ'da Kürdî 5'lisi ve Kürdî'de Çargâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü ve Rast'ta Kürdî 5'lisi
8. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 4'lüsü ve Rast'ta Kürdî 5'lisi kullanılmıştır.

SÜZNÂK (BASİT)

NAĞ_ ME_İ HUN_ YA_ GER İ_ LE

OL_ DU SAB_ RİM ÇÂ_ Kİ ÇÂK

GÜŞ E_ DİN_ CE YAN_ DI TEK_ RÂ_

REN BU CİS_ Mİ SÜ_ Zİ) NÂK

MÂHUR

HER NE DEM OL İŞ_ VE_ BÂ_ ZİN

NAĞ_ ME_ Sİ MÂ_ HÜR O_ LUR

SAB_ RÜ TÂ_ KAT Â_ Şİ_ Kİ MİH_

NET. KE_ ŞAN_ DAN DÜR O_ LUR

Şekil 3.8. Basit Sûznâk ve Mâhur Satırları

3.1.15. Sûznâk (Basit)

1. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü, Yerinde Rast 5'lisi ve 3'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 4'lüsü
4. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi ve Nevâ'da Hicaz 3'lüsü (Çargâh Yeden)
5. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Yerinde Rast 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü, Yerinde Rast 5'lisi ve 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.16. Mâhur

1. Ölçüde; Hüseyini'de Bûselik 3'lüsü ve Eviç'te Segâh 3'lüsü (Acem Yeden)
2. Ölçüde; Hüseyini'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Çargâh 5'lisi
3. Ölçüde; Hüseyini'de Bûselik 3'lüsü ve Gerdaniye'de Çargâh 4'lüsü
4. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü, Gerdaniye'de Çargâh 4'lüsü ve Mahur'da Kürdî 3'lüsü
5. Ölçüde; Hüseyini'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Çargâh 5'lisi
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 5'lisi, Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Segâh 3'lüsü (Kürdî Yeden)
7. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi ve Rast 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Çargâh 3'lüsü, Geveşt'te Kürdî 3'lüsü kullanılmıştır.

ZÂVİL

SAN_ MA_ KÎ MÎH_ RÎ MU_ HAB_ BET

CEV_ RÎ_ LE ZÂ_ İL O_ LUR

NÂ_ LE_ İ Â_ HÜ Fİ_ GÂ_ NİM

NAĞ_ ME_ İ ZÂ_ VİL O_ LUR

PESENDİDE

BİR PE_ SEN_ DÎ_ DE E_ DÂ İ_

LE GÖ_ RÜN_ DÜ DİL_ BE_ RİM

NÂ_ Zİ_ NA SAB_ REY_ LE_ YEN UŞ_

ŞÂ_ KA AŞK OL_ SUN DE_ RİM

Şekil 3.9. Zâvil ve Pesendide Satırları

3.1.17. Zâvil

1. Ölçüde; Nevâ'da Çargâh 4'lüsü ve Gerdaniye'de Çargâh 3'lüsü
2. Ölçüde; Gerdaniye'de Çargâh 4'lüsü ve Mahur'da Kürdî 3'lüsü
3. Ölçüde; Hüseyini'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Çargâh 5'lisi
4. Ölçüde; Hüseyini'de Bûselik 3'lüsü ve Mahur'da Kürdî 4'lüsü
5. Ölçüde; Hüseyini'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Çargâh 5'lisi
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 5'lisi ve Yerinde Nikrîz 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve Yerinde Nikrîz 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 5'lisi ve Uşşak 3'lüsü, Geveşt'te Kürdî 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.18. Pesendîde

1. Ölçüde; Nevâ'da Rast 3'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
2. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 5'lisi
3. Ölçüde; Dügâh'ta Rast 4'lüsü
4. Ölçüde; Yerinde Nişâbur 5'lisi
5. Ölçüde; Nevâ'da Rast 3'lüsü ve Eviç'te Segâh 3'lüsü (Acem Yeden)
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 5'lisi ve Yerinde Nişâbur 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi
8. Ölçüde; Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi kullanılmıştır.

ŞEVK-İ DİL

DİN_ LE_YEN_ LER GUS_ SA_ İ DEV_

RAN_ DAN Ā_ ZĀ_ DE_ DİR

ŞEV_ Kİ DİL_ LE ZEV_ Kİ DİL ÜF_

TĀ-DE VÜ DİL_ OĀ_ DE_ DİR

SÜZNĀK (ZİRGÜLE'Lİ)

PER-DE_ BĀ_ ZİM GER_ Çİ OL_ DUN

TÜR_LÜ TÜR_ LÜ NAĞ_ ME_ SĀZ

SÜ_ Zİ(İ) NĀ_ KİN PER_ DE_ İ ZİR_

GÜ-LE_Yİ GÖS_ TER Bİ_ RAZ

Şekil 3.10. Şevk-i Dil ve Zîrgüleli Sûznâk Satırları

3.1.19. Şevk-i Dil

1. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü ve Nevâ'da Rast 4'lüsü
2. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 3'lüsü, Gerdaniye'de Rast 3'lüsü ve Eviç'te Segâh 3'lüsü
3. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 3'lüsü ve Nevâ'da Rast 5'lisi
4. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
5. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
6. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi ve Yerinde Rast 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde sırasıyla Rast 4'lüsü, Uşşak 3'lüsü ,Çargâh 3'lüsü ve Rast 3'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Nikrîz 3'lüsü, Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.20. Sûznâk (Zirgüle'li)

1. Ölçüde; Çargâh'ta Nikrîz 3'lüsü, Yerinde Segâh 3'lüsü ve Rast'ta Hicaz 5'lisi
2. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Çargâh'ta Nikrîz 3'lüsü
3. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü, Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 5'lisi
4. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi ve Çargâh'ta Nikrîz 4'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi ve Eviç'te Segâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 4'lüsü
7. Ölçüde; Rast'ta Hicaz 5'lisi ve Yerinde Hûzzam 5'lisi
8. Ölçüde; Rast Hicaz 5'lisi ve 3'lüsü

NEV'ESER

DİN_ LE CÂ_ NİM ZEV. Kİ_ LE BİR

DİL_ KÜ_ ŞÂ_ DIR NEV_ E_ SER

HÜS_ Nİ TE'_ Sİ'_ Rİ GÖ_ NÜL_ LER_

DE U_ ZUN MÜD_ DET GE_ ZER

TARZ-ı NEV'İN

DİL_ RÜ_ BÂ_ MİZ NÂ_ Zİ_ NA VER_

MİŞ_ Tİ BİR TAR_ Zİ NE_ VİN

Â_ Şİ_ KİN SAB_ Rİ TÛ_ KEN_ Dİ

EY_ LE_ Dİ Â_ HÜ E_ NİN

Şekil 3.11. Nev'eser ve Tarz-ı Nevîn Satırları

3.1.21. Nev' eser

1. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü ve 5'lisi
2. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi
3. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 5'lisi
4. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi
5. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi ve Eviç'te Segâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Gerdaniye'de Nikrîz 3'lüsü ve Yerinde Nikrîz 5'lisi
7. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü ve Rast'ta Bûselik 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 3'lüsü ve Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.22. Tarz-ı Nevîn

1. Ölçüde; Acem'de Nikrîz 3'lüsü, Gerdaniye'de Hicaz 3'lüsü ve Hüseyni'de Kürdî 3'lüsü
2. Ölçüde; Acem'de Nikrîz 3'lüsü ve Çargâh'ta Hicaz 4'lüsü
3. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 4'lüsü ve Acem'de Nikrîz 4'lüsü
4. Ölçüde; Acem'de Nikrîz 4'lüsü ve Hüseyni'de Kürdî 3'lüsü
5. Ölçüde; Acem'de ve Kürdî'de Nikrîz 3'lüsü, Çargâh'ta Hicaz 4'lüsü
6. Ölçüde; Kürdî'de Nikrîz 5'lisi ve Yerinde Kürdî 3'lüsü
7. Ölçüde; Kürdî'de Nikrîz 3'lüsü ve Nîm Zirgüle'de Çargâh 3'lüsü
8. Ölçüde; Acem'de Bûselik 3'lüsü kullanılmıştır.

DİLNİŞİN

BİR MA_KÂ_ MI DİL_Nİ_ Şİ_ NE

GEL_ Dİ NEV_ BET MUT_ Rİ_ BÂ

NAĞ_ ME_ İ MEV_ ZÜ_ NU DİL_ LER_

DEN GA_MI ET_ SİN HE_ BÂ

ZEVK-İ DİL

GEL TE_REN_ NÜM EY_ LE CÂ_ NÂ

ZEV_Kİ DİL_ DEN NAĞ_ ME_ LER

TÂ. ZE TÂ. ZE NAĞ_ ME A_ RÂ.

LİK_ TA GÖS_ TER BİR HÜ_ NER

Şekil 3.12. Dilnişîn ve Zevk-i Dil Satırları

3.1.23. Dilnişîn

1. Ölçüde; Hüseyini'de Hüseyini 5'lisi
2. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü ve Nevâ'da Rast 5'lisi
3. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Çargâh 4'lüsü
4. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Uşşak 4'lüsü
5. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Rast 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü
7. Ölçüde; Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi ve Yerinde Rast 4'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü, Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.24. Zevk-i Dil

1. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü
2. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 4'lüsü ve 5'lisi
3. Ölçüde; Eviç'te Segâh 3'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 5'lisi
4. Ölçüde; Çargâh'ta Nikrîz 3'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 5'lisi ve Yerinde Segâh 3'lüsü (Kürdî Yeden)
6. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi ve Yerinde Rast 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Rast 3'lüsü, Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

MĀVERĀ'ÜN-NEHR

Ā_ LE_ MĪ EL_ HĀN Ī_ ÇİN_ DE

EY_ LE_ DİK DEV_ Rİ MĀ_ KAM

MĀ_ VE_ RĀ_ ÜN_ NEH_ Rİ DE SEY_

REV_ LE_ DİK ŞİM_ Dİ TA_ MAM

DÜĞĀH USŪL: SOFYAN ♪ = 112

ET_ Dİ_ ÇİV_ ÇÜN AŞK Ī_ LE SUB_

HU ME_ SĀ FER_ YĀ_ DÜ ĀH

OL_ DU EY ÇEŞ_ MĪ GA_ ZĀ_ LİM

PER_ DE_ Ī Ā_ HİM DÜ_ GĀH

Şekil 3.13. Māverâ-ün-nehr ve Dügâh Satırları

3.1.25. Mâverâ-ün-nehr

1. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
2. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden) ve Yerinde Hicaz 4'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 3'lüsü (Irâk Yeden) ve Yerinde Hicaz 4'lüsü
4. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
5. Ölçüde; Kürdî'de Çargâh 3'lüsü ve Çargâh'ta Bûselik 5'lisi
6. Ölçüde; Kürdî'de Çargâh 4'lüsü ve Rast'ta Bûselik 4'lüsü (Irâk Yeden)
7. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü, Yerinde Kürdî 3'lüsü ve Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.26. Dügâh

1. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü, 2. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü, 3. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü
4. Ölçüde; Makam seyri gereği Yegâh'ta Nev'eser geçkiden ötürü Acem Aşîran, Nîm Zirgüle, Dügâh, Dik Kürdî perdeleri kullanılmış ancak Hüseyinî Aşîran ve Yegâh perdelerine inilmediği için herhangi bir çeşni oluşmamıştır.
5. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü, 6. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü, 7. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 4'lüsü, 8. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 3'lüsü, 9. 10. 11. 12. Ölçüler; Yerinde Çargâh 4'lüsü, Uşşak 4'lüsü, Segâh 3'lüsü, Uşşak 3'lüsü oluşturarak Uşşak geçki yapmıştır
13. 14. 15. 16. Ölçüler; Dik Kürdî perdesinde çeşnisiz asma kalıplar ve Yegâh'ta Nev'eser geçki gereği Acem Aşîran, Nîm Zirgüle, Dügâh, Dik Kürdî perdeleri kullanılmış ancak Hüseyinî Aşîran ve Yegâh perdelerine inilmediği için herhangi bir çeşni oluşmamış ve Dügâh'ta karar gösterilmiştir.

HÜSEYNİ

PEST_ YEN EY_ LER_ Dİ Nİ_ YÂ_ Zİ

SAYD İ_ ÇİN OL DİL_ BE_ Rİ

DİL BU LUP RUH_ SAT HÜ_ SEY_ Nİ_

YE Çİ_ KAR_ Dİ İŞ_ LE_ Rİ

UŞŞAK

SAN_ MA UŞ_ ŞÂ_ KİN HE_ MAN BU

BEN_ DE_ İ Â_ ZÂ_ DE_ DİR

Â_ Rİ_ Zİ GÜL_ GÜ_ NU_ NA ZÜL_

FÜN DA_ Hİ DİL_ DÂ_ DE_ DİR

Şekil 3.1.14. Hüseyini ve Uşşak Satırları

3.1.27. Hüseyini

1. Ölçüde; Hüseyini perdesinde çeşnisiz yarım karar yapılmış, 2. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Hüseyini'de Uşşak 3'lüsü, 3. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü, 4. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Uşşak 3'lüsü, 5. Ölçüde; Dügâh perdesi gösterilmiş ve Gerdaniye perdesine çıkılmış

6. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi (Nim Hicaz Yeden), 7. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi

8. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü, 9. Ölçüde; Makam güçlü perdesi olan Hüseyini gösterilmiş, 10. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 5'lisi

11. ve 12. Ölçülerde; Birlikte Yerinde Çargâh 5'lisi oluşmuş ve akabinde Uşşak 4'lüsü kullanılmış

13. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü, 14. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Rast 5'lisi

15. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü, 16. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.28. Uşşak

1. Ölçüde; Yeden Rast ile başlanıp Dügâh perdesine çıkılmış, 2. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü, 3. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü ve Segâh 3'lüsü, 4. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü

5. ve 6. Ölçüde; Beraber önce Yerinde Segâh 3'lüsü oluşmuş akabinde Yerinde Hüseyini 5'lisi kullanılmış

7. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü, 8. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü

9. ve 10. Ölçüde; Beraber yerinde Çargâh 5'lisi oluşmuş akabinde yerinde Uşşak 4'lüsü

11. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 12. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Rast 3'lüsü

13. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü, 14. ve 15. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü

16. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü kullanılmıştır.

ACEM

ZÜL _ FÜ _ NÜ TAS _ VİR İ _ ÇİN GEL _

SEY _ Dİ BEH _ ZÂ _ Dİ A _ CEM

AC _ Zİ _ LE TİT _ RER _ Dİ DES _ TİN _

DE GÖ _ RÜN _ CE KİL KA _ LEM

MUHAYYER

Nİ _ DE _ YİM İS _ TER DA _ RİL İS _

TER BA _ RIŞ EY GON _ CA GÜL

SEN MU _ HAY _ YER _ SİN FE _ RÂ _ GAT

EY _ LE _ MEZ SEN _ DEN GÖ _ NÜL

Şekil 3.15. Acem ve Muhayyer Satırları

3.1.29. Acem

1. Ölçüde; Karar perdesi gösterilip Acem perdesine çıkılmış
2. ve 3. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü, 4. Ölçüde; Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi
5. Ölçüde; Hüseyini perdesinde çeşnisiz kalış, 6. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü
7. Ölçüde; Acem'de Çargâh 4'lüsü, 8. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü
9. 10. 11. Ölçülerde; Beraber öncelikle Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü gösterilip akabinde inici Bayatî dizi gereği Nevâ'da Bûselik 5'lisi kullanılıp tekrar Hüseyini perdesine çıkılmış
12. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 4'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü, 13. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü
14. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Yerinde Uşşak 4'lüsü
15. ve 16. Ölçüde; Beraber Yerinde Uşşak 4'lüsü oluşmuş ve Dügâh'ta karar yapılmıştır.

3.1.30. Muhayyer

1. Ölçüde; Gerdaniye perdesi gösterilip Muhayyer perdesine çıkılmış
2. Ölçüde; Muhayyer'de Uşşak 3'lüsü, 3. ve 4. Ölçüde; Muhayyer'de Uşşak 4'lüsü
5. Ölçüde; Gerdaniye'de Rast 3'lüsü, 6. Ölçüde; Muhayyer'de Hüseyini 5'lisi
7. ve 8. Ölçüde; Muhayyer'de Uşşak 4'lüsü, 9. Ölçüde; Gerdaniye perdesi gösterilip Muhayyer perdesine çıkılmış
10. Ölçüde; Eviç'te Eksik Ferahnâk 5'lisi, 11. Ölçüde; Hüseyini perdesi gösterilip Nevâ perdesine düşülmüş
12. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü, 13. 14. 15. Ölçüde; Beraber Yerinde Rast 5'lisi oluşmuş, 16. Ölçüde; 15. Ölçü ile beraber Yerinde Uşşak 4'lüsü oluşmuştur.

SABÂ

GAY_ RI SEN DE OL Bİ_ RAZ EY

BÜL_ BÜ_ Lİ GÖN_ LÜM HÂ_ MÜŞ

VAS_ Fİ_ Nİ OL GON_ CA_ NİN BÂ_

Dİ SA_ BÂ_ DAN EV_ LE GÜŞ

ISFAHAN

İT_ Tİ_ FÂ_ KAN SEY_ RE_ DEN OL

MEH_ VE_ Şİ DER_ Dİ HE_ MAN

SÜR_ ME_ İ ÇEŞ_ Mİ Sİ_ YÂ_ Hİ_

NA FE_ DÂ_ DİR İS_ FA_ HAN

Şekil 3.16. Sabâ ve Isfahan Sâtrîleri

3.1.31. Sabâ

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte Sabâ 4'lüsü oluşturmuş
3. ve 4. Ölçüler; Birlikte Çargâh'ta Hicaz 5'lisi oluşturmuş
5. 6. 7. ve 8. Ölçüler; Birlikte Çargâh'ta Hicaz 5'lisi oluşturmuş
9. ve 10. Ölçüler; Birlikte Çargâh'ta Hicaz 4'lüsü oluşturmuş
11. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 3'lüsü, 12. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü
13. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü, 14. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü
- 15.ve 16. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü kullanılmıştır.

3.1.32. Isfahan (Mürekkep)

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte Yerinde Nişâbur 4'lüsü oluşturmuş
3. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü, 4. Ölçüde; Yerinde Hüseyinî 5'lisi
5. 6. 7. ve 8. Ölçüler; Birlikte Yerinde Segâh 3'lüsüne Nevâ'da Bûselik 4'lüsü ilave edilerek 8. Ölçüde Nim Hicaz Yeden olarak kullanılmış
9. ve 10. Ölçüler; Birlikte Nevâ'da Bûselik 5'lisi oluşturmuş
11. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, 12. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Uşşak 4'lüsü
13. Ölçüde; Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi, 14. Ölçüde; Yerinde Çargâh 5'lisi
15. ve 16. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü kullanılmıştır.

ISFAHÂNEK

TÛ_ TÎ_ YÂ_ Yİ DÎ_ DE_ İ ÜF_

TÂ_ DE_ SİN MUT_ RİB HE_ MAN

İS_ FA_ HÂ_ NEK LE SA_ FÂ VER

BEZ_ ME GEL LÛT_ FET A_ MAN

TÂHİR

AL AL OL_ MUŞ KI_ ZAR_ MIŞ

ŞER_ MÎ_ LE RÛ_ Yİ HE_ MAN

BÖY_ LE BİR TÂ_ HİR NE_ SEB GÖR_

MÜŞ DE_ ĞİL ÇEŞ_ Mİ Cİ_ HÂN_

Şekil 3.17. Isfahânek ve Tâhîr Satırları

3.1.33. Isfahânek

1. 2. ve 3. Ölçüler; Birlikte Nişâbur 5'lisi oluşturmuş, 4. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)

5. Ölçüde; Nevâ'da Rast 3'lüsü, 6. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü

7. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü, 8. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)

9. ve 10. Ölçüler; Birlikte, önce Gerdaniye'de Bûselik 4'lüsü oluşturmuş akabinde Eviç'te Segâh 3'lüsü oluşturmuş (Acem Yeden)

11. Ölçüde; Eviç'te Eksik Segâh 5'lisi, 12. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü

13. 14. ve 15. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Sabâ 4'lüsü oluşturmuş

16. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.34. Tâhir

1. 2. ve 3. Ölçüler; Birlikte, Gerdaniye'de Rast 4'lüsü oluşturmuş

4. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü, 5. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü

6. 7. ve 8. Ölçüler; Birlikte, önce Yerinde Segâh 3'lüsü oluşturmuş akabinde Nevâ'da Rast 4'lüsü oluşturmuş

9. 10. ve 11. Ölçüler; Birlikte, Hüseyini'de Uşşak 3'lüsü oluşturmuş

12. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi, 13. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü

14. ve 15. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Rast 5'lisi oluşturmuş

15. ve 16. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 4'lüsü oluşturmuştur.

KARCIĞAR

BİR SA- DÂ- YI DİL- NÜ- VÂZ İ-

LE O- KUN- SA KAR- CI- ĞAR

KAL- Bİ- NE GAM- Dİ- DE- NİN EL-

BET ME- SER- RET- LEH YA- ĞAR

GERDÂNIYE

PER- DE- İ PEST- DEN NE- ZÂ- KET-

LE O MEH ÇOK İŞ YA- PAR

FAS- LI GER- DÂ- Nİ- YE- DE UŞ-

ŞÂ- KI ZÂ- RE DİK ÇI- KAR

Şekil 3.18. Karciğâr ve Gerdaniye Satırları

3.1.35. Karcığar

1. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 2. ve 3. Ölçüler; Birlikte, Çargâh'ta Nikrîz 3'lüsü oluşturmuş, 3. ve 4. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 3'lüsü oluşturmuş

5. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 6. ve 7. Ölçüler; Birlikte Nevâ'da Hicaz 5'lisi oluşmuş

8. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü, 9. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 4'lüsü

10. Ölçüde; Eviç'te Segâh 3'lüsü, 11. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü

11. ve 12. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 3'lüsü oluşturmuş

13. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 4'lüsü

14. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 4'lüsü

15. ve 16. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 3'lüsü oluşturmuştur.

3.1.36. Gerdaniye

1. 2. ve 3. Ölçüler; Birlikte, Eviç'te Segâh 3'lüsü oluşturmuş, 4. ve 5. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Rast 5'lisi oluşmuş

5. ve 6. Ölçüler; 7. Ölçüde Gerdaniye perdesinin de katılmasıyla Gerdaniye'de Rast 4'lüsü oluşmuş

7. Ölçüde; Muhayyer'de Uşşak 3'lüsü, 8. Ölçüde; Eviç'te Segâh 3'lüsü

9. Ölçüde; 1. Derece güçlü olan Gerdaniye perdesi gösterilmiş

10. Ölçüde; Hüseyinî'de Uşşak 4'lüsü, 11. ve 12. Ölçüde; Çargâh'ta Nikrîz 3'lüsü

13. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü, 14. Ölçüde; Nevâ'da Rast 4'lüsü, Nevâ'da Hicaz 4'lüsü, 15. ve 16. Ölçüler; Birlikte Uşşak 3'lüsü oluşmuştur.

BAYÂTÎ

MUT_ Rİ_ BÂ SEV_ DÂ_ Sİ_ Nİ HAL_

KİN BA_ YÂ_ TÎ TÂ_ ZE_ LER

Â_ TE_ Şİ AŞ_ Kİ DE_ VÂ_ Mİ

ŞEV_ Kİ_ LE YEL_ PÂ_ ZE_ LER

ARAZBÂR

OL KA_ DAR OL_ MUŞ RÜ_ HUN SÂ_

FÜ LÂ_ TÎF EY MEH_ Lİ_ KÂ

MÂ_ HA_ SAL REN_ Gİ A_ RAZ_ BÂ_

Rİ Gİ RÂN OL_ MUŞ SA_ NA

Şekil 3.19. Bayâtî ve Arazbâr Satırları

3.1.37. Bayâti

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi oluşturmuş, 3. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü

4. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü, 5. Ölçüde; Karar perdesi Dügâh gösterilip makam seyir gereği Acem perdesine çıkılmış ve akabinde Hüseyini perdesine düşülmüş

6. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü, 7. ve 8. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü

9. ve 10. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 4'lüsü oluşturmuş

11. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 5'lisi, 12. ve 13. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Kürdî 4'lüsü oluşturmuş

14. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 4'lüsü, 14. ve 15. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 3'lüsü oluşturmuş

16. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi kullanılmıştır.

3.1.38. Arazbâr

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, Acem'de Çargâh 4'lüsü oluşturmuş

3. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 4'lüsü, 4. Ölçüde; Dik Hisâr'da Segâh 3'lüsü (Nim Hisar Yeden)

5. Ölçüde; Nevâ'da Uşşak 4'lüsü, 6. Ölçüde; Çargâh'ta Rast 5'lisi

7. Ölçüde; Nevâ'da Uşşak 4'lüsü, 8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü

9. Ölçüde; 1. Derece güçlü olan Gerdaniye gösterilip Muhayyer perdesine çıkılmış

10. ve 11. Ölçüde; Nevâ'da Hüseyini 5'lisi, 12. Nevâ'da Hicaz 4'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü

13. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü, 14. ve 15. Ölçüler; Birlikte, önce Nevâ'da Hüseyini 5'lisi oluşturmuş akabinde Yerinde Uşşak 3'lüsü kullanılmış

16. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü kullanılmıştır.

NEVÂ

BEZ_ ME GEL BEN ZÂ_ RI BEK_ LET_

ME A_ MAN EY GON_ CA LEB

VAS_ Fİ HÜS_ NÜN_ DÜR NE_ VÂ_ Yİ

MÜR_ Gİ DİL HER RÜ_ ZU ŞEB

GÜLİZÂR

ÂH E_ DER NEY_ LER Fİ_ RÂ_ KİN_

LA SE_ NİN EY GÜL_ 'İ ZÂR

HAS_ RE_ TİN_ LE KAN DÖ_ KER Mİ_

NÂ_ Yİ MEY LEY_ LÜ NE_ HÂR

Şekil 3.20. Nevâ ve Gül'izâr Satırları

3.1.39. Nevâ

1. Ölçüde; Güçlü perdesi Nevâ ile başlanıp seyir gereği Hüseyini'ye çıkılmış
2. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 3. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 3. ve 4. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 3'lüsü oluşturmuş
5. Ölçüde; Karar perdesi Dügâh gösterilip Eviç perdesine çıkılmış, 6. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü, 7. Ölçüde; Nevâ'da Rast 4'lüsü
8. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, 9. ve 10. Ölçüler; Birlikte, Eviç'te Eksik Segâh 5'lisi oluşturmuş (Acem Yeden)
11. ve 12. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Rast 5'lisi oluşturmuş
13. ve 14. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Çargâh 4'lüsü oluşturmuş
15. ve 16. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Hüseyini 5'lisi oluşturmuştur.

3.1.40. Gül'zâr (Mürekkep)

1. Ölçüde; Gerdaniye perdesi gösterilmiş
2. ve 3. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 3'lüsü, 4. ve 5. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, 7. Ölçüde; Eviç'te Eksik Segâh 5'lisi
8. ve 9. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Rast 3'lüsü oluşturur.
10. ve 11. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü oluşturur, 11. Ölçüde; Çargâh'ta Nîkrîz 3'lüsü, 12. Ölçüde; Yerinde Hûzzam 5'lisi
13. ve 14. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü oluşturur.
14. ve 15. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Rast 5'lisi oluşturur, 15. ve 16. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 4'lüsü oluşturmuştur.

HİSAR

MÂ_ H(İ)_ TÂB OL_ SUN Cİ_ HÂN ZEVR_

EY_ LE_ SİN ÜF_ TÂ_ DE_ LER

NÂZ İ_ LE EY MEH BU_ YUR SEM_

Tİ Hİ_ SÂ_ RI KİL MA_ KAR

MUHAYYER SÜNBULE

DİL_ BE_ RÂ_ NİN MEC_ Lİ_ SİN_ DE

DÜŞ_ TŪ GÖN_ LŪM SEN GÜ_ LE

OL SE_ BEB_ DEN OL_ DU FER_ YÂ_

DİM MU_ HAY_ YER SÜN_ BÜ_ LE

Şekil 3.21. Hisar ve Muhayyer Sünbüle Satırları

3.1.41. Hisar

1. 2. ve 3. Ölçülerde; Makam dizisinde var olan Hüseyini'de Hicaz gereği Nim Hisar perdesi gösterilip dik Acem perdesine çıkılmış ancak herhangi bir 3'lü, yada çeşni oluşmamış, 4. ve 5. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 4'lüsü oluşturmuş

6. Ölçüde; Nim Hisar perdesi gösterilip dik Acem perdesine çıkılmış ancak herhangi bir 3'lü, yada çeşni oluşmamış, 7. ve 8. Ölçüler; Birlikte, Hüseyini'de Hicaz 5'lisi (Nim Hisar Yeden) oluşturmuş, 9. Ölçüde; Güçlü perdesi Hüseyini gösterilip Tiz Bûselik perdesine çıkılmış

10. ve 11. Ölçüler; Birlikte, önce Muhayyer'de Bûselik 3'lüsü oluşturmuş akabinde Hüseyini'de Hicaz 5'lisi oluşmuş, 12. ve 13. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Hüseyini 5'lisi oluşturmuş

14. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü, 15. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü, 16. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.42. Muhayyer Sünbüle

1. Ölçüde; Güçlü perdesi olan Muhayyer gösterilmiş, 2. ve 3. Ölçüler; Birlikte, Muhayyer'de Hicaz 3'lüsü (Nim Şehnaz Yeden) oluşturmuş

4. Ölçüde; Hüseyini'de Hicaz gereği dik Acem, nim Şehnaz ve Muhayyer perdeleri gösterilmiş ancak herhangi bir 3'lü, yada çeşni oluşmamış

5. 6. ve 7. Ölçüler; Birlikte, Muhayyer'de Hicaz 3'lüsü oluşturmuş

8. Ölçüde; Hüseyini'de Hicaz gereği dik Acem, nim Şehnaz ve Muhayyer perdeleri gösterilmiş ancak herhangi bir 3'lü, yada çeşni oluşmamış

9. ve 10. Ölçüler; Birlikte, Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü oluşturmuş

10. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü, 11. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 3'lüsü, 12. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü, 13. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü

14. ve 15. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Rast 5'lisi oluşturmuş, 15. ve 16. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Hüseyini 5'lisi oluşturmuştur.

KÜÇEK

BEZ _ ME GEL EY MÂ _ H(İ) RÜ _ YİM

SEN HE _ MAN ZEVK EY _ LE TEK

MUT _ Rİ _ BÂN ÇAL _ SİN ÇA _ ĞIR _ SİN

OY _ NA _ SİN RAK _ KAS KÜ _ ÇEK

SULTÂNÎ İRAK

ŞA _ Hİ SUL _ TÂ _ NÎ İ _ RÂ _ KA

GÖN _ DE _ RİR ŞÜ _ Hİ İ _ RÂK

OL _ MAZ EY Â _ KİL Bİ _ LİR _ SİN

Â _ Şİ _ KA BAĞ _ DÂD İ _ RAK

Şekil.3.22. Kûçek ve Sultânî Irâk Satırları

3.1.43. Kûçek

1. 2. ve 3. Ölçüler; Birlikte, Acem'de Nikrîz 3'lüsü oluşturmuş
4. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 3'lüsü, 5. ve 6. Ölçüler; Birlikte, Çargâh'ta Hicaz 4'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü, 8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü
9. ve 10. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 4'lüsü, 11. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü
12. Ölçüler; Yerinde Uşşak 4'lüsü, 13. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi
14. Ölçüde; Yerinde Eksik Segâh 5'lisi, 15. ve 16. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 4'lüsü oluşturmuştur.

3.1.44. Sultânî Irak

1. 2. ve 3. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Eksik Müstear 5'lisi oluşturmuş
4. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
5. ve 6. Ölçüler; Birlikte, Dügâh'ta Rast 4'lüsü oluşturmuş
7. ve 8. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden) oluşturmuş
9. ve 10. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Eksik Segâh 5'lisi oluşturmuş
11. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü, 12. Ölçüde; Yerinde Eksik Ferahnâk 5'lisi (Acem Aşîrân Yeden)
13. ve 14. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Eksik Ferahnâk 5'lisi
14. ve 15. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Çargâh 3'lüsü oluşturmuş
15. ve 16. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü kullanılmıştır.

DÜĞÂH-MÂYE

BİR OÜ_ GÂH MÂ_ YE SE_ MÂ_ İ_

Yİ HA_ Zİ_ Nİ DİN_ LE_ DİM

RÜ_ HU_ MUN VEC DİY_ LE OL AN_

DA GÖ_ NÜL_ DEN İN_ LE_ DİM

BAYÂTÎ-ARABÂN

EH_ Lİ ZEV_ Kİ COŞ_ TU_ RUR FAŞ_

Lİ BA_ YÂ_ TÎ_ A_ RA_ BÂN

HÂ_ Tİ_ RA OL DEM GE_ LİR SÜR_

AT_ LE AŞ_ Kİ MİH_ Rİ_ BÂN

Şekil 3.23. Bayâtî-Araban ve Düğâh Mâye Satırları

3.1.45. Dügâh-Mâyê

1. 2. ve Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 4'lüsü oluşturmuş
4. Ölçüde; Yerinde Eksik Segâh 5'lisi, 5. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü, 6. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi, 8. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü (Kürdî Yeden)
9. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, 10. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi
11. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü, 12. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi
13. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü, 14. Ölçüde; Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi
15. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi, 16. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.46. Bayâti Araban

1. 2. ve 3. Ölçüler; Birlikte, Gerdaniye'de Bûselik 4'lüsü oluşturmuş, 4. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü
5. 6. ve 7. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Hicaz 5'lisi (Nim Hicaz Yeden) oluşturmuş
8. ve 9. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Hicaz 4'lüsü oluşturmuş, 10. Ölçüde; Eviç'te Segâh 3'lüsü, 11. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü
12. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi, 13. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü
14. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 4'lüsü, 15. ve 16. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Uşşak 4'lüsü oluşturmuştur.

HİCAZ

GER_ Çİ PEK ES_ MER O_ LUR RUH_

SÂ_ RI MAH_ BÜ_ Bİ Hİ_ CAZ

NAĞ_ ME_ SİN GÜŞ EY_ LE_ YİN_ CE

YAN_ MA_ DİK GÂ_ YET_ LE AZ

BAHR-i NÂZİK

MÂ_ Hİ_ Yİ DİL BAH_ Rİ NÂ_ ZİK_

DE Şİ_ NÂ_ VER_ LİK E_ DER

BİR A_ KİN_ Tİ_ YA TU_ TUL_ DU

SEY_ RE_ DİP DÂ_ İM Gİ_ DER

Şekil 3.24. Hicaz ve Bahr-i Nâzik Satırları

3.1.47. Hicaz

1. 2. ve 3. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden) oluşturmuş
4. ve 5. Ölçüler; Birlikte, önce Nevâ'da Bûselik 3'lüsü akabinde Yerinde Hicaz 4'lüsü oluşturmuş
6. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 3'lüsü, 7. ve 8. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden) oluşturmuş
9. 10.ve 11. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Rast 5'lisi oluşturmuş
11. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü, 12. ve 13. Ölçüler; Birlikte, önce Nevâ'da Bûselik 3'lüsü akabinde Yerinde Hicaz 5'lisi oluşturmuş
13. ve 14. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Nikrîz 5'lisi,15. Ölçüde; Yerinde Hicaz 5'lisi
16. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.48. Bahr-i Nâzik

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Hicaz 4'lüsü oluşturmuş
3. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 4. ve 5. Ölçüler; Birlikte Segâh 3'lüsü (Kürdî Yeden) oluşturmuş
6. Ölçüde; Nim Hicaz'da Eksik Ferahnâk 5'lisi ve Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü
7. Ölçüde; Segâh perdesinde çeşnisiz asma kalış, 8. Ölçüde; Nim Hicaz'da Segâh 3'lüsü
9. Ölçüde; Nevâ perdesi gösterilmiş, 10. Ölçüde; Nim Hicaz'da Ferahnâk 5'lisi ve Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü
10. 11. 12. ve 13. Ölçüler; Birlikte, Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi oluşturmuş
14. 15. ve 16. Ölçüler; Birlikte, önce 14. Ölçüde Nevâ'da Bûselik 3'lüsü akabinde Yerinde Hicaz 5'lisi oluşturmuştur.

HÜMÂYÜN

YA_ L(I)_ NİZ BİR BEN Mİ_ YİM EY

ŞA_ H(I) MEF_ TŪ_ NUN SE_ NİN

OL_ DU CÂ_ Rİ Â_ LE_ ME EM_

Rİ HŪ_ MA_ YŪ_ NUN SE_ NİN

ŞEHNÂZ

LŪT_ FE_ DİP GEL BEZ_ ME REV_ NÂK

VER E_ FEN_ DİM NÂZ İ_ LE

MŪT_ RİB Â_ GÂZ EY_ LE_ DİK_ ÇE

NAĞ_ ME_ İ ŞEH_ NÂZ İ_ LE

Şekil1.25. Hümâyûn ve Şehnâz Satırları

3.1.49. Hümâyûn

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Nişabur 4'lüsü oluşturmuş
3. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, 4. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
5. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 3'lüsü, 6. Ölçüde; Yerinde Hicaz 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 3'lüsü, 7. 8. ve 9. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden) oluşturmuş
10. ve 11. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Hicaz 4'lüsü oluşturmuş
12. Ölçüde; Yerinde Hicaz 5'lisi, 13. 14. 15. ve 16. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Hicaz 4'lüsü oluşturmuştur.

3.1.50. Şehnâz

1. 2. 3. ve 4. Ölçüler; Birlikte, Hüseyinî'de Hicaz 5'lisi oluşturmuş, 5. Ölçüde; Nim Hicaz'da Segâh 3'lüsü
6. 7. ve 8. Ölçüler; Birlikte, Hüseyinî Hicaz 5'lisi oluşturmuş
9. Ölçüde; Nevâ'da Nikrîz 5'lisi, 10. Ölçüde; Hüseyinî Uşşak 4'lüsü
11. ve 12. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Rast 5'lisi, 13. ve 14. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü
14. ve 15. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Hicaz 5'lisi, 15. ve 16. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Hicaz 5'lisi oluşturmuştur.

SİPİHR

HER NE DEM DÜŞ_ MEN Fİ_ Tİ_ LİY_

LE O MEH BAĞ_ RİM YA_ KAR

TOP Gİ_ Bİ TÂ_ Kİ Sİ_ PİH_ RE

GÜL_ LE_ İ_ Â_ HİM Çİ_ KAR

NIŞÂBUREK

FAS_ LI Nİ_ ŞÂ_ BU_ RE_ Kİ KİM

GÜŞ E_ DİP NÜŞ ET_ SE MÜL

HÜK_ ME_ DER TÂ SEM_ Tİ Nİ_ ŞÂ

BU RA ŞEV_ KİY_ LE GÖ_ NÜL

Şekil 3.26. Sipihir ve Nişâburek Satırları

3.1.51. Sipihir

1. 2. ve 3. Ölçüler; Birlikte, Hüseyini'de Hicaz 5'lisi oluşturmuş
4. Ölçüde; Muhayyer'de Bûselik 3'lüsü, 5. Ölçüde; Hüseyini'de Hicaz 4'lüsü
6. Ölçüde; Hüseyini'de Hicaz 4'lüsü ve Muhayyer'de Bûselik 3'lüsü
7. Ölçüde; Hüseyini Hicaz 5'lisi, 8. Ölçüde; Hüseyini'de Hicaz 3'lüsü
9. 10. ve 11. Ölçüler; Birlikte, Hüseyini'de Hicaz 5'lisi (Nim Hisar Yeden) oluşturmuş
12. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
13. 14. ve 15. Ölçüler; Birlikte, önce Yerinde Uşşak 4'lüsü oluşturmuş akabinde Nevâ'da Bûselik 4'lüsü oluşturmuş ve tekrar Yerinde Uşşak 4'lüsü oluşturmuş
16. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.52. Nişâburek

1. Ölçüde; Nevâ perdesi gösterilip Hüseyini perdesine çıkılmış
2. ve 3. Ölçüde; Hüseyini'de Rast 3'lüsü, 4. Ölçüde; Yerinde Nişabur 4'lüsü
5. ve 6. Ölçüler; Birlikte, Dügâh'ta Rast 4'lüsü oluşturmuş, 7. Ölçüde; Dügâh'ta Rast 4'lüsü, 8. Ölçüde; Dügâh'ta Rast 4'lüsü
9. ve 10. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Nişabur 4'lüsü oluşturmuş
11. ve 12. Ölçüler; Birlikte, Dügâh'ta Rast 5'lisi oluşturmuş
13. 14. ve 15. Ölçüde; Birlikte, Dügâh'ta Rast 5'lisi oluşturmuş
16. Ölçüde; Dügâh'ta Rast 3'lüsü kullanılmıştır.

VECH-i ŞEHNÂZ

VEC_ Hİ ŞEH_ NÂ_ Zİ TE_ MÂ_ ŞÂ

EY_ LE_ YEN ÜF_ TÂ_ DE_ LER

BİR DA_ HA OL DİL_ BE_ Rİ GÖR_

MEK_ İ_ ÇİN HAS_ RET ÇE_ KER

UZZÂL

NAĞ_ ME_ İ UZ_ ZÂ_ Lİ AZL_ ET_

MİŞ İ_ Dİ EH_ Lİ MA_ KÂM

KÂ_ Rİ_ MİZ_ DA YER BU_ LUP VER_

DİK O MA'_ ZÜ_ LE MA_ KÂM

Şekil 3.27. Vech-i Şehnâz ve Uzzâl Satırları

3.1.53. Vech-i Şehnâz

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, Hüseyini'de Hicaz 3'lüsü (Nim Hisar Yeden) oluşturmuş
3. ve 4. Ölçüler; Birlikte, Hüseyini'de Hicaz 5'lisi (Nim Hisar Yeden) oluşturmuş
5. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, 6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden) oluşturmuş
7. Ölçüde; Nevâ'da Nikrîz 5'lisi, 8. Ölçüde; Nim Şehnâz'da Segâh 3'lüsü, 9. 10. ve 11. Ölçüler; Birlikte, önce Gerdaniye'de Rast 4'lüsü akabinde Eviç'te Segâh 3'lüsü (Acem Yeden) oluşturmuş
12. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi, 13. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü, 14. ve 15. Ölçüler; Birlikte, önce Nevâ'da Bûselik 3'lüsü akabinde Yerinde Hicaz 5'lisi oluşturmuş ve Hisar perdesi gösterilmiş
16. Ölçüde; Yerinde Hicaz 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.54. Uzzâl

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden) oluşturmuş
3. Ölçüde; Nevâ'da Rast 3'lüsü, 4. Ölçüde; Eviç'te (Acem yeden gösterilip Nevâ ya düşülerek) Segâh geçki
5. Ölçüde; Nim Hicaz'da Segâh 3'lüsü, 6. ve 7. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden) oluşturmuş
8. Ölçüde; Nevâ'da Rast 4'lüsü, 9. ve 10. Ölçüler; Birlikte, Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü oluşturmuş, 10. ve 11. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Rast 5'lisi oluşturmuş
11. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü, 12. ve 13. Ölçüler; Birlikte, önce Nevâ'da Bûselik 3'lüsü akabinde Rast yeden gösterilerek Yerinde Hicaz 5'lisi oluşturmuş
14. ve 15. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Hicaz 5'lisi oluşturmuş, 16. Ölçüde; Yerinde Hicaz 3'lüsü kullanılmıştır.

HİCAZ ZİRGÜLE

BAŞ - LA - DI MEC - LİS - TE MUT - RİB

BİR Hİ - CAZ ZİR - GÜ - LE - DEN

ÇIK - TI EH - Lİ MEC - Lİ - SİN - DE

Â - HI HER PEY - GÜ - LE - DEN

ARABÂN USÛL: MÜSEMMEH
♩ = 128

ET - SE BİR KER - RE O MEH NÂZ

İ - LE FAS - LI A - RA - BÂN

ŞA - ŞI - RIR TÜRK - ÇE - SİN A' - RA -

BI GÜ - RÜ - HI UR - BÂN

Şekil 3.28. Hicaz Zirgüle ve Araban Satırları

3.1.55. Hicaz Zirgüle

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, Dügâh'ta Hicaz 3'lüsü oluşturmuş, 2. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 3'lüsü

3. 4. ve 5. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Nikrîz 5'lisi oluşturmuş

6. 7. 8. ve 9. Ölçüler; Birlikte, önce Yerinde Hicaz 5'lisi akabinde Yerinde Nikrîz 5'lisi oluşturmuş

10. ve 11. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Rast 5'lisi oluşturmuş, 11. Ölçüde; Hüseyinî'de Kürdî 3'lüsü

12. Ölçüde; Yerinde Hicaz 5'lisi, 13. ve 14. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Hicaz 3'lüsü oluşturmuş, 14. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 3'lüsü

15. Ölçüde; Yerinde Hicaz 3'lüsü, 16. Ölçüde; Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.56. Araban

1. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü

2. Ölçüde; Yerinde Hicaz 4'lüsü ve Nikrîz 3'lüsü (Irâk Yeden)

3. Ölçüde; Yerinde Hicaz 5'lisi

4. Ölçüde; Muhayyer'de Hicaz 3'lüsü ve Eviç'te Segâh 3'lüsü

5. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi, 6. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 3'lüsü

7. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü, 8. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)

NIŞÂBUR

BEZ_ Mİ MEY_ DE FAS_ LI OL ŞÜ_

Hİ Nİ_ ŞÂ BÜR EY_ LE_ SİN

Â_ Şİ_ KI MEH CÜ_ RU NU LÜT_

FİY_ LE MES_ RÜR EY_ LE SİN

GONCA-İ RÂ'NÂ

BÜL_ BÜ_ Lİ DİL GON_ CA_ İ RÂ'_

NÂ_ YA OL_ DU MÜP_ TE_ LÂ

OL SE_ BEB_ DEN NÂ_ LE VÜ_ FER_

YÂD E_ DER SUB_ HU ME_ SÂ '.

Şekil 3.29. Nişâbur ve Goca-i Ra'nâ Satırları

3.1.57. Nişâbur

1. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
2. Ölçüde; Yerinde Nişabur 5'lisi
3. Ölçüde; Dügâh'ta Rast 4'lüsü
4. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
5. Ölçüde; Eviç'te (Acem yeden alınarak ve Nevâ perdesine düşülerek) Segâh geçki
6. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi
7. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
8. Ölçüde; Bûselik'te Uşşak 3'lüsü

3.1.58. Gonca-i Râ'nâ

1. Ölçüde; Dügâh'ta Rast 4'lüsü
2. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
3. Ölçüde; Nim Hicaz'da Segâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 5'lisi (Nim Hicaz Yeden)
5. ve 6. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Nişabur 4'lüsü oluşturmuş
7. Ölçüde; Dügâh'ta Rast 4'lüsü
8. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden) kullanılmıştır.

ÇARGÂH

BEZL E - DER GEH BİR Nİ - GÂ - HI

YÂ - RE MÂ - LÜ CÂ - Nİ - Nİ

İS - TE - MEZ ÜF - TÂ - DE - İ NÂ -

ÇÂ - R(İ) - GÂH İH - SÂ - Nİ - Nİ

KÜRDİ⁽¹⁾

Â - Şİ - KI DİL - HAS - TA - YA RAH -

MEY - LE SEN EY GÜL - BE - DEN

BÂ - Rİ OL ÇEH - RE ZÜ KÜR - Dİ

DÜŞ - ME - NE YÜZ VER - ME SEN

Şekil 3.30. Çargâh ve Kürdî⁽¹⁾ Satırları

3.1.59. Çargâh (Mürekkap)

1. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 3'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü Eksik 4'lüsü
3. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 4'lüsü
4. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 3'lüsü ve Yerinde Sabâ 4'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ'da Rast 4'lüsü
6. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü (Rast Yeden)
8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.60. Kürdî ⁽¹⁾

1. Ölçüde; Acem'de Çargâh 3'lüsü
2. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 4'lüsü
3. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü
4. Ölçüde; Nim Hicaz'da Segâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü
6. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü ve Rast'ta Bûselik 4'lüsü
7. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Dügâh'ta Kürdî 3'lüsü kullanılmıştır.

KÜRDÎ⁽²⁾

SEY_ RÎ KÜR_ DÎ_ Yİ DÎ_ ĞER SŪ_

RET_ TE DE ET_ TİM A_ YÂN

DÜŞ_ ME_ SİN_ LER ŞŪP_ HE_ YE MEC_

LİS_ DE BÂ_ RÎ MŪT_ RÎ_ BÂN

ACEMKÜRDÎ

BEZ_ MÎ_ MİZ MŪT_ RİB İ_ LE HAY_

RET_ FE_ ZÂ_ Yİ BEZ_ MÎ_ CEM

DİN_ LE EY ŞŪ_ H(İ) A_ CEM_ KÜR_

DÎ_ DİR İŞ_ TE BU MA_ KÂM

Şekil 3.31. Kürdî⁽²⁾ Acem Kürdî Satırları

3.1.61. Kürdî ⁽²⁾

1. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
2. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, Yerinde Nişâbur 4'lüsü ve Dügâh'ta Rast 5'lisi
3. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 5'lisi
4. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü ve Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü
5. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 5'lisi
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
7. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü ve Kürdî'de Çargâh 3'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Dügâh'ta Kürdî 3'lüsü

3.1.62. Acem Kürdî

1. Ölçüde; Yerinde Çargâh 5'lisi
2. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
3. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü
4. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü
5. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü
6. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü
7. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü ve Kürdî'de Çargâh 3'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Dügâh'ta Kürdî 3'lüsü kullanılmıştır.

MUHAYYER KÜRDÎ

BİR MU_ HAY_ YER KUR DÎ TAK_ SİM
ET Bİ_ ZE EY HOŞ_ NE_ ĞAM
KAL_ Bİ_ MİZ_ DE KAL_ MA_ SIN LUT_
FEY_ LE GEL BİR ZER_ RE GAM

SABÂ ZEMZEME

EH_ Lİ AŞ_ KIN ZEV_ Kİ DİL_ DE
MÜN_ HA_ SIR_ DİR HER DE_ ME
MEST E_ DER Â_ ŞIK_ LA_ RI VAK_
Tİ SA_ BÂ_ DA ZEM_ ZE_ ME

Şekil 3.32. Muhayyer Kürdî ve Sabâ Zemzeme Satırları

3.1.63. Muhayyer Kürdî

1. Ölçüde; Gerdaniye'de Rast 4'lüsü
2. Ölçüde; Muhayyer'de Uşşak 3'lüsü ve Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü
3. Ölçüde; Muhayyer'de Uşşak 4'lüsü ve Gerdaniye'de Rast 5'lisi
4. Ölçüde; Tiz Segâh'ta Segâh 3'lüsü ve Muhayyer'de Uşşak 4'lüsü
5. Ölçüde; Gerdaniye'de Rast 3'lüsü ve Muhayyer'de Uşşak 3'lüsü
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü ve Yerinde Uşşak 3'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Kürdî 4'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 4'lüsü ve Yerinde Kürdî 3'lüsü

3.1.64. Sabâ Zemzeme (Sabâ'da Kürdî)

1. ve 2. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü
3. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 4'lüsü
4. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü
5. ve 6. Ölçüler; Birlikte, önce Çargâh'ta Hicaz 5'lisi akabinde Yerinde Sabâ 4'lüsü oluşturmuş
7. Ölçüde; Yerinde Kürdî 4'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü kullanılmıştır.

ZEYK-İ TARĀB

MEC _ LĪ _ SĪ ZEV _ KĪ TA _ RĀB _ DIR

MŪ _ SĪ _ KĪ ER _ BĀ _ BĪ _ NIN

DĀ ĪM OL _ SUN ZEV _ KĪ HER ĀN

EH _ LĪ DĪL AH _ BĀ _ BĪ _ NIN

NEVĀ KŪRDĪ

BĪR U _ SŪL Ī _ LE NE VĀ _ YĪ

MUT _ RĪ _ BĪ DĪN _ LE _ YĒ _ REK

DĪL GĪ _ DER ŞEV _ KĪ NE _ VĀ KŪR _

DĪ'Y _ LE KŪR _ ŌIS _ TĀ NA DEK

Şekil 3.33. Zeyk-i Tarab ve Nevâ Kürdî Satırları

3.1.65. Zevk-i Tarâb

1. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü
2. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 4'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 5'lisi
3. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
4. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi
5. Ölçüde; Kürdî'de Çargâh 4'lüsü
6. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü ve Rast'ta Bûselik 4'lüsü
7. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 5'lisi ve Kürdî'de Çargâh 3'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Kürdî 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.66. Nevâ Kürdî

1. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi
2. Ölçüde; Nevâ'da ve Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü, Yerinde Segâh 3'lüsü
3. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü ve Nevâ'da Rast 4'lüsü
4. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Eviç'te Segâh 3'lüsü (Acem Yeden)
6. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü ve Nevâ'da Rast 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü
8. Ölçüde; Yerinde Kürdî 3'lüsü ve Rast'ta Bûselik 3'lüsü kullanılmıştır.

GERDÂNİYE KÜRDÎ

GÖR - DÜM Â - GÂZ - EY - Lİ - YOR BİR
KÜR - Dİ GER - DÂ - Nİ - YE DEN
RAKS E - DER ŞEV - Kİ SA - DÂ - SİY -
LE BÜ - TÜN SAH - Nİ ÇE - MEN

ŞEVK-i CEDÎD

KES - ME MUT - RİB NAĞ - ME - Nİ GEL -
SİN Dİ - LE ŞEV - Kİ CE - DÎD
OL - SUN EH - Lİ MEC - Lİ - SİN MÜS -
TAĞ - RA - Kİ ZEV - Kİ ME - DÎD

Şekil 3.34. Gerdaniye Kurdî ve Şevk-i Cedîd Satırları

3.1.67. Gerdâniye Kürdî

1. Ölçüde; Eviç'te Segâh 3'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
3. Ölçüde; Nevâ'da Rast 4'lüsü ve Gerdaniye'de Rast 3'lüsü
4. Ölçüde; Muhayyer'de Uşşak 3'lüsü ve Eviç'te Segâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Eviç'te Segâh 3'lüsü ve Hüseyini'de Uşşak 3'lüsü
6. Ölçüde; Çargâh'ta Nikrîz 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Yerinde Rast 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.68. Şevk-i Cedîd

1. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü
2. Ölçüde; Muhayyer'de Kürdî 3'lüsü, Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 5'lisi
3. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
4. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi (Nim Hicaz Yeden)
5. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Hüseyini 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Kürdî'de Çargâh 4'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü kullanılmıştır.

USÛL : AĞIR AKSAK $\text{♩} = 108$

BÜSELİK

AH BÜ. SE. LİK. LE OL ME. HE ÇAT.
 LAT. SA MUT. RİB RÂ. Zİ. Nİ
 AR. Tİ. RİR GİT. TİK. ÇE BEZ. Mİ
 MEY. DE OL ŞEH NÂ. Zİ. Nİ

HİSAR BÜSELİK

AH SEV. Dİ. ĞİM. DEN DÜN Hİ. SAR. DA
 BÜ. SE. LİK ET. TİM Rİ. CÂ
 DÖN. DÜ. VA. DİN. DEN OL DİL. BER
 ET. ME. Dİ. AH. DE VE. FÂ

Şekil 3.35. Bûselik ve Hisar Bûselik Satırları

3.1.69. Bûselik

1. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü (Nim Zirgüle Yeden)
2. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) ve Hüseyini Aşîrân'da Hicaz 3'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Bûselik 5'lisi
4. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü ve Nevâ'da Rast 4'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü
6. Ölçüde; Çargâh'ta Nikrîz 3'lüsü, Nevâ'da Hicaz 4'lüsü ve Bûselik'te Kürdî 4'lüsü
7. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 4'lüsü
8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

3.1.70. HisarBûselik

1. Ölçüde; Hüseyini'de Hicaz 3'lüsü (Nim Hisar Yeden)
2. Ölçüde; Hüseyini'de Hicaz 5'lisi
3. Ölçüde; Nim Hisar'da çeşnisiz kalış
4. Ölçüde; Hüseyini'de Hicaz 5'lisi ve 3'lüsü
5. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Segâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Dügâh'ta Nikrîz 5'lisi ve Bûselik'te Hicaz 5'lisi
8. Ölçüde; Bûselik'te Hicaz 3'lüsü, Dügâh'ta Nikrîz 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

TÂHİR BÜSELİK

AH BAK NE TÂ HİR BÜ SE LİK YER

DİR O RUH SÂ Kİ Nİ GÂR

AH GER LE Bİ Â ŞİK TE MAS ET

SE O RUH SÂ RE KA YAR

MUHAYYER BÜSELİK

AH BİR MU HAY YER BÜ SE LİK VA'D

EY LE Dİ CÂ NÂ Nİ MİZ

DÖN DÜ VA DİN DEN HEP OL DU

BÜ SE LİK EF GÂ Nİ MİZ

Şekil 3.36. Tahir Bûselik ve Muhayyer Bûselik Satırları

3.1.71. Tahir Bûselik

1. Ölçüde; Gerdaniye'de Rast 4'lüsü
2. Ölçüde; Muhayyer'de Uşşak 3'lüsü ve Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Hüseyini'de Uşşak 3'lüsü
4. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü
5. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 5'lisi
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 5'lisi ve Yerinde Segâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Bûselik 5'lisi ve Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

3.1.72. Muhayyer Bûselik

1. Ölçüde; Gerdaniye'de Rast 3'lüsü
2. Ölçüde; Muhayyer'de Uşşak 4'lüsü
3. Ölçüde; Gerdaniye'de Rast 4'lüsü ve Muhayyer'de Hüseyini 5'lisi
4. Ölçüde; Tiz Segâh'ta Segâh 3'lüsü, Muhayyer'de Uşşak 3'lüsü ve Eviç'te Segâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Gerdaniye'de Rast 4'lüsü ve Acem'de Çargâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Çargâh'ta Nikrîz 5'lisi
7. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 4'lüsü ve Yerinde Bûselik 5'lisi
8. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 4'lüsü ve Yerinde Bûselik 5'lisi (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

ACEM BÜSELİK

AH İS- TE- DİK ŞÜ- Hİ A- CEM- DEN

BÜ- SE- LİK BİR HOŞ MA- KÂM

PER- DE AÇ- DI NÂZ İ- LE LÜT-

FET- Dİ GÖS- TER- Dİ TA- MAM

SABÂ BÜSELİK

AH BAK SA- BÂ- DA BÜ- SE- LİK OL-

MAZMI CÂ- NÂ PEK HA- ZÎN

FAS- Lİ- NİN VAK- Tİ SE- HER- DE

KAI- BE TE- SÎ- Rİ DE- RİN

1

Şekil 3.37. Acem Bûselik ve Sabâ Bûselik Satırları

3.1.73. Acem Bûselik

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, önce Acem'de Çargâh 3'lüsü akabinde Nevâ'da Bûselik 5'lisi oluşturmuş

2. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, Yerinde Segâh 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü

3. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü ve Acem'de Çargâh 3'lüsü

4. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü

5. Ölçüde; Acem'de Çargâh 4'lüsü

6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü, Nevâ'da Hicaz 4'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü

7. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 4'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü

8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

3.1.74. Sabâ Bûselik

1. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü

2. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü ve Yerinde Uşşak 3'lüsü

3. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü ve Çargâh'ta Hicaz 4'lüsü

4. ve 5. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 5'lisi

6. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü

7. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü

8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve Bûselik 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

NEVÂ BÜSELİK

AH BÜ- SE ÜM. Mİ- DİY- LE EY MEH

KAL-MA- DI DİL - DE KA- RAR

AH BÜ- SE- LİK OL - OU NE- VÂ - Yİ

MÜR-Ğİ DİL LEY- LÜ NE- HÂR

EVÇ BÜSELİK

AH AH O MÂ- HI EV- Cİ NAH- VET

Â- ŞI- KI GAM- HÂ - RI- NA

VER- ME- Dİ BİR BÜ- SE- LİK RUH -

SAT SA- VAR HEP YÂ - RI- NA

Şekil 3.38. Nevâ Büselik ve Evç Büselik Satırları

3.1.75. Nevâ Bûselik

1. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Uşşak 3'lüsü
3. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi
4. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 4'lüsü
5. Ölçüde; Eviç'te Segâh 3'lüsü (Acem Yeden)
6. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü, Nevâ'da Rast 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü
8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

3.1.76. Evc Bûselik

1. Ölçüde; Eviç'te (Acem yeden kullanılıp Nevâ'ya düşülerek) Segâh geçki yapılmış
2. Ölçüde; Nim Hicaz'da Hicaz 5'lisi (Bûselik Yeden) ve Eviç'te (Acem yeden kullanılıp Nevâ'ya düşülerek) Segâh geçki yapılmış
3. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü
4. Ölçüde; Eviç'te Eksik Ferahnâk 5'lisi
5. Ölçüde; Hüseyini Uşşak 4'lüsü
6. Ölçüde; Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi
7. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 3'lüsü ve Yerinde Hüseyini 5'lisi
8. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 3'lüsü ve Yerinde Bûselik 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

BAYÂTÎ BÜSELİK

AH BİR BA-YÂ- TÎ BÜ- SE- LİK OL-
DU KU- LÜ- BA NEŞ'- E- BÂR
DUY- SA İZ- HÂ- Rİ ME- SÂR EY-
LER-Dİ Bİ- ÇÂ- RE HE- ZÂR

ARAZBAR BÜSELİK

AH BÜ- SE FİK- RİY- LE HU- LÜS ARZ-
ET- MEK- İ- ÇİN MUT- Rİ- BÂN AH
BİR U- SÛL İ- LE A- RAZ- BAR
BÜ- SE- LİK EY- LER HE- MAN

Şekil 3.39. Bayâtî Bûselik ve Arazbar Bûselik Satırları

3.1.77. Bayâti Bûselik

1. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü
2. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Uşşak 3'lüsü
3. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü
4. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Acem'de Çargâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü, Nevâ'da Hicaz 4'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü ile Hûzzâm geçki yapılmış
7. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Bûselik'te Kürdî 4'lüsü
8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

3.1.78. Arazbar Bûselik

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, Dik Hisar'da Eksik Ferahnâk 5'lisi oluşturmuş
3. Ölçüde; Çargâh'ta Nikrîz 5'lisi
4. Ölçüde; Çargâh'ta Nikrîz 3'lüsü, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ'da Hüseyini 5'lisi
6. Ölçüde; Nevâ'da Hüseyini 5'lisi ve Çargâh'ta Nikrîz 5'lisi (Bûselik Yeden)
7. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 3'lüsü
8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

HİCAZ BÜSELİK

AH PEK HA. RÂ. RET. Lİ O. LUR CÂ.
 NÂ Hİ-CAZ DA BÜ. SE. LİK
 AH Tİ. Rİ TE. Sİ. Rİ E. DER EH.
 Lİ Dİ-LİN KAL. BİN DE. LİK

MÂHUR BÜSELİK

AH EY GÖ-ZÜ Â. HÜ Bİ. Zİ MAH.
 RÜ-Mİ VASL ET. ME A. MAN
 BEZ-Mİ MÂ. HUR BÜ. SE. LİK LE
 PÜR Nİ.ŞAN EY. LE HE. MAN

Şekil 3.40. Hicaz Büselik ve Mâhur Büselik Satırları

3.1.79. Hicaz Bûselik

1. Ölçüde; Yerinde Hicaz 4'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
2. Ölçüde; Yerinde Hicaz 5'lisi ve 4'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Hicaz 5'lisi ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü
4. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
5. Ölçüde; Nevâ'da Rast 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
6. ve 7. Ölçüler; Birlikte, önce Nevâ'da Bûselik 3'lüsü akabinde 7. Ölçüyle Yerinde Bûselik 5'lisi ve daha sonra da Bûselik'te Kürdî 3'lüsü oluşturmuş ve tekrar Bûselik 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

3.1.80. Mâhur Bûselik

1. Ölçüde; Hüseyini'de Bûselik 4'lüsü
2. Ölçüde; Hüseyini Bûselik 3'lüsü ve 4'lüsü
3. Ölçüde; Nevâ'da Çargâh 4'lüsü ve Gerdaniye'de Çargâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Gerdaniye'de Çargâh 4'lüsü ve Mahur'da Kürdî 3'lüsü
5. Ölçüde; Hüseyini'de Bûselik 4'lüsü ve Acem'de Çargâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Yerinde Bûselik 5'lisi ve Rast'ta Çargâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Rast'ta Çargâh 4'lüsü, Bûselik'te Kürdî 3'lüsü ve Yerinde Bûselik 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

GERDÂNİYE BÜSELİK

AH O. TU-RUP BİR ŞÜ- Hİ MUT- RİB-

LE DÜN İH- SÂ- Nİ- YE- DE

ET- DİK İC- RÂ BÜ- SE- LİK FAS-

LI- Nİ GER- DÂ- Nİ- YE- DE

BAYÂTİ ARABAN BÜSELİK

AH GEL BA-YÂ- TÎ A- RA- BA-

Nİ BÜ- SE- LİK LE VER KA- RAR

MUT- Rİ- BÂ BU İM- Tİ- ZÂ- Cİ

HOŞ DA BİR ZEV- KE YA- RAR

Şekil 3.41. Gerdaniye Bûselik ve Bayâtî Araban Bûselik Satırları

3.1.81. Gerdaniye Bûselik

1. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi, 2. Ölçüde; Gerdaniye'de Rast 3'lüsü ve Eviç'te Eksik Segâh 5'lisi
3. Ölçüde; Nevâ'da Rast 4'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Çargâh'ta Pençgâh 5'lisi, Eviç'te Segâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ'da Rast 4'lüsü, Eviç'te Segâh 3'lüsü ve Hüseyini'de Hüseyini 5'lisi
6. Ölçüde; Çargâh'ta Nikrîz 3'lüsü, Nevâ'da Hicaz 4'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü ile Hûzzâm geçki yapılmış
7. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 4'lüsü
8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

3.1.82. Bayâtî Araban Bûselik

1. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü
2. ve 3. Ölçüler; Birlikte, sırasıyla Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü, Muhayyer'de Kürdî 3'lüsü, Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü akabinde 3. Ölçüyle Nevâ'da Hicaz 5'lisi oluşturmuş
3. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi
4. Ölçüde; Muhayyer'de Kürdî 3'lüsü ve Eviç'te Segâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü, Eviç'te Segâh 3'lüsü ve Çargâh'ta Nikrîz 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Hûzzâm 5'lisi ve Bûselik'te Kürdî 4'lüsü
7. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 3'lüsü ve Yerinde Bûselik 5'lisi
8. Ölçüde; Bûselik'te Kürdî 3'lüsü ve Yerinde Bûselik 4'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

ŞEHNÂZ BÜSELİK

AH EH_ Lİ MEC_ LİS FAS_ LI ŞEH_ NÂZ

BÜ_ SE_ LİK_ DEN ZEVK A_ LİR

FİK_Rİ GAM HER NAĞ_ ME_ SİN_ DEN

ÖİL DE KUV_ VET_ DEN KA_ LİR

SEGÂH USÛL: YÜRÜK SEMÂÎ
♩ = 120

VER_ SE OL MEH BEN_ DE_ İ GAM_

HÂ_ Rİ_ NA BİR BÜ SE_ GÂH

PER_ DE_ İ Â_ HIM BE_ NİM OL_

MAZ_ DI BÖY_ LE BİR SE_ GÂH

Şekil 3.42. Şehnâz Büselik ve Segâh Satırları

3.1.83. Şehnâz Bûselik

1. Ölçüde; Hüseyinî'de Hicaz 5'lisi
2. ve 3. Ölçüler; Birlikte, önce Hüseyinî'de Hicaz 4'lüsü akabinde Muhayyer'de Bûselik 3'lüsü oluşturmuş
4. ve 5. Ölçüler; Birlikte, önce Tiz Bûselik'te Kürdî 3'lüsü akabinde 5. Ölçüyle Hüseyinî'de Hicaz 5'lisi oluşturmuş
6. Ölçüde; Hüseyinî'de Hicaz 5'lisi, 7. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü, Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Bûselik'te Kürdî 3'lüsü
8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden) kullanılmıştır.

3.1.84. Segâh

1. ve 2. Ölçüde; Seyir gereği Kürdî yeden gösterilip Rast perdesine düşülmüş
3. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü 2. Ölçü ile birlikte, Segâh Maye geçkisi oluşturmuş
4. ve 5. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Segâh 5'lisi oluşturmuş
6. Ölçüde; Dik Hisar'da Nikrîz 3'lüsü, 7. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
8. Ölçüde; Donanımda kullanılan Dik Hisar perdesinden ötürü nazarî olarak Nevâ'da herhangi bir 3'lü oluşmamakta
9. Ölçüde; Dik Hisar'da Nikrîz 3'lüsü, 10. Ölçüde; Donanımda kullanılan Dik Hisar perdesinden ötürü nazarî olarak Nevâ'da herhangi bir 3'lü oluşmamakta
11. Ölçüde; Çargâh'ta Rast 3'lüsü, 12. Ölçüde; Nevâ'da Uşşak 4'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü
13. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü, 14. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ile 13. ve 14. Ölçüler; Birlikte, Segâh Maye geçki oluşturmuş
15. Ölçüde; Yerinde Eksik Segâh 5'lisi, 16. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü (Kürdî Yeden) kullanılmıştır

MÂYE

MÂ_ YE_ İ AŞ_ KI Dİ_ LİM_ DİR

BU MA_ KÂ_ MIN NAĞ_ ME_ Sİ

İN_ LE_ TİR RÜ_ Hİ RE_ VÂ_ Nİ

DİL_ DE BU TEN MAH_ BE_ Sİ

MÜSTEAR

KİM_ DEN AHZ_ ET_ DİN Kİ_ OL_ DUN

BÖY_ LE Bİ_ GÂ_ NE E_ DÂ

ÖY_ LE TAV_ RI MÜS_ TE_ AR EY

ŞÜH LÂ_ YIK MI SA_ NA

1

Şekil 3.43. Mâye ve Müstear Satırları

3.1.85. Mâye

1. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 2. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü ve Yerinde Uşşak 4'lüsü
4. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi, 5. ve 6. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Rast 4'lüsü oluşturmuş
7. Ölçüde; Çargâh'ta Rast 4'lüsü, 8. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü (Kürdî Yeden)
9. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 10. Ölçüde; Nevâ'da Uşşak 3'lüsü
11. Ölçüde; Nevâ'da Uşşak 4'lüsü, 12. Ölçüde; Çargâh'ta Rast 3'lüsü
13. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi, 14. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü
15. Ölçüde; Çargâh'ta Rast 4'lüsü, 16. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü (Kürdî Yeden) kullanılmıştır

3.1.86. Müstear

1. ve 2. Ölçüde; donanımda kullanılan Dik Hisar perdesinden ötürü, nazarî olarak Nim Hicaz'da herhangi bir 3'lüyada 4'lü oluşmamakta
3. Ölçüde; Nevâ'da Uşşak 4'lüsü, 4. ve 5. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Segâh 3'lüsü (Kürdî Yeden)
5. 6. 7. 8. ve 9. Ölçüler; Birlikte, önce Yerinde Eksik ve Tam Müstear 5'lileri, akabinde 7. Ölçüde Nevâ'da Uşşak 4'lüsü kullanıp 8. 9. 10. 11 ve 12. Ölçüler ilave edilerek Yerinde Tam ve Eksik Müstear 5'lisi kullanılarak Müstear dizi oluşturmuş
12. ve 13. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü (Kürdî Yeden)
14. Ölçüde; Yerinde Müstear 4'lüsü, 14. 15. ve 16. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Segâh 3'lüsü oluşturmuştur.

HÜZZAM

SÂ_ ZİN AL Â_ GÜ_ ŞA MİZ_ RÂ_

BİN_ İ_ LE DEL SÎ_ NE_ Mİ

NAĞ_ ME_ İ HÜZ_ ZAM İ_ LE DEF

İY_ LE GÖN_ LÜN_ OEN GA_ Mİ

VECH-İ ARAZBÂR

VEC_ Hİ VAR VEC_ Hİ A_ RAZ_ BÂR

ET_ SE ŞÜ_ Hİ MUT_ Hİ_ BÂN

DİN_ LE_ YEN_ LER MEST O_ LUR SEV_

RET_ ME_ DEN VEC_ HİN HE_ MAN

Şekil 3.44. Hüzam ve Vech-i Arazbar Satırları

3.1.87. Hüzam

1. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 2. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Hüzam 5'lisi, 4. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
5. Ölçüde; Yerinde Hüzam 5'lisi, 6. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 5'lisi
7. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 5'lisi ve Eviç'te Segâh 3'lüsü, 8. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü
9. 10 ve 11. Ölçüler; Birlikte, önce Nevâ'da Hicaz 3'lüsü akabinde Eviç'te Hicaz 5'lisi oluşturmuş
12. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 5'lisi
13. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 14. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü
15. Ölçüde; Yerinde Hüzam 5'lisi, 16. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.88. Vech-i Arazbar

1. Ölçüde; Dik Hisar'da Segâh 3'lüsü, 2. Ölçüde; Acem'de Çargâh 4'lüsü
3. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 4'lüsü, 4. Ölçüde; Nevâ'da Uşşak 4'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ'da Uşşak 3'lüsü, 6. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 4'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü ile Hüzam geçki
7. Ölçüde; Nevâ'da Uşşak 3'lüsü, 8. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
9. 10. ve 11. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Hüseyini 5'lisi oluşturmuş
12. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 4'lüsü ve Yerinde Segâh 3'lüsü ile Hüzam geçki
13. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 14. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü
15. Ölçüde; Yerinde Hüzam 5'lisi, 16. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü kullanılmıştır

IRAK USÛL : AĞIR EVFER ♩ = 108

AH PÜR A _ RAK KEY _ Fİ A _ RAK _ LA
 GEL _ Dİ OL ŞÜ _ Hİ I _ RAK
 EY _ LE _ Dİ ÜF TÂ _ DE GÂ _ NİN
 TÂ _ KA _ TİN CEV _ RİY _ LE TÂK

BESTENİGÂR

AH KİM O _ LUR _ SA ŞEVK İ _ LE BES _
 TE _ Nİ _ GÂ _ RİN ZÜL _ FÜ _ NE
 MUN _ TA _ ZİR OL _ SUN HE _ MAN VA' _
 Dİ Vİ _ SÂ _ LİN HUL _ FÜ _ NE

Şekil 3.45. Irâk ve Bestenigâr Satırları

3.1.89. Irâk

1. Ölçüde; Irâk'ta Segâh 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi
2. Ölçüde; Hüseyini Aşîrân'da Uşşak 4'lüsü, Yerinde Rast 3'lüsü ve Irâk'ta Segâh 3'lüsü (Acem Aşîrân Yeden)
3. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Yerinde Hüseyini 5'lisi
4. Ölçüde; Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi
5. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü ve Yerinde Uşşak 3'lüsü
6. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Yerinde Eksik Ferahnâk 5'lisi
7. Ölçüde; Irâk'ta Segâh 3'lüsü ve Yerinde Rast 5'lisi
8. Ölçüde; Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır

3.1.90. Bestenigâr

1. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi
3. Ölçüde; Irâk'ta Segâh 3'lüsü ve Yerinde Sabâ 4'lüsü
4. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 5'lisi
5. ve 6. Ölçüler; Birlikte, Acem'de Nîkrîz 3'lüsü oluşturmuş
6. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 4'lüsü ve Yerinde Sabâ 4'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi

EVC

AH OL HÜ_ MÂ_ PER_ VÂ_ ZA_ EV_ Cİ

YAH_ ŞET OL_ MUŞ KEN ME_ KÂN

DİN_ LE_ SE SÂ_ Zİ Dİ_ Lİ Â_

GÜ_ ŞUM EY_ LER A Şİ_ YÂN

DİLKEŞHÂVERÂN

Â_ LE_ MİN AK_ LİN A_ LİR Bİ_

HÜŞ_ E_ DER HAY_ Lİ ZA_ MÂN

ET_ SE OL HUR_ Şİ_ Dİ DİL_ KEŞ

FAS_ Lİ DİL_ KEŞ_ HÂ_ VE_ RÂN

Şekil 3.46. Evc ve Dilkeşhâverân Satırları

3.1.91. Evc

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, önce Eviç'te Segâh 3'lüsü (Acem Yeden) akabinde Yerinde Nişabur 5'lisi oluşturmuş

3. ve 4. Ölçüler; Birlikte, önce Eviç'te Segâh 3'lüsü (Acem Yeden) akabinde Eviç'te Eksik Segâh 5'lisi oluşturmuş

5. Ölçüde; Hüseyini Uşşak 3'lüsü ve Nevâ'da Rast 5'lisi

6. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi ve Yerinde Hüseyini 5'lisi

7. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi

8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi kullanılmıştır.

3.1.92. Dilkeşhâverân

1. Ölçüde; Çargâh'ta Pençgâh 5'lisi

2. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Yerinde Hüseyini 5'lisi

3. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü ve Nevâ'da Rast 5'lisi

4. Ölçüde; Gerdaniye'de Çargâh 3'lüsü ve Çargâh'ta Pençgâh 5'lisi

5. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü ve Nevâ'da Rast 5'lisi

6. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü ve Yerinde Uşşak 4'lüsü

7. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi

8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi kullanılmıştır.

FERAHNÂK

OL GÜ-ZEL CÂ- Yİ FE- RAH- NÂK

İS- TE- MİŞ ÜF- TÂ- DE- DEN

O DA BAH- SET- MİŞ O ŞÜ- HA

MEC- Lİ- Sİ Â- MÂ- DE- DEN

RÛY-İ IRÂK

EY TE-REN- NÜM- SÂZ Ö- LAN MUT-

RİB HE- LE DİK- KAT- LE BAK

PEK HA- ZİN NAĞ- MÂ- Tİ CEM* ET-

MİŞ Bİ- ZE RÜ- Yİ İ- RAK

Şekil 3.47. Ferahnâk ve Rûy-i Irâk Satırları

3.1.93. Ferahnâk

1. Ölçüde; Seyir gereği Eviç'te (Acem yeden alınıp Nevâ perdesine düşülerek) Ferahnâk giriş
2. Ölçüde; Nevâ'da Rast 3'lüsü ve Dügâh'ta Rast 3'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Nişabur 5'lisi
4. Ölçüde; Hüseyini'de Hüseyini 5'lisi ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü
5. Ölçüde; Nim Hicaz'da Segâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Dügâh'ta Rast 3'lüsü, Rast'ta Çargâh 3'lüsü ve Yegâh'ta Rast 3'lüsü
7. Ölçüde; Irâk'ta Segâh 3'lüsü ve Dügâh'ta Rast 5'lisi
8. Ölçüde; Yegâh'ta Rast 5'lisi ve Irâk'ta Segâh 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.94. Rûy-i Irâk

1. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
2. Ölçüde; Nim Hicaz'da Eksik Ferahnâk 5'lisi ve Yerinde Nişabur Eksik 5'lisi (Kürdî Yeden)
3. ve 4. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Eksik Segâh 5'lisi ve Nim Hicaz'da Segâh 3'lüsü
5. ve 6. Ölçüler; Birlikte, Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi oluşturmuş (Kürdî Yeden)
7. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi (Acem Aşîrân Yeden) kullanılmıştır

RĀHATŪL ERVĀH

HIÇ SÖZ OL - MAZ HĀ - SI - LI MUH -

RİK SA - DĀ - LI TĀ - ZE - YE

RĀ - HA - TŪL ER - VĀH O - LUR - DU

BAŞ - LA - SA Ā - GĀ - ZE - YE

BESTE ISFAHAN

IS - FA - HAN - LI BİR GÜ - ZEL GÖR -

DUM SU ÂL ET - TİM BU - GÜN

EY - LE - MİŞ GĀ - SŪ - YE BES - TE

IS - FA - HAN HAL - KIN BŪ - TŪN

Şekil 3.48. Rahatül Ervâh ve Beste Isfahan Satırları

3.1.95. Rahatül Ervâh

1. Ölçüde; Yerinde Hicaz 4'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Nişabur 5'lisi
3. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Hicaz 3'lüsü
4. Ölçüde; Yerinde Nikrîz 5'lisi
5. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi
6. Ölçüde; Hüseyinî'de Kürdî 3'lüsü ve Yerinde Hicaz 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde Rast 4'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi kullanılmıştır.

3.1.96. Beste Isfahan

1. Ölçüde; Yerinde Nişabur 4'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Uşşak 3'lüsü
3. Ölçüde; Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi
4. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
5. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü ve Uşşak 3'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi kullanılmıştır

RĀHATFEZĀ

ET_ SE Ā_ GĀ_ ZE E_ ĞER HEY

HEY DE_ YŪ OL HOŞ E_ DĀ

NAĞ_ ME_ Sİ ŪF_ TĀ_ DE_ İ ZĀ_

RE O_ LUR RĀ_ HAT_ FE_ ZĀ

REVNĀKNŪMĀ

OL GŪ_ ZEL TAK_ MIŞ TA_ KIŞ_ TİR_

MIŞ DA OL_ MUŞ DİL_ RŪ_ BĀ

MEC_ Lİ_ Sİ UŞ_ ŞĀ_ KA OL_ MUŞ_

TUR BU ŞEB REV_ NĀK_ NŪ_ MĀ

Şekil 3.49. Rahatfezâ ve Revnâknümâ Satırları

3.1.97. Rahatfezâ

1. Ölçüde; Hüseyinî'de Kürdî 3'lüsü
2. Ölçüde; Hüseyinî'de Kürdî 3'lüsü ve Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi
3. Ölçüde; Yerinde Çargâh 5'lisi ve Hüseyinî'de Kürdî 3'lüsü
4. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 4'lüsü
5. Ölçüde; Hüseyinî'de Kürdî 3'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Segâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Eksik Segâh 5'lisi kullanılmıştır.

3.1.98. Revnâknümâ

1. 2. 3. ve 4. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Eksik Müstear 5'lisi oluşturmuş (Kürdî Yeden)
5. ve 6. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Uşşak 4'lüsü oluşturmuş
6. Ölçüde; Yerinde Müstear 4'lüsü kullanılmıştır
7. Ölçüde; Irâk'ta Hicaz 4'lüsü
8. Ölçüde; Irâk'ta Hicaz 4'lüsü kullanılmıştır.

EVCÂRÂ

KAO_ Dİ BÂ_ LÂ HOŞ E_ DÂ Â_

FET Nİ_ GEH YOS_ MA RE_VİŞ

BÖY_ LE BİR HUR_ Şİ_ Dİ EV_ CÂ_

RÂ Cİ_ HÂ_ NA GEL_ ME_ MİŞ

HÜSEYİNÎ AŞİRÂN
USÛL : AKSAK SEMÂÎ ♩ = 160

GEL HÜ_ SEY_ Nİ_ DE A_ Şİ_ RÂ_

Nİ TE_ REN_ NÜM ET Bİ_ ZE

EH_ Lİ MEC_ LİS EY_ LE_ SİN BİR_

ÇOK TE_ ŞEK_ KÜR LER Sİ_ ZE

Şekil 3.50. Evcârâ ve Hüseyinî Aşîrân Satırları

3.1.99. Evcârâ

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, Seyir gereği Eviç'te (Acem yeden alınıp Nevâ perdesine düşülerek ve daha sonra Nim Şehnaz ve Muhayyer perdelerine çıkılarak) Müstear giriş yapılmış

3. Ölçüde; Bûselik ve Nim Hicâz perdelerinde çeşnisiz asma kalışlar,

4. Ölçüde; Nim Hicaz'da Hicaz 4'lüsü

5. Ölçüde; Segâh'ta Nikrîz 3'lüsü (Kürdî Yeden)

6. Ölçüde; Segâh'ta Nikrîz 5'lisi

7. Ölçüde; Segâh'ta Nikrîz 5'lisi, Nim Hicaz'da Hicaz 3'lüsü ve Irâk'ta Hicaz 4'lüsü

8. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Irâk'ta Hicaz 4'lüsü kullanılmıştır.

3.1.100. Hüseyni Aşîrân

1. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü

2. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü

3. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi

4. Ölçüde; Gerdaniye'de Çargâh 3'lüsü ve Hüseyni Uşşak 3'lüsü

5. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü

6. Ölçüde; Hüseyni Aşîrân'da Hüseyni 5'lisi

7. Ölçüde; Hüseyni Aşîrân'da Uşşak 4'lüsü ve Yegâh'ta Rast 5'lisi

8. Ölçüde; Hüseyni Aşîrân'da Hüseyni 5'lisi

ZİREFKEND

PER_ TE_ Vİ RUH_ SÂ_ RI_ NA HAL_

KI Cİ_ HAN HEP BEN_ DE_ DİR

ŞEVK_ İ_ LE ŞEMS_ Ü MİH_ Rİ_ Â_

LEM DE ZİR_ EF_ KEN_ DE_ DİR

SŪZ-İ DİL

YAN_ DI NAĞ_ MEN_ LE Cİ_ HAN HEP

YAL_ NİZ BİR BEN_ OE_ ĞİL

SER_ TE_ SER AŞK_ EH_ Lİ_ NE OL_

DU Nİ_ HÂ_ YET SŪ_ Zİ_ DİL

Şekil 3.51. Zîrefkend ve Sûz-i Dil Satırları

3.1.101. Zîrefkend

1. Ölçüde; Gerdaniye'de Çargâh 4'lüsü
2. Ölçüde; Muhayyer'de Bûselik 4'lüsü ve Gerdaniye'de Çargâh 3'lüsü
3. Ölçüde; Gerdaniye'de Çargâh 4'lüsü ve Nevâ'da Çargâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Muhayyer'de Bûselik 3'lüsü ve Hüseyni'de Bûselik 4'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ'da Çargâh 4'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Rast'ta Çargâh 3'lüsü ve Hüseyni Aşîrân'da Bûselik 3'lüsü
7. Ölçüde; Hüseyni Aşîrân'da Bûselik 4'lüsü ve Yegâh'ta Çargâh 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Çargâh 3'lüsü ve Hüseyni Aşîrân'da Bûselik 3'lüsü kullanılmıştır.

3.1.102. Sûz-i Dil

1. Ölçüde; Hüseyni'de Hicaz 3'lüsü
2. Ölçüde; Hüseyni'de Hicaz 5'lisi
3. 4. ve 5. Ölçüler; Birlikte, Hüseyni'de Hicaz 5'lisi oluşturmuş
6. Ölçüde; Bûselik'te Hicaz 3'lüsü ve Rast'ta Çargâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Yerinde Bûselik 3'lüsü ve Hüseyni Aşîrân'da Hicaz 5'lisi
8. Ölçüde; Yerinde Bûselik 4'lüsü ve Hüseyni Aşîrân'da Hicaz 5'lisi kullanılmıştır.

BÜSELİK AŞİRÂN

BÜ - SE - LİK - TEN ET - SE ÜF - TÂ -

DE Nİ - YAZ OL DİK ÇI - KAR

Gİ - DE - REK YUM - ŞAR VE - RİR SON -

RA A - Şİ - RAN - DA KA - RAR

NÜHÜFT

ET - ME RUH - SÂ - RİN NÜ - HÜFT ÜF -

TÂ - Dİ - İ NÂ - ÇÂ - RE - DEN

KUR - TAR EY GÜL - RŪH Dİ - Lİ ŞEY -

DÂ - YI Â - HŪ ZÂ - RE - DEN

Şekil 3.52 Bûselik Aşîrân ve Nühüft Satırları

3.1.103. Bûselik Aşîrân

1. Ölçüde; Yerinde Bûselik 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden)
2. Ölçüde; Rast'ta Çargâh 4'lüsü
3. Ölçüde; Çargâh'ta Nikrîz 5'lisi
4. Ölçüde; Yerinde Bûselik 3'lüsü (Nim Zirgüle Yeden)
5. Ölçüde; Çargâh'ta Nikrîz 5'lisi
6. ve 7. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Eksik Ferahnâk 5'lisi oluşturmuş
7. Ölçüde; Yegâh'ta Rast 5'lisi
8. Ölçüde; Hüseyini Aşîrân'da Uşşak 4'lüsü kullanılmıştır.

3.1.104. Nühüft

1. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi
2. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi
3. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Nevâ'da Rast 3'lüsü ve Yerinde Çargâh 4'lüsü
5. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü ve Yegâh'ta Rast 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi ve Yerinde Segâh 3'lüsü
8. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü ve Hüseyini Aşîrân'da Hüseyini 5'lisi (Yegâh Yeden) kullanılmıştır.

AŞÎRÂN MÂYE

BİR A-ŞÎ- RÂN MÂ- YE TAK- SÎ-

MÎ NE- YİN PÜR- ZEYK- O- LUR

NAĞ- ME- İ MEV- ZÜ- NU KAL- Bİ

EH- Lİ DİL- DE ŞEVK- O- LUR

HİCAZ AŞÎRÂN

MUT- Rİ- BÂN ÇEK- MİŞ A-ŞÎ- RÂ-

Nİ HÎ- CA- ZA FASL- O- KUR

DES- T(i)- GÂ- Hİ AŞK İ- ÇİN DE

Â- Şİ- KİN KAL- BİN O- KUR

Şekil 3.53. Aşîrân Mâye ve Hicaz Aşîrân Satırları

3.1.105. Aşîrân Mâye

1. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi ve Uşşak 3'lüsü
2. Ölçüde; Yerinde Rast 5'lisi ve Segâh 3'lüsü (Kürdî Yeden)
3. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi
4. Ölçüde; Segâh'ta Eksik Ferahnâk 5'lisi (Kürdî Yeden)
5. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü ve Yerinde Rast 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi ve Yerinde Rast 3'lüsü
8. Ölçüde; Yegâh'ta Rast 4'lüsü kullanılmıştır.

3.1.106. HicazAşîrân

1. Ölçüde; Yerinde Hicaz 4'lüsü
2. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Hicaz 5'lisi
4. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü ve Yerinde Hicaz 4'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi ve Hüseyini'de Uşşak 3'lüsü
6. Ölçüde; Yerinde Hicaz 5'lisi
7. Ölçüde; Yerinde Bûselik 3'lüsü ve Yerinde Hicaz 4'lüsü
8. Ölçüde; Yerinde Hicaz 4'lüsü ve Hüseyini Aşîrân'da Uşşak 4'lüsü kullanılmıştır.

CANFEZÂ

SÂ - Kİ - İ GÜL - ÇEH - RE MEY SUN

Â - Şİ - KA ET - ME F - ZÂ

NÂ - ZÜ REF - TÂ - RİN - LA EH - Lİ

MEC - Lİ - SE OL CAN - FE - ZÂ

TARZ - İ CEDİD

KÜ - ŞE - İ NİS - YAN - DA LÂ - YIK

MI KA - LA TAR - Zİ CE - DİD

SEY - Rİ - Nİ BU BEY - Tİ - MİZ - DE

EY - LE - DİK EZ NEV BE - DİD

Şekil 3.54. Canfezâ ve Tarz-ı Cedîd Satırları

3.1.107. Canfezâ

1. ve 2. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Sabâ 4'lüsü oluşturmuş
3. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü ve Yerinde Uşşak 3'lüsü
5. Ölçüde; Irâk'ta Segâh 3'lüsü, Rast'ta Çargâh 3'lüsü ve Irâk'ta Segâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Irâk'ta Segâh 3'lüsü ve Hüseyini Aşîrân'da Hüseyini 5'lisi
7. Ölçüde; Seyir gereği Kaba Hicaz perdesine düşülmüş ve akabinde Hüseyini Aşîrân perdesine çıkılıp Hüseyini Aşîrân'da Uşşak 4'lüsü kullanılıp tekrar Kaba Hicaz perdesine düşülmüş
8. Ölçüde; Seyir gereği Kaba Hicaz perdesi kullanılıp ardından Bûselik perdesi gösterilmiş akabinde Hüseyini Aşîrân'da Hüseyini 5'lisi kullanılmıştır.

3.1.108. Tarz-ı Cedîd

1. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
2. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü
3. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü
4. Ölçüde; Yerinde Hicaz 4'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ perdesi gösterilip Nim Hicaz perdesine düşülmüş akabinde Nim Hisar perdesine çıkılmış ve Kürdî perdesine düşülmüş ancak nazarî olarak herhangi bir çeşni oluşmamış
6. Ölçüde; Çargâh'ta Bûselik 3'lüsü ve Rast'ta Bûselik 4'lüsü ile Nihavend geçki yapılmış
7. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Acem Aşîrân'da Çargâh 3'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Hüseyini Aşîrân'da Kürdî 3'lüsü kullanılmış Acem Aşîrân'da karar yapılmıştır.

ACEMAŞİRÂN

BİR A- CEM OL- DU A- ŞÎ- RÂN

PER- DE- SİN- DE NAĞ- ME- SÂZ

BU MA- KÂ- MI DİN- LE YEN- LER

BUL- DU GÂ- YET RUH- NÜ- VÂZ

ŞEVKEFZÂ

ŞEV- Kİ EF- ZÂ DİR E- FEN- DİM

İL- Tİ FÂ- TIN Â- Şİ- KA

İH- Tİ- YÂ- Cİ Â- Şİ- KİN YOK

BAŞ- KA TÜR- LÜ SÂ- İ- KA

Şekil 3.55. Acem Aşîrân ve Şevkefzâ Satırları

3.1.109. Acem Aşîrân

1. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü
2. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
3. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Acem'de Çargâh 3'lüsü
4. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü ve Nevâ'da Bûselik 4'lüsü
5. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü ve Yerinde Çargâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Yerinde Kürdî 4'lüsü ve 3'lüsü
7. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 5'lisi ve Acem Aşîrân'da Çargâh 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Hüseyini Aşîrân'da Kürdî 3'lüsü kullanılmış Acem Aşîrân'da karar yapılmıştır.

3.1.110. Şevkefzâ

1. Ölçüde; Acem'de Nikrîz 3'lüsü, Gerdaniye'de Hicaz 3'lüsü ve Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü
2. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 5'lisi
3. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 4'lüsü ve Gerdaniye'de Hicaz 3'lüsü
4. Ölçüde; Tiz Segâh'ta Segâh 3'lüsü ve Gerdaniye'de Hicaz 4'lüsü
5. Ölçüde; Acem'de Nikrîz 3'lüsü ve Çargâh'ta Hicaz 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü
7. Ölçüde; Rast'ta Hicaz 3'lüsü ve Acem Aşîrân'da Nikrîz 5'lisi
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Hüseyini Aşîrân'da Kürdî 3'lüsü kullanılmış Acem Aşîrân'da karar yapılmıştır.

ŞEVK-İ TARÂB

VER_ ME GEL RED_ Dİ Nİ_ YÂZ İ_

LE Dİ_ Lİ ZÂ_ RE KE_ SEL

NAĞ_ MFN İ_ LE MUT_ Hİ_ BÂ ŞEV_

Kİ TA_ RÂB VER BEZ_ ME GEL

ŞEVKÂVER

HAL_ KA_ İ MEC_ LİS_ TE MEST ET_

MEK İ_ ÇİN OL DİL_ BE_ Rİ

FAS_ LI ŞEVK_ Â_ VER_ LE SUN SÂ_

Kİ ME_ Yİ ŞEVK_ Â_ VE_ Rİ

Şekil 3.56. Şev-i Tarâb ve Şevkâver Satırları

3.1.111. Şevk-i Tarâb

1. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü
2. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 3'lüsü ve Yerinde Sabâ 4'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Rast 3'lüsü ve Çargâh'ta Hicaz 5'lisi
4. Ölçüde; Acem'de Nikrîz 3'lüsü ve Çargâh'ta Hicaz 5'lisi
5. Ölçüde; Çargâh'ta Hicaz 5'lisi
6. Ölçüde; Yerinde Sabâ 4'lüsü
7. Ölçüde; Acem Aşîrân'da Çargâh 4'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Hüseyîni Aşîrân'da Kürdî 3'lüsü kullanılmış Acem Aşîrân'da karar yapılmıştır.

3.1.112. Şevkâver

1. Ölçüde; Acem'de Çargâh 4'lüsü ve Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü
2. Ölçüde; Muhayyer'de Kürdî 3'lüsü, Acem'de Çargâh 4'lüsü ve Hüseyîni'de Kürdî 3'lüsü (Nim Hisar Yeden)
3. Ölçüde; Nevâ'da Uşşak 3'lüsü ve Çargâh'ta Nikrîz 5'lisi
4. Ölçüde; Yerinde Eksik Segâh 5'lisi
5. Ölçüde; Dik Hisar'da Segâh 3'lüsü
6. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü
7. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Acem Aşîrân'da Çargâh 3'lüsü
8. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Hüseyîni Aşîrân'da Kürdî 3'lüsü kullanılmış Acem Aşîrân'da karar yapılmıştır.

USÛL : YÜRÜK SEMÂÎ ♩ = 120

YEGÂH

CEV_ Rİ PEY_ DER_ PEY_ LE ŞİM_ Dİ

Ā_ Şİ_ Kİ ZĀ_ RİN SE_ Sİ

ÇIK_ MAZ_ OL_ DU Ā_ Kİ_ BET İN_

Dİ YE_ GĀ_ HA PER_ DE_ Sİ

SULTÂNÎ YEGÂH

EY_ LE_ DİK BEZ_ Mİ TA_ RĀB_ DA

FAS_ LI SUL_ TĀ_ Nİ_ YE_ GĀH

NĀ_ ZE_ Nİ_ NİM HOŞ_ LA_ NİP ET_

Tİ Bİ_ ZE BİR NİM_ Nİ_ GĀH

Şekil 3.57. Yegâh ve Sultânî Yegâh Satırları

3.1.113. Yegâh

1. Ölçüde; Bûselik'te Uşşak 3'lüsü, 2. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi, 4. Ölçüde; Dügâh'ta Rast 4'lüsü
5. Ölçüde; Nevâ'da Rast 3'lüsü, 6. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi
7. Ölçüde; Nevâ'da Rast 3'lüsü, 8. Ölçüde; Güçlü Nevâ perdesi gösterilmiş
9. Ölçüde; Gerdaniye'de Rast 3'lüsü, 10. Ölçüde; Eviç'te Segâh 3'lüsü (Acem Yeden)
11. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü, 12. Ölçüde; Nevâ'da Rast 5'lisi
13. Ölçüde; Yerinde Hüseyini 5'lisi, 14. Ölçüde; Yegâh'ta Rast 5'lisi
15. Ölçüde; Yegâh'ta Rast 4'lüsü kullanılmış, 16. Ölçüde; Yegâh'ta karar yapılmıştır.

3.1.114. Sultânî Yegâh

1. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden), 2. 3. ve 4. Ölçüler; Birlikte, Nevâ'da Bûselik 5'lisi oluşturmuş
5. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü, 6. ve 7. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)
8. ve 9. Ölçüde; Güçlü Nevâ perdesi gösterilmiş, 10. Ölçüde; Nim Hicaz, Nevâ ve Nim Hisar perdeleriyle kromatik dizi oluşturulmuş ancak nazarî olarak herhangi bir 3'lü oluşmamıştır.
11. ve 12. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Hicaz 3'lüsü oluşturmuş
13. Ölçüde; Gerdaniye'de Bûselik 3'lüsü, 14. ve 15. Ölçüde; Yegâh'ta Bûselik 3'lüsü (Kaba Nim Hicaz Yeden) kullanılmış, 16. Ölçüde; Yegâh'ta karar yapılmıştır.

FERAHEZÂ

BİR Nİ GÂ HI İL Tİ FÂ TIN

Â Şİ KA FE RAII FE ZÂ

GEL Dİ RİĞ ET ME Nİ GÂ HI

LÜT FU NU EY Bİ VE FÂ

DİLKEŞİDE

DİL KE Şİ DE FAS LI NIN TE

Sİ Rİ VAR DIR DİL LE RE

İN Tİ ŞÂR ET SE SE ZÂ DIR

ŞÖH RE Tİ HER BİR YE RE

Şekil 3.58. Ferahezâ ve Dilkeşide Satırları

3.1.115. Ferahfezâ

1. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 3'lüsü, 2. Ölçüde; Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü
3. Ölçüde; Nim Hicaz'da Segâh 3'lüsü, 4. Ölçüde; Nim Hicaz ve Nevâ perdeleri gösterilmiş, 5. Ölçüde; 1. Derece Güçlü Acem ve 2. Derece Güçlü Çargâh gösterilmiş
6. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü, 7. Ölçüde; Gerdaniye'de ve Nevâ'da Bûselik 3'lüsü
8. Ölçüde; 1. Derece Güçlü Acem gösterilmiş, 9. Ölçüde; Yerinde Çargâh 4'lüsü
10. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü, 11. ve 12. Ölçüler; Birlikte, Yerinde Kürdî 4'lüsü oluşturmuş
12. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü, 13. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü
14. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Yegâh'ta Bûselik 5'lisi, 15. Ölçüde; Yegâh'ta Bûselik 3'lüsü (Kaba Nim Hicaz Yeden) kullanılmış, 16. Ölçüde; Yegâh'ta karar yapılmıştır.

3.1.116. Dilkeşîde

1. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü, 2. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 4'lüsü
3. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü, 4. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü
5. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü, 6. Ölçüde; Hüseyini'de Uşşak 3'lüsü ve Eviç'te Segâh 3'lüsü
7. Ölçüde; Muhayyer'de Bûselik 3'lüsü ve Hüseyini'de Uşşak 4'lüsü, 8. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü, 9. Ölçüde; Yerinde Çargâh 3'lüsü ve Hüseyini'de Kürdî 4'lüsü
10. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 5'lisi, 11. Ölçüde; Yerinde Segâh 3'lüsü
12. Ölçüde; Yerinde Uşşak 3'lüsü, 13. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü
14. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Yegâh'ta Bûselik 5'lisi
15. Ölçüde; Yegâh'ta Bûselik 3'lüsü (Kaba Nim Hicaz Yeden) kullanılmış, 16. Ölçüde; Yegâh'ta karar yapılmıştır.

BEND-İ HİSAR

HER MA_ KÂ_ MIN NAĞ_ ME_ SİN_ DE
 AY_ RI AY_ RI NEŞ_ E VAR
 HİM_ ME_ Tİ DİL_ LE A_ ÇIL_ DI
 BİR DE BU BEN_ Dİ Hİ_ SAR

ŞEDD-İ ARABAN

DİN_ LE_ SE ŞED_ A_ RA_ BA_ Nİ
 A_ RAB AN_ DAN BİR KEZ
 TERK_ E_ DER MÂ_ ME_ LE_ KİN GAY_
 RI Hİ_ CA_ ZA GİT_ MEZ_

Şekil 3.59. Bend-i Hisar ve ŞetAraban Satırları

3.1.117. Bend-i Hisar

1. ve 2. Ölçüde; Seyir karakteri gereği Hüseyini'de çeşnisiz asma kalış kullanılmaktadır, bundan dolayı Nim Hisar ve Dik Acem perdeleri kullanılmış ancak nazarî olarak herhangi bir 3'lü oluşmamıştır.

3. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, 4. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü

5. ve 6. Ölçüler; Birlikte, Hüseyini'de Hicaz 4'lüsü oluşturmuş (Nim Hicaz Yeden)

7. 8. 9. ve 10. Ölçüler; Birlikte, Hüseyini'de Hicaz 5'lisi oluşturmuş

11. Ölçüde; Nevâ'da Bûselik 3'lüsü, 12. Ölçüde; Yerinde Uşşak 4'lüsü

13. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü, 14. Ölçüde; Rast'ta Bûselik 3'lüsü ve Yegâh'ta Bûselik 5'lisi

15. Ölçüde; Yegâh'ta Bûselik 3'lüsü (Kaba Nim Hicaz Yeden) kullanılmış, 16. Ölçüde; Yegâh'ta karar yapılmıştır.

3.1.118. Şet Araban

1. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü, 2. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü (Nim Hicaz Yeden)

3. Ölçüde; Nevâ'da Hicaz 3'lüsü, 4. ve 5. Ölçüde; Eviç'te Segâh 3'lüsü

6. Ölçüde; Gerdaniye'de Nîkrîz 3'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 3'lüsü

7. Ölçüde; Eviç'te Segâh 3'lüsü ve Nevâ'da Hicaz 3'lüsü, 8. Ölçüde; Güçlü Nevâ perdesi kullanılmış, 9. Ölçüde; Nim Hicaz, Hisar ve Nevâ perdeleri kullanılmış ancak nazarî olarak herhangi bir 3'lü oluşmamıştır.

10. Ölçüde; Yerinde Hicaz 3'lüsü, 11. Ölçüde; Irâk'ta Hüzzam geçki

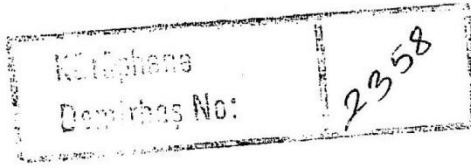
12.ve 13. Ölçüler; Birlikte, Rast'ta Bûselik 3'lüsü, 14. Ölçüde; Yegâh'ta Hicaz 4'lüsü

15. Ölçüde; Yegâh'ta Hicaz 5'lisi kullanılmış, 16. Ölçüde; Yegâh'ta karar yapılmıştır.

- 60 -

GÜLZÂR

BAK A-RAB-LAR BU MA-KÂ-MA
BİR RE-HÂ-VÎ DİR DE-MİŞ
TÜRK-LE-İNİN İN- DİN- DE BU SEY-
İNİN A-DI GÜL- ZAR İ- MİŞ (SON) sluna

Nisan 1994

Müzik Dairesi Başkanlığı

M.189

Şekil 3.60. Gülzâr Satırları

3.1.119. Gülzâr

1. lde; Hüseyni Aşîrân'da Uak 3'lüsü
2. lde; Yerinde Rast 4'lüsü
3. ve 4. ller; Birlikte; Yerinde Segâh 3'lüsü oluturmu 4. lde Segâh için Kürdî Yeden gösterilmiş
5. lde; Yerinde Hüseyni 5'lisi
6. lde; Yerinde argâh 3'lüsü ve Yerinde Rast 3'lüsü
7. ve 8. ller; Birlikte, Yerinde Rast 4'lüsü (Irâk Yeden) oluturmu
9. ve 10. ller; Birlikte, Rast'ta Bselik 5'lisi oluturmu
11. lde; Acem Aşîrân'da argâh 3'lüsü
12. lde; Hüseyni Aşîrân'da Kürdî 3'lüsü
13. lde; Yerinde Segâh 3'lüsü
14. lde; Acem Aşîrân'da argâh 3'lüsü
15. ve 16. ller; Birlikte, Yegâh'ta Bselik 3'lüsü (Kaba Nim Hicaz Yeden) oluturmu ve Yegâh'ta karar yapîlmîtır.

3.2. GÜFTE ANALİZİ

Çalışılan eserin Mesnevi tarzında, Arûz'un Remel bahrine giren Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilün kalıbıyla yazıldığı görülmektedir. Çalıştığımız eserin, öncelikle imâle, zihaf ve vasl (ulama) yapılmış olan kısımları incelenmiş ve gerekli işaretlerle gösterilmiş, ardından beyitler günümüz Türkçesine göre sadeleştirilmiş ancak şerh dediğimiz yorumlama yapılmamış, nihayetinde bilinmeyen kelimeler ve terkipler verilmiştir.

Arûz Vezninde Kullanılan İşaretler

1. Kalıp içerisinde imâle varsa ki bunlar Arapça ve Farsça da Med haflerinde harfin telaffuzunu uzatan harflerde olabilir, i harfi için “^” işaretiyle î şeklinde
2. a, e, u ve ı harflerine denk gelen imâle için ise harflerine üzerine düz çizgi konularak ā, ē, ū, ī şeklinde.
3. Vasl (ulama) var ise o da ∪ iki kelimeyi arasında bağa benzer işareti ile gösterilmiştir.

3.2.1. Rast (Doğru)

Kavli dē kaddî gibî Rast olsa ger ol mehveşin

Hiç bükülmezdi beli üftâde-i hasretkeşin

3.2.1.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Sözü de boyu da doğru (Rast) olsa o ay yüzlünün

Hiç bükülmezdi beli hasret çeken âşıkın

Kavli: Sözü

Kaddî: Boyu

Ger: Eğer

Mehveş: Ay gibi, güzel yüzlü, kız ismi

Üftâde-i hasretkeş: Hasretçeken âşık

3.2.2. Rehâvî (Rahat)

Vâd-i vasl etmiş iken ol döndü dōlab eyledi

Ol Rehâvî dilberî uşşâkı bî-tâb eyledi

3.2.2.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Kavuşmuş iken o döndü dolap eyledi

O rahat (Rehâvî) olan güzel âşıkları perişan eyledi

Vâd-i vasl: Kavuşma

Rehâvî: Rahat

Uşşâk: 'Âşıklar

Bî-tâb: Bitkin

3.2.3.Sâzkâr (İş sahibi)

Her ne dem sînē-keman île o meh sâzkâr eder

Cânınâ üftâdegânın nağme-i Sâzkâr eder

3.2.3.1 Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Her zaman sîne-keman ile o ay yüzlü Sâzkâr eder

Âşıkların canına Sâzkâr nağmeleri eder

Dem: Zaman

Sîne: Göğüs, yürek

Meh: Ay

Sâzkâr: İş sahibi

Üftâdegân: Tukun, düşkün, âşık

Nağme-i Sâzkâr: Sâzkâr nağmeleri

3.2.4. Pençgâh-ı Asıl

Pencügâh-ı Asl ile taksîm edip sîne-keman

Bu makâmın seyrî meclistē duyuldu bir zaman

3.2.4.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Pencügâh-ı Asl ile taksim yapıp eder sîne-keman

Bu makamın seyri mecliste duyuldu bir zaman

Sîne: Göğüs, yürek

3.2.5. Pençgâh-ı Zâid

Pencügâh-ı Zâid'e meyletti nây'ın nağmesi

Mutribân'ın kâr okurken çıktı hep birden sesi

3.2.5.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Pençgâh'ı Zâid'e meyletti Ney'in nağmesi

Hanendelerin Kâr'ı okurken çıktı hep birden sesi

Nay: Ney

Mutribân: Hanende

Zâid: Artan, atık

3.2.6. Rast Mâye

Nağmemiz bû beytimizdē bir lâtif Rast-Mâye'dir

İhtiyâcī meclisin Kânun ile bir Nây'edir

3.2.6.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Nağmemiz bu beytimizde hoş bir Rast-Mâye'dir

Meclisin ihtiyacı Kânun ile bir Nay (Ney)'edir.

Lâtif: Hoş,

Mâye: Maya

Nây: Ney

3.2.7. Rast-ı Cedîd (Yeni Rast)

Etse hânendē eğer taksîminî Rast-ı Cedîd

Fikr-i gam ol dem olur sür'atle dilden nâ-bedîd

3.2.7.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Hanende eğer yapsa bir Rast-ı Cedîd taksimi

O an gönülden uzaklaşır keder düşüncesi

Hanende: Okuyucu, şarkıcı

Cedîd: Yeni

Fikr-i gâm: Üzüntü fikri, hali

Nâ-bedîd: Görünmez, belirsiz

3.2.8. Sûz-i dilârâ (Gönül çalan)

Mutribâ mecliste her bir nağme-i âteş-feşân

‘Âşık-ı bî-çâreyē Sûz-i Dilârâ'dır hemân

3.2.8.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey hanende mecliste her bir ateş saçan nağmeler

Çaresiz âşık'a hemen gönül çalan (Sûz-i Dilârâ) çaresiz.

Mutribâ: Ey hanende

Nağme-i âteş-feşân: Ateş saçan nağmeler

‘Âşık-ı bî-çâre: Çaresiz âşık

Sûz-i Dilârâ: Gönül yakıcı

3.2.9. Büzürk (Büyük)

Sûrsal ettî kûsfend-i sabrîma mânend-i gürk

Gamzesi gûyâ o şâhın leşker-i hân-ı Büzürk

3.2.9.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Kurdun koyun sürüsündeki sabrına benzer sabrım

Gamzesi de güya o şahın büyük (Büzürk) han askerine benzer.

Kûsfend-i sabır: Koyun sabrı

Manend-i gürk: Kurda benzer

Leşker-i han: Han askeri

Büzürk: Büyük

3.2.10. Nikrîz (İyilik)

Halka-i mecliste Nikrîz eylese ol meh heman

Sabr ü sāmânım olur benden girîzân nâgehân

3.2.10.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Meclis halkasında Nikrîz eylese o sevgili hemen

Benden ansızın giden sabrım bol olur

Halka-i meclis: Meclis halkası

Nikrîz: İyilik

Sabr ü samân: Zengin sabır

Girizân: Kaçan

Nâgehân: Ansızın

3.2.11. Nihâvend-i kebîr (Büyük Nihâvend)

Bū Nihâvend-i Kebîr'î duymadık haylî zaman

Seyrinî göster bizē ey nāy ü tanbūr ü keman

3.2.11.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bu Nihâvend-i Kebîr'i duymadık epey zaman

Bize seyrini göster ey Ney, Tanbur ve Keman

Kebîr: Büyük

Nay: Ney

3.2.12. Rûm-î Nihâvend

Neş'esi Rûm-i Nihâvend'in gönülde ber-karar

Meclis-i ehl-i tarab'da bu makâmın zevki var

3.2.12.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Rûm-i Nihavend'in neşesi gönülde hep karar etmiş

Mûsikî meclisinde bu makamın zevki var

Ber-karar: Karar üzere

Tarab: Zevk

Meclis-i ehl-i tarab: Zevk ehli meclisi, mûsiki meclisi

3.2.13. Hicazkâr

Dün gece fasl-ı Hicazkâr'ı tegannî eyledik

Doymadık, tekrârını dilden temenni eyledik

3.2.13.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Dün gece Hicazkâr faslını söyledik

Doymadık gönülden tekrarını istedik

Faslı Hicazkâr: Hicazkâr faslı

Tegannî: Söyleyen

3.2.14. Kürdî'li Hicazkâr

Tarz-ı Kürdî'li Hicazkâr'ın da pek şâhânedir

Doğrusu her nağmesi ervâh'a kâşânedir

3.2.14.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Kürdî'li Hicazkâr'ın tarzı da pek şahanedir

Doğrusu her nağmeside ruhlara malikânedir.

Tarz-ı Kürdî'li Hicazkâr: Kürdî'li Hicazkâr'ın tarzı

Ervâh: Ruhlar

Kâşane: Malikâne

3.2.15. Sûznâk (Yakıcı)

Nağme-i hunyager ile oldu sabrım çâk-çâk

Gûş edince yandı tekrâren bu cism-i Sûznâk

3.2.15.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Hanendenin nağmeleriyle sabrım parça parça oldu

Bunu işitince yanan cismim tekrar oldu Sûznâk (tekrar yandı)

Nağme-i hunyager: Hanendenin nağmeleri

Çâk- Çâk: Parça parça

Gûş: İşitmek

Cism-i Sûznâk: Yakıcı cisim

3.2.16. Mâhûr

Her ne dem ol işve-bâzın nağmesi Mâhûr olur

Sabr ü tâkât 'âşık-ı mihnet-keşandan dûr olur

3.2.16.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Her zaman oluşturmuş sevgilinin nağmesi Mâhûr olur

Sabr ve tâkatini sıkıntıya sokan aşktan uzak olur

İşvebâz: İşveli

Sabr ü takât: Sabır dayanma

Âşık-ı mihnet-keşan: Âşık sıkıntıya sokan

Dûr: Uzak

3.2.17. Zâvil

Sanma ki mihr-i muhabbet cevri ile zâil olur

Nâle-i ah ü figânım nağme-i Zâvil olur

3.2.17.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Sanma ki muhabbet güneşi zulüm ile yok olur

Ağlamam, inlememi, figanım Zâvil nağmeleri olur

Mihr-i muhabbet: Sevgi dolu muhabbet

Cevr: Zulüm

Nâle-i ah ü figan: Ağlama, inleme ve feryat

Nağme-i Zavil: Zavil nağmeleri

3.2.18. Pesendîde (Beğenilmiş)

Bir Pesendîde edâ ile göründü dilberim

Nâzına sabreyleyen uşşâka “aşkolsun” derim

3.2.18.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bir beğenilmiş (Pesendîde) eda ile göründü sevgilim

Nâzına sabreden âşıklara “aşkolsun” derim

Pesendîde: Beğenilmiş

Edâ: Duruş, tarz

Dilber: Güzel, sevgili

Uşşâk: Âşıklar

3.2.19. Şevk-i Dil (Gönül Şevki)

Dinleyenler gussa-i devrândan âzâdedir

Şevk-i Dil'le Zevk-i Dil üftâde vü dildâdedir

3.2.19.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Dinleyenler dünyanın eleminden âzâdedir

Şevk-i Dil ile dil zevki âşık ve tutkundur.

Gussa-i devran: Keder zamanı

Âzâde: Özgür

Şevk-i Dil: Gönül şevki

Zevk-i Dil: Gönül zevki

Üftâde vü dildâde: Âşık ve düşkün

3.2.20. Zirgüleli Sûznâk

Perde-bâzım gerçi oldun türlü türü nağme-sâz

Sûznâk'ın perde-i Zirgüle'yi göster biraz

3.2.20.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Perde yapan (sazende) gerçi her türlü nağmeyi gösterdin

Sûznâk'ın Zirgüle perdesini de göster biraz

Perde-bâz: Perde yapan, sazende

Nağme-sâz: Nağme yapma

3.2.21. Nev' eser (Yeni eser)

Dinle cânım zevk ilē bir dilküşâdır Nev' eser

Hüsn-i te'siri gönüllerde uzun müddet gezer

3.2.21.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Dinle canım gönül açan bir makamdır Nev' eser

Güzel te'sîri gönüllerde uzun müddet gezer

Dilküşâ: Gönül açan

Nev' eser: Yeni eser

Hüsn-i te'sir: Güzel tesir

3.2.22. Tarz-ı Nevîn

Dilrübâmız nâzına vermişti bir Tarz-ı Nevîn

‘Âşıkın sabrı tükendi eyledi âh ü enin

3.2.22.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Gönül hırsızımız nâzına vermişti bir Tarz-ı Nevîn

Sabrı tükendi ah vah etti âşıkın

Dilrübâ: Gönül hırsızı

Tarz-ı Nevîn: Yeni tarz

Âh ü enin: Ah vah etme

3.2.23. Dilnişîn (Gönülde yer eden)

Makâm-ı Dilnişîn'e geldi nevbet mutribâ

Nağme-i mevzunı dillerden gamî etsin hebâ

3.2.23.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey hanende sıra geldi Dilnişîn (gönülde yer eden) makamına

Mevzu bahis nağmeler sıkıntıyı etsin heba

Dilnişîn: Gönülde yer eden

Nevbet: Sıra, nöbet

Nağme-i mevzun: Vezinli nağme

Gam: Dizi

Hebâ: Boş

3.2.24. Zevk-i Dil (Gönül zevki)

Gel terennüm eyle cānâ Zevk-i Dil'den nağmeler

Tâze tâze nağme ârālîkta göster bir hüner

3.2.24.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Gel söyle sevgili Zevk-i Dil'den nağmeler

Yeni yeni nağme aralıklarında göster bir hüner

Terennüm: Söyleme

Zevk-i Dil: Gönül zevki

3.2.25. Mâverâ-ün-nehr

Âlem-i elhân içindē eyledik devr-i makâm

Mâverâ-ün-nehr'i dē seyreyledik şimdi tamam

3.2.25.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Sesler âlemi içinde makamı devreyledik

Mâverâ-ün-nehr makamında şimdi tamam eyledik

Âlem-i Elhan: Dünya sesleri

Devr-i makam: Makam devri

3.2.26. Dügâh

Ettiği için 'âşk ile subh u mesâ feryâd ü âh

Oldu ey çeşm-i gazālım perde-i âhım Dügâh

3.2.26.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Sabah akşam aşk ile ah ve feryad ettiği için

Ey ceylan gözlüm ah perdem Dügâh oldu

Subh u mesâ: Sabah akşam

Feryad ü âh: Feryad ve ah

Çeşm-i gazalım: Ceylan gözlüm

Perde-i âh: Ah perdem

3.2.27. Hüseynî

Pestten ceylerdî niyâzî sayd için ol dilberi

Dil bulup ruhsat Hüseynî'ye çıkardıışleri

3.2.27.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

O sevgiliyi avlamak için niyâzı (seyri) pestten alırdı

Gönülden izin bulup Hüseynî'yēişleri çıkardı

Niyaz: Dua, icra

Sayd: Av

Ruhsat: İzin

3.2.28. Uşşâk (Âşıklar)

Sanma Uşşâk'ın heman bû bendē-i âzâdedir

Arız- i gülgûnunā zülfün dahî dildâdedir

3.2.28.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bu kulu âşıkların hemen azad eder sanma

Saçın dahi âşıktır yanağının gül rengine

Uşşâk: Âşıklar

Bende-i âzâde: Özgür kul

Arız-ı Gülgün: Gül renkli yanak

Zülûf: İki yandaki lüleli saç

Dildâde: Âşık

3.2.29. Acem

Zülfünü tasvîr için gelseydi Behzâd-ı Acem

‘Âcz ile titrerdi destindē görüncē kıl kâlem

3.2.29.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Acem Behzâd’ı (hükümdarı) saçının tasviri için gelseydi

Elinde kıl kâlem görünce acz ile titrerdi

Zülûf: Saç

Tâsvir: Resmetme

Behzâd-ı Acem: Acem şahı

‘Âcz: Çaresizlik

Dest: El

3.2.30. Muhayyer (İğreti)

N’ideyim ister darıl ister barış ey gonca-gül

Sen Muhayyer’sin ferâgât eylemezsen dē gönül

3.2.30.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Neydeyim ister darıl ister barış ey gonca gül

Sen Muhayyer’sin (iğreti) vazgeçmesen de gönül

Muhayyer: İğreti

Ferâgat: Terk etme

3.2.31. Sabâ (Meltem)

Gayrı sen dē ol biraz ey bûlbûl-i gönüm hâmûş

Vasfinî ol goncanın bâd-ı Sabâ'dan eyle gûş

3.2.31.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Gönümün bûlbûlü gayrı sende biraz sessiz ol

Sabâ rüzgârından dinle goncanın vasfını ol

Bûlbûl-i gönül: Gönül bûlbûlü

Hâmûş: Susmuş

Bâd-ı Sabâ: Sabâ rüzgâr

Gûş: İşitme

Sabâ: Meltem

3.2.32. Isfahan

İttifâkan seyreden ol mehveşî derdi heman:

“Sürme-i çeşm-i siyâhına fedâdır Isfahan”

3.2.32.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

O ay yüzlüyü seyreden herkes derdi hemen

Senin siyah gözünün sürmesine fedadır Isfahan

Mehveş: Ay yüzlü, güzel yüzlü, kız adı

Sürme-i çeşm-i siyah: Sürmeli siyah göz

3.2.33. Isfahanek

Tûtîyâ-yı dîde-i üftâdesin mutrib heman

Isfahanek'le safâ ver bezme gel lûtfet heman

Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Âşıkların gönlünün papağanısın hanende sen

Isfahanek ile sefa ver meclise gel lûtfet hemen

Tûtîyâ-yı dîde-i üftâde: Âşıkların gönlünün papağanı

Mutrib: Hânende

Bezm: Eğlence meclisi

3.2.34. Tâhir (Temiz)

Al al olmuş kızarmışşerm ilē rûy-i keman

Böyle bir Tâhir neseb görmüş değil çeşm-i cihân

3.2.34.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Al al olmuş kızarmış utancından kemanın yüzü

Böyle temiz (Tahir) bir soy görmemiş cihânın gözü

Şerm: Utanç

Rûy-i keman: Kemanın yüzü

Tâhir: Temiz

Neseb: Soy

Çeşm-i cihan: Cihanın gözü

3.2.35. Karcığar

Bir sadâ-yı dîlnüvâz ilē okunsā Karcığar

Kalbinē gam-dîdenin elbet meserretler yağar

3.2.35.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Gönlü yakan bir ses ile okunsa Karcığar

Elem görmüş kimsenin kalbine sevgiler yağar

Sadâ-yı dîlnüvâz: Gönül okşayan ses

Gâm-dîde: Gâm görmüş

Meserret: Sevinç

3.2.36. Gerdâniye

Perde-i pestten nezâketlē o meh çok iş yapar

Fasl-ı Gerdâniye'dē uşşâk-ı zâre dik çıkar

3.2.36.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Pest perdesinden nezaketle oluşturmuş sevgili çok iş yapar

Gerdaniye faslında âşıkların iniltisi dik çıkar

Perde-i pest: Pest perde

Meh: Ay, sevgili

Fasl-ı Gerdâniye: Gerdaniye faslı

Uşşâk-ı zâre: İnleyen âşıklar

3.2.37. Bayâtî (Bayat)

Mutribâ sevdâsınî halkın Bayâtî tâzeler

‘Âteş-i ‘aşkî devâm-ı şevk ilē yelpâzeler

3.2.37.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey hanende halkın sevdasını Bayâtî tazeler

Aşk ateşini şevkin devamı ile yelpazeler

Mutribâ: Ey sevgili

Bayâtî: Bayat

‘Âteş-i ‘aşk: Aşk ateşi

Devam-ı şevk: Şevk devamı

3.2.38. Arazbâr

Ol kadar olmuş ruhun sâf ü lâîf ey mehlika

Mâhasal reng-i Arazbâr-ı girân olmuş sana

3.2.38.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey sevgili yanağın saf ve hoş olmuş

Neticede Arazbâr seyri sana ağır olmuş

Sâf ü latîf: Saf ve hoş

Mehlikâ: Ay yüzlü

Mahasal: Sonuç

Reng-i Arazbâr-ı girân: Ağır Arazbâr seyri

3.2.39. Nevâ(Ses)

Bezme gel ben zâr-ı bekletmē aman ey gonca-leb

Vasf-ı hüsnüdür Nevâ-yı mürğ-i dil her rûz u şeb

3.2.39.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Meclise gel beni bekletme ey gonca dudaklı

Güzelliğin vasfıdır her gece gündüz gönül kuşunun sesi (Nevâ'sı)

Zâr: Yer

Gonca-leb: Gonca dudak

Vasf-ı hüsn: Güzel vasıf

Nevâ-yı mürğ-i dil: Gönül kuşunun sesi

Rûz u şeb: Gece ve gündüz

3.2.40. Gül'izâr (Gül yanaklı)

Ah eder neyler firâkılâ senin ey Gül'izâr

Hasretinlê kan döker mînâ-yı mey leyl ü nehâr

3.2.40.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Senin ayrılığınla neyler ah eder ey Gül'izâr (güzel yanaklı)

Mine şarabı gece gündüz hasretinle kan döker

Firâk: Ayrılık

Gül'izâr: Gül yanaklı

Minâ-yı mey: Mine şarabı

Leyl ü Nehâr: Gece gündüz

3.2.41. Hisar

Mâhtâb olsun cîhan zevk eylesin üftâdeler

Nâz ile ey meh buyur semt-i Hisar'î kıl makar

3.2.41.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Cihan mehtap olsun âşıklarda sevk eylesin

Naz ile ey sevgili buyur Hisar semtine orayı mekan eyle

Mâhtâb: Mehtap

Üftâde: 'Âşık

Meh: Ay, sevgili

Semt-i Hisar: Hisar semti

Makar: Başkent

3.2.42. Muhayyer Sünbüle

Dilberân'ın meclisindē düştü gönlüm sen güle

Ol sebepten oldu feryâdım Muhayyer Sünbüle

3.2.42.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Güzellerin meclisinde gönlüm düştü senin gibi güle

O sebepten dolayı feryadım oldu Muhayyer Sünbüle

Dilberân: Güzel

3.2.43. Kuçek (Küçük)

Bezme gel ey mâh-rûyim sen heman zevk eyle tek

Mutribân çalsın çağırsın oynasın rakkas Kuçek

3.2.43.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Meclise gel ey ay yüzlüm sen hemen zevk eyle tek

Hanende çalsın, çağırsın, oynasın Kûçek (küçük) köçek

Bezm: Eğlence meclisi

Mâh-rûy: Ay yüz

Mutribân: Hânende

Rakkas: Oynak

Kûçek: Küçük

3.2.44. Sultânî Irak

Şâh-ı Sultânî Irak'a gönderir şûh-i Irak

Olmaz ey âkıl bilirsin 'âşıkâ Bağdad ırak

3.2.44.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Irak güzeli Şah'ı gönderir Sultân-i Irâk'a

Ey akıllı bilirsin Bağdat Irakâşık'a

Şûh-i Irak: Irak güzeli

Irak: Çok uzak

3.2.45. Dügâh Māye

Bir Dügâh Māye semâ-i hazîni dinledim

Rūhumun vecdiyle ol andā gönülden inledim

3.2.45.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bir Dügâh Māye hazin bir semâi dinledim

Ruhumun coşkusıyla bir anda gönülden inledim

Semâ-i hazîn: Hazin semâi

Vecd: Coşku

3.2.46. Bayâtî Ârabân

Ehl-i zevkî coşturur Bayâtî Ârabân

Hâtıra ol dem gelir sür'atle 'aşk-ı mihribân

3.2.46.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bayâtî Arabân faslı zevk ehlini coşturur

O an süratle sevgilinin aşkı gelir

Ehl-i zevkî: Zevk ehli

Ol dem: O zaman

Aşk-ı mihribân: Sevgilinin aşkı

3.2.47. Hicaz

Gerçi pek esmer olur ruhsâr-ı mahbûb-i Hicaz

Nağmesin gûş eyleyincē yanmadık gâyetle az

3.2.47.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Gerçi pek esmer olur Hicaz'ın sevilen yanağı

Bizde nağmesini işitince az yanmadık

Ruhsâr-ı mahbûb-i Hicaz: Hicaz'ın sevilen yanağı

Gûş: İşitme

3.2.48. Bahr-i nâzik (Nazik deniz)

Mâhi-idil Bahr-i Nâzik'tē şinâverlik eder

Bir akıntıyâ tutuldū seyredip dâim gider

3.2.48.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Gönül yanağı nazik deniz (Bahr-i Nâzik'te) yüzgeçlik eder

Bir akıntıya tutuldu daima seyredip gider

Mâhi-i dil: Gönül yanağı

Bahr-i Nâzik: Nazik deniz

Şinâver: Yüzgeç

3.2.49. Hümâyûn (Hükümdar)

Yalnız bir ben miyim ey şâh meftûnun senin ?

Oldu cârî âleme emr-i Hümâyûn'un senin

3.2.49.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bir benmiyim ey sevgili âşıkın senin

Geçerliliği oldu âlemekutlu emrin (Hümâyûn'un) senin

Meftûn: Tutkun

Câr-i âlem: Geçerli âlem

Emr-i Hümayûn: Kutlu emir

Hümayûn: Hükümdar, kutlu

3.2.50. Şehnâz

Lûtfedip gel bezme revnâk ver efendim nâz ile

Mutrib âgâz eyledikçe nagme-i Şehnâz ile

3.2.50.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Lûtfedip meclise gel meclise ferahlık ver naz ile

Söylemeye başlayınca hanende Şehnâz nağmesiyle

Revnâk: Parlaklık, tazelik

Mutrib: Hânende

Âgâz: Başlama, başlanıç

Nağme-i Şehnâz: Şehnâz nağmesi

3.2.51. Sipihir(Gökyüzü)

Her ne dem düşmen fitiliylē o meh bağrım yakar

Top gibî tâk-ı Sipihir’ē gülle-i âhım çıkar

3.2.51.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Her zaman düşman nağmesiyle bağrımı sevgili yakar

Ahımın güllesi top gibi gökyüzüne çıkar

Düşmen: Düşman

Meh: Ay, sevgili

Tâk-ı Sipihir: Gökyüzü

3.2.52. Nişâburek

Fasl-ı Nişâburek’i kim gûş edip nûş etse mül

Hükmeder tâ semt-i Nişâbur’a şevkiyle gönül

3.2.52.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Nişâburek faslını kim işitse ve şarap içse

Hükmeder gönül tâ Nişâbur semtine

Fasl-ı Nişaburek: Nişaburek faslı

Gûş: İşitme

Nûş: Tatlı, -içen

Mül: Şarap

3.2.53. Vech-i Şehnâz

Vech-i Şehnâz'ı temâşâ eyleyen üftâdeler

Bir daha ol dilberî görmek için hasret çeker

3.2.53.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Vech-i Şehnâz yüzünü seyreden âşıklar

Bir daha oluşturmuş sevgiliyi görmek için hasret çeker

Vech: Yüz

Temâşâ: Seyretme

Üftâde: Âşık, düşkün, tutkun, düşük

Dilber: Sevgili, güzel

3.2.54. Uzzâl

Nağme-i Uzzâl'i azletmiş idî ehl-i makam

Kârımızda yer bulup verdik o ma'zulê makam

3.2.54.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Uzzâl nağmesini makam ekli azletmiş idi

Kârımızda yer bulup o azledilmiş makama verdik

Nağme-i Uzzâl: Uzzâl nağmeleri

ehl-i makam: Makam ehli

Ma'zule: Azledilmiş

Kâr: Türk mûsikîsinde bir form

3.2.55. Hicaz Zirgüle

Başladī mecliste mutribbir Hicaz Zirgüle’den

Çıktı ehl-i meclisin dē âhı her peygûleden

3.2.55.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Hanende mecliste başladı bir Hicaz Zirgüle’den

Ehli mecliste (mûsikî meclisi) çıktı āhı her köşeden

Mutrib: Hânende

Ehli meclis: Meclis ehli (mûsikî meclisi) (Mûsikî meclisi)

Peygûle: Köşe bucak

3.2.56. Ārabân

Etse bir kerrē o meh nāz ile fasl-ı Ārabân

Şaşırrır Türkçesin A’râb-ı gürûh-ı ūrbân

3.2.56.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bir kere o sevgili geçse Araban faslını

Şaşırrır Türkçesini Arap toplulukları

Meh: Ay, sevgili

Fasl-ı Arabân: Arabân faslı

Arâb-ı gürûh-ı ūrbân: Arap toplulukları

3.2.57. Nişâbur

Bezm-i meydē faslı ol şûh-i Nişâbur eylesin

‘Âşık-ı mehcûrunū lûtfiyle mesrûr eylesin

3.2.57.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

İçki meclisinde o güzel Nişâbur faslını geçsin

Yaralı âşıkını lûtfuyla memnun etsin

Bezm-i mey: İçki meclisi

Şûh-i Nişâbur: Güzel Nişâbur

‘Âşık-ı mehcûr: Yaralı âşık

Mesrûr: Memnun

3.2.58. Gonca-i Ra’nâ (Güzel gonca)

Bülbül-i dil Gonca-i Ra’nâ’ya oldu müptelâ

Ol sebepten nâle vü feryâd eder subh u mesâ

3.2.58.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Güzel goncaya (Gonca-i Ra’na’ya)âşık oldu gönül bülbülü

Bu sebeptendir sabah akşam iniltisi ve feryadı

Bülbül-i dil: Gönül bülbülü

Gonca-i Ra’nâ: Güzel gonca

Nâle vü feryâd: İnilti ve feryat

Subh u mesâ: Sabah akşam

3.2.59. Çârgâh

Bezî eder geh bir nigâh-ı yâre māl ü cānını

İstemez üftâde-i nâ-Çârgâh ihsânını

3.2.59.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Yarın yârin bir yan bakışına verir malını ve canını

Çârgâh'a düşkün olmayandan istemez ihsanını

Bezî: Bol bol verme, saçma

Geh: kimi zaman, bazı

Nigâh-ı yâr: Yâre bakış

Üftâde-i nâ-Çârgâh: Çârgâh'a düşkün olmayan

İhsan: Bağış, iyilik

3.2.60. Kürdî⁽¹⁾

‘Âşık-ı dil-hastayâ rahmeyle sen ey gül-beden

Bâri ol çehre zü-Kürdî düşmenē yüz verme sen

3.2.60.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey sevgili sen gönlü hasta olan âşık merhamet eyle

Kürt çehreli (Zü-Kürdî) düşmana da sakın yüz verme

Âşık-ı dil-hastayâ: Gönlü hasta olan âşık

Gül-beden: Sevgili

Çehre zü-Kürdî: Kürt çehreli

Zü: Sahiplik katan ön ek

3.2.61. Kürdî⁽²⁾

Seyr-i Kürdî'yi diğ̈er sūrette dē ettim ayân

Düşmesinler şüpheye meclistē bâri mutribân

3.2.61.1 Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Kürdî seyrini açıkladım diğ̈er şekliyle de

Hanendeler mecliste şüpheye düşmesinler diye

Seyr-i Kürdî: Kürdî seyri

Ayân: Açık, belli

Mutribân: Hânendeler

3.2.62. Acemkürdî

Bezmimiz mutrib ilē hayretfezâ-yı bezm-i cem

Dinle ey şûh-i AcemKürdî'dir işte bu makam

3.2.62.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Meclisimiz cem meclisini hayrete düşürdü hanende ile

Dinle ey güzel hayrete düşüren bu makam Acemkürdî'dir işte

Bezm: Eğlence meclisi

Mutrib: Hânende

Hayretfezâ: Hayretlik

Bezm-i cem: Toplanma meclisi

3.2.63. Muhayyerkürdî

Bir Muhayyer Kürdî taksim et bize ey hoş-neğam

Kalbimizde kalmasın lûtfeyle gel bir zerre gam

3.2.63.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey güzel sesli hanende bir Muhayyerkürdî taksim et bize

Gel lûtfeyle zerre gâm kalmasın kalbimizde

Hoş-neğam: Güzel sesli

3.2.64. Sabâ Zemzeme (Karışık Sabâ)

Ehl-i 'aşkın zevki, dilde münhasırdır her deme

Mest eder 'âşıklarî vakt-i Sabâ'dâ Zemzeme

3.2.64.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Aşk ehlinin zevki her an aittir gönle

Mest eder âşıkları Sabâ vaktinde (Sabâ'da) dalgalı nağme (Zemzeme)

Ehl-i aşk: Aşk ehli

Münhasır: Ait

Vakt-i Sabâ: Sabâ vakti

Zemzeme: Dalgalı, karışık

3.2.65. Zevk-i Tarâb

Meclis-i Zevk-i Tarâb'dır mûsikî erbâbının

Dâim olsun zevki her an ehl-i dil ahabbının

3.2.65.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Zevk-i Tarâb meclisidir Mûsikî erbâbının

Zevki daim olsun gönül ehli ahabblarının

Meclis-i Zevk-i Tarâb: Zevk-i Tarab meclisi

Erbâb: Usta

Ehl-i dil: Gönül ehli

3.2.66. Nevâkürdî

Bir usûl ilē Nevâ-yı mutribî dinlēyerek

Dil gider şevk-i NevâKürdî'yle Kürdistan'a dek

3.2.66.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Hanendenin sesini dinleyerek bir usûl ile

Kürdistân'a kadar gider gönül NevâKürdî şevkiyle

Nevâ-yı mutrib: Hanendenin sesi

Mutrib: Hanende

Şevk-i NevaKürdî: NevâKürdî şevki

3.2.67. Gerdâniyekürdî

Gördüm âgâz eyliyor bir Kürdî Gerdâniye'den

Raks eder şevk-i sadâsiylê bütün sahn-ı çemen

3.2.67.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Gördüm bir Kürdî Gerdaniye'den başlıyor

Şevkiyle sadâsının bütün çiçekler raks ediyor

Âgâz: Başlama, başlangıç

Raks: Oyun

Sahn-ı çemen: Çimenlik alanı

3.2.68. Şevk-i Cedîd (Yeni şevk)

Kesme mutrib nağmenî gelsin dilê Şevk-i Cedîd

Olsun ehl-i meclisin müstağrak-ı zevk-i medîd

3.2.68.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey hanende nağmeni sakın kesme ki yeni şevk (Şevk-i Cedîd) dile gelsin

Meclis ehli (mûsikî meclisi)nin (mûsikî meclisi) zevki uzayıp gitsin

Mutrib: Hânende

Şevk-i Cedid: Yeni şevk

Ehl-i meclis: Meclis ehli (mûsikî meclisi)

Müstağrak: Neşelenmek

Medid: Uzun

3.2.69. Bûselik (Öpücük)

Bûselik'le ol meh̄e çatlatsa mutrib râzını

Artırır gittikçe bezm-i meyde ol şeh nâzını

3.2.69.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

O sevgiliye öpücükle (Bûselik ile) sırrını ortaya çıkarsa hanende

O güzel nâzını, şevkini artırır içki meclisinde

Meh: Ay, sevgili

Mutrib: Hânende

Râz: Sır

Bezm-i mey: İçki meclisi

Şeh: Güzel, şah

3.2.70. Hisar Bûselik

Sevdiğimden dün Hisar'da Bûselik ettim rica

Döndü va'dinden o dilber etmedi ahde vefâ

3.2.70.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Sevdiğimden dün Hisar'da öpücük (Bûselik) ettim rica

O va'dinden döndü etmedi ahde vefa

Dilber: Sevgili, güzel

Ahde vefâ: Vefa sözü

3.2.71. Tâhir Bûselik (Temiz öpücük)

Bak ne Tâhir Bûselik yerdir o ruhsâr-ı nigâr

Ger leb-i ‘âşık temas etsē o ruhsârē kayar

3.2.71.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bak ne temiz öpülecek (Tâhir Bûselik) yerdir sevgilinin yanağı

Temas etse eğer o yare kayar âşıkın dudağı

Tâhir Bûselik: Temiz öpücük

Ger: Eğer

Leb-i âşık: Âşıkın dudağı

Ruhsâr-ı nigâr: Sevgilinin yüzü

3.2.72. Muhayyer Bûselik

Bir Muhayyer Bûselik va’deyledi cânânımız

Döndü va’dinden hep oldū bûselik efgânımız

3.2.72.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Sevgilimiz bir ödünç öpücük (Muhayyer Bûselik) va’d eyledi

Döndü va’dinden hep Bûselik figânımız oldu

Canân: Sevgili

Bûselik: öpücük

Efgan: Figan etme

3.2.73. AcemBûselik

İstedik şûh-i Acem'den Bûselik bir hoş makâm

Perde açtî nâz ile lûtfetti gösterdî tamam

3.2.73.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Güzel Acem'den istedik Bûselik hoş bir makam

Nâz ile seyrini lûtfedip gösterdi oldū tamam

Şûh-i Acem: Güzel Acem

Lütuf: İyilik

3.2.74. SabâBûselik

Bak Sabâ'dâ Bûselik olmaz mı cânâ pek hazin

Faslının vakt-i seherdē kalbe te'sirî derin

3.2.74.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey sevgili bak Sabâ'da Bûselik olmazmı pek hazin

Seher vaktinde faslının kalbe tesiri pek derin

Sabâ: Meltem

Bûselik: Öpücük

Hazîn: Üzüntü

3.2.75. NevâBûselik

Bûse ümîdiyle ey meh kalmadî dildē karar

Bûselik oldu Nevâ-yı mûrg-i dil leyl ü nehâr

3.2.75.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey sevgili bûse ümidi ile gönülde karar kalmadı

Gönül kuşunun sesi (Nevâ'sı) gece gündüz Bûselik oldu

Nevâ-yı mûrg-i dil: Gönül kuşunun sesi

Leyl ü nehâr: Gece gündüz

3.2.76. EvcBûselik

Ah o mâh-ı Evc-i nahvet 'âşık-ı gamhârına

Vermedi bir Bûselik ruhsat savar hep yârına

3.2.76.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Kibirli sevgili kederli âşık o büyük Evc'i vermedi

Hep yârına saldı bir Bûselik vermedi

Mâh-ı Evc-i nahvet: Kibirli sevgili

Mâh: Sevgili

Nahvet: Böhrlenme

Âşık-ı gamhâr: Kederlenen âşık

Ruhsat: İzin

3.2.77. Bayâtî Bûselik

Bir Bayâtî Bûselik oldū kulûbā neş'e-bâr

Duysa ızhâr-ı mesâr eylerdi bî-çâre hezâr

3.2.77.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bir Bayâtî, Bûselik oldu kalbe neşe yağdırdı

Duysa çaresiz bülbül kendini hapsederdi

Kulûb: Kalp

Neş'e-bâr: Neşe saçan

Izhâr-ı mesâr: Hapsolmak

Bî-çâre: çaresiz

Hezâr: Bülbül

3.2.78. Arazbâr Bûselik

Bûse fikriylē hulûş arz etmek için mutribân

Bir usûl ilē Arazbâr Bûselik eyler heman

3.2.78.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bûse fikriyle samimiyet arz etmek için hanendeler

Hemen bir usûl ile Arazbar Bûselik eyler

Hulûş: Samimiyet

Mutribân: Hânendeler

3.2.79. HicazBûselik

Pek harâretlî olur cānâ Hicaz'da Bûselik

Tîr-i te'sîrî eder ehl-i dilin kalbin delik

3.2.79.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey sevgili Hicaz'da Bûselik pek hareretli olur

Öyle tesir eder ki gönül ehlinin kalbini deler

Tîr-i te'sîr: Ok gibi te'sir

Ehl-i dil: Gönül ehli

3.2.80. Mâhur Bûselik

Ey gözû âhû bizî mahrûm-i vasletmē aman

Bezm-i Mâhur Bûselik'lê pür-nişan eylê heman

3.2.80.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey ahu gözlü bizi mahrum etme kavuşmadan

Mâhur Bûselik meclisiyle mest et bizi hemen

Âhû: Ceylan

Vasl: Kavuşma, vuslat

Bezm-i Mâhûr Bûselik: Mâhûr Bûselik meclisi

Pür: Dolu

3.2.81. Gerdâniye Bûselik

Oturup bir şûh-i mutrible dün İhsâniye’de

Ettik jcrâ Bûselik faslını Gerdâniye’de

3.2.81.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Dün güzel bir hanende ile oturduk İhsaniye’de

Bûselik faslını icra ettik Gerdaniye'de

Şûh-i mutrib: Güzel hânende

3.2.82. BayâtîArabânBûselik

Gel Bayâtî Arabân-ı Bûselik’le ver karar

Mutribâ, bû imtizâc-ı hoş da bir zevke yarar

3.2.82.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Gel BayâtîArabân-ı Bûselik’le et karar

Ey hanende bu hoş uyumu da bir zevke yarar

Mutribâ: Ey Hânende

İmtizâc: Uyumluluk

3.2.83. Şehnaz Bûselik

Ehl-i meclis fasl-ı Şehnaz Bûselik'ten zevk alır

Fikr-i gam her nağmesinden dil de kuvvetten kalır

3.2.83.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Meclis ehli (mûsikî meclisi) (mûsikî meclisi) Şehnaz Bûselik faslından zevk alır

Gam fikri her nağmesinden gönülde kuvvetten kalır

Ehl-i meclis: Meclis ehli (mûsikî meclisi) (Mûsikî meclisi)

Fasl-ı Şehnaz Bûselik: Şehnaz Bûselik faslı

Fikr-i gam: Keder düşüncesi

Dil: Gönül

3.2.84. Segâh

Verse ol meh bende-i gamhârınâ bir bû segâh

Perde-i âhım benim olmazdı böylê bir Segâh

3.2.84.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Kölesi olduğum o sevgili bana bir öpücük verse

Olmazdı gönlüm Segâh böyle

Meh: Ay, sevgili

Bende-i gamhâr: Tasalanan köle

Bûsegâh: Öpücük

Perde-i âh: Gönül

3.2.85. Mâye

Mâye-i ‘aşk-ı dilimdir bû makamın nağmesi

İnletir rûh-i revânî dilde bû ten mahbesi

3.2.85.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bu makamın nağmesi âşık gönlümün maya (Mâye) sıdır

Bu vücudun kafesi gönülde ruhumu inletir

Mâye: Maya

Âşık-ı dil: Âşık gönül

Rûh-i revân: Ruha akan

Mahbes: Hapishane

3.2.86. Müstear (Takma, uydurma)

Kimden ahzettin ki oldun böyle bî-gâne-edâ

Öyle tavr-ı Müstear ey şûh layık mî sana

3.2.86.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bu biçimsiz tavrı kimden aldın sen böyle

Bu uydurma, takma (Müstear) tavrı layık mı sana öyle

Bî-gâne-edâ: Çaresiz tarz

Tavr-ı Müstear: Uydurma tavrı

Şûh: Güzel

3.2.87. Hüzam (Hüzünlü)

Sāzın al âgûşa mızrâbın ilē del sînemi

Nağme-i Hüzam ilē def eyle gönlünden gamı

3.2.87.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Sazını eline al mızrabınla del sinemi

Hüzam nağmesiyle def et gönlünden kederi

Âgûş: Kucak

Sîne: Göğüş

Nağme-i Hüzam: Hüzam nağmeleri

Hüzam: Hüzünlü

3.2.88. Vech-i Arazbar

Vechi var Vech-i Arazbâr etse şûh-i mutribân,'

Dinleyenler mest olur seyretmeden vechin heman

3.2.88.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Vech-i Arazbar etseler yeri var güzel hanendeler

Yüzünü seyretmeden mest olur hemen dinleyenler

Vech: Yüz

Şûh-i mutribân: Güzel hânende

Mest: Sarhoş

3.2.89. Irâk

Pür- arak keyf-i arakla geldi ol şûh-i Irâk

Eyledî üftâdegânın takatin cevriyle tâk

3.2.89.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Geldi o güzel Irâk rakısının verdiği keyifle

Âşıkların takatini yıldırıldı zulm ile

Pür- arak: Dopdolu rakı

Keyf-i arak: Rakı keyfi

Şûh-i Irâk: Güzel Irâk

Üftâdegân: Tutkun

Cevr: Zulüm

Tâk: Yıldırma

3.2.90. Bestênigâr (Sevgili)

Kim olursâ şevk ile Bestênigâr'ın zülfüne

Muntazır olsun heman va'd-i visâlin hulfüne

3.2.90.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Kim şevk ile tutunursa sevgilinin (Bestenigâr'ın) saçına

Beklesin hemen kavuşma va'dinin muhaleteni (kavuşma hayalini unutsun)

Bestenigâr: Sevgili

Muntazır: Bekleyen

Vâ'd-i visâl: Kavuşma vaadi

Hulûf: Muhalefet

3.2.91. Evc

Ol hümâ-pervâza Evc-i vahşet olmuşken mekân

Dinlesē sâz-ı dil-i âgûşum eyler âşiyân

3.2.91.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

O uçan huma kuşu vahşet Evc'inde (en yüksekte) tutmuşken mekân

Dinlese, gönül sazının kucağını eyler mekân

Hümâ-pervâz: Huma kuşu

Evc-i vahşet: En yüksek

Sâz-ı dil-i âgûş: Gönül sazının kucağı

3.2. 92.Dilkeşhâverân (Gönül çalan güneş)

Âlemin aklın alır bî-hûş eder hayli zaman

Etse ol hurşîd-i dilkeş fasl-ı- Dilkeşhâverân

3.2.92.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Epey zamandır âlemi kendinden geçirir alır aklını

O gönül çalan güneş geçse eğer Dilkeşaverân faslını

Bî-hûş: Kendinden geçme

Hurşîd-i dikleş: Gönül çalan güneş

Fasl-ı Dilkeşhaverân: Dilkeşhaverân faslı

Dilkeşhaverân: Gönül çalan güneş

3.2.93 Ferahnâk (Huzurlu)

Ol güzel cây-i Ferahnâk istemiş üftâdeden

Ö da bahsetmiş o şûha meclis-i âmâdeden

3.2.93.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

O güzel huzurlu (Ferahnâk) bir yer âşıkından istemiş

O da hazır olan meclisten güzele bahsetmiş

Cây-i Ferahnâk: Huzurlu yer

Üftâde: Âşık

Şûh: Güzel

Meclis-i âmâde: Hazır meclis

3.2.94. Rûy-i Irak

Ey terennüm-sâz olan mutrib hele dikkatle bak

Pek hazin nağmâtı cemetmiş bize Rûy-i Irâk

3.2.94.1 Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ey terennüm eden hanende hele dikkatle bir bak

Pek hazin nağmeler toplamış bize Rûy-i Irâk

Terennüm: Söyleme

Mutrib: Hânende

Nağmât: Nağmeler

Rûy: Yüz

3.2.95. Râhatül Ervâh (Rahat ruhlar)

Hiç söz olmaz hâsılı muhrik sadālî tâzeye

Râhatül Ervâh olurdū başlasa âgâzeye

3.2.95.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Hiç söz olmaz neticede yakıcı sesli tazeye

Ruhlar rahat (Rahatül Ervâh) olurdu başlasa söylemeye

Hâsılı: Netice

Muhrik: Yakıcı

Rahâtül Ervâh: Rahat ruhlar

Âgâze: Başlama

3.2.96. Bestê Isfahan

Isfahan'î bir güzel gördüm sûal ettim bugün

Eylemiş gîsûye Bestê Isfahan halkın bütün

3.2.96.1 Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Isfahanlı bir güzel gördüm sual ettim bugün

Saçına beste yapmış (Beste Isfahan) halkın bütün

Sûal: Soru

Gîsû: Saç

3.2.97. Râhatfezâ (Rahatlık)

Etse âgâzê eğer “hey hey” deyû ol hoş-edâ

Nağmesi üftâde-i zârê olur Râhatfezâ

3.2.97.1 Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Eğer “hey hey” diyerek hoş bir edaya başlasa

Düşkün âşıklara nağmesi olur rahatlık (Rahatfezâ)

Âgâze: Başlama

Hoş-edâ: Hoş tavır

Üftâde-i zâr: Düşkün âşık

Rahatfezâ: Rahatlık

3.2.98. Revnâknümâ (Taze numune)

Ol güzel takmış takıştırmış da olmuş dil-rübâ

Meclis-i uşşâka olmuştur bu şeb Revnâknümâ

3.2.98.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

O güzel takmış takıştırmış da gönül çalan olmuş

Âşıklar meclisi bu gece Revnâknüma olmuş

Dil-rübâ: Gönül çalan

Uşşâk: Âşıklar

Şeb: Gece

Revnâknümâ: Taze numune

3.2.99. Evc-Ârâ (Yüksek süslü)

Kadd-i bālâ hoş-edâ âfet-nigeh yosma-reviş

Böyle bir hurşîd-i Evc-Ârâ cihânâ gelmemiş

3.2.99.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Uzun boylu, hoş edalı, afet bakışlı, yosma yürüyüşlü

Gelmemiş cihana böyle bir süslü (Evc-Âra)

Kadd-i balâ: Uzun boylu

Hoş-edâ: Hoş tavır

Âfet-nigeh: Afet bakışlı

Yasma-reviş: Yosma yürüyüş

Evc-Âra: Yüksek süslü

3.2.100. Hüseyinî Aşîrân

Gel Hüseyini dē Aşîrân'î terennüm et bize

Ehl-i meclis eylesin birçok teşekkürler size

3.2.100.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Gel Hüseyini Aşîrân'ı terennüm et bize

Meclis ehli (mûsikî meclisi) (mûsikî meclisi) birçok teşekkürler etsin size

Terennüm: Dile getirme

3.2.101. Zîrefkend (En aşağı)

Pertev-i ruhsârına halk-ı cihan hep bendedir

Şevk ilē şems ū mihr-i âlemde Zîrefkend'edir

3.2.101.1 Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Güneşe benzeyen yanağına tüm cihan köledir

Şevk ile güneş ve ay âleminde en aşağıdadır (Zirefkend'edir)

Pertev-i ruhsâr: Işıklı yüz

Şems: Güneş

Mihr-i âlem: Ay âlemi

Zirefkend: En aşağı

3.2.102. Sûz-i Dil (Gönül yakan)

Yandı nağmenlē cihan hep; yalnız bir ben değil

Ser-te-ser aşk ehlinē oldū nihâyet Sûz-i Dil

3.2.102.1 Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Senin nağmenle hep ben değil cihan yandı

Baştan başa aşk ehline nihayet gönül yakan (Sûz-i Dil) oldu

Cihân: Dünya

Sûz-i Dil: Gönül yakan

3.2.103. Bûselik Aşîrân

Bûselik'ten etse üftâde niyâz ol dik çıkar

Gîderek yumşar verir sonrâ Aşîrân'dâ karar

3.2.103.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bûselik'ten aşağı inmeye niyaz etse o dik çıkar

Sonra giderek yumuşar ve Aşîrân'da eder karar

Üftâde: Âşık

Niyaz: Dua, icra

3.2.104. Nühüft (Gizli)

Etme ruhsârın Nühüft üftâde-i nâ-çâreden

Kurtar ey gül-rûh dil-i şeydâyı âh ü zâreden

3.2.104.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Çaresiz âşıktan yanağını gizleme (Nühüft etme)

Ey güzel yanaklı mecnundan kurtar ağlayanı

Ruhsâr: Yanak

Nühüft: Gizli

Üftâde-i nâ-çare: Çaresiz âşık

3.2.105. Aşîrân Mâyê

Bir Aşîrân Mâyê taksîmî ney'in pür-zevk olur

Nağme-i mevzûnu kalb-i ehl-i dilde şevk olur

3.2.105.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ney'in Aşîrân Mâyê taksimi doludur zevkle

Güzel vezinli nağmeleri gönül ehlinin şevk olur kalbine

Mâyê: Maya

Pür-zevk: Dopdolu zevk

Nağme-i mevzûn: Vezinli nağme

Kalb-i ehl-i dil: Gönül ehlinin kalbi

3.2.106. Hicâz Aşîrân

Mutribân çekmiş Aşîrân'î Hicaz'â fasl okur

Destgâh-ı aşk içindê 'âşıkın kalbin okur

3.2.106.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Hanendeler Hicâz Aşîrân faslı okur

Aşk tezgâhında âşıkın kalbini okur

Mutribân: Hânendeler

Destgâh- aşk: Aşk tezgâhı

3.2.107. Canfezâ (Can katan)

Sâkî-i gül-çehre mey sun ‘âşîka etme ezâ

Nâz ü reftârınla ehl-i meclise ol Canfezâ

3.2.107.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Gül çehreli sakî mey sun etme âşîka cefa

Nazlı yürüşünle Meclis ehli (mûsikî meclisi)ne can kat (ol Canfezâ)

Sâkî: İçki sunan

Mey: İçki

Ezâ: Cefa

Nâz ü reftâr: Nazlı yürüyüş

Ehl-i meclis: Meclis ehli (mûsikî meclisi)

Canfezâ: Can katan

3.2.108. Tarz-ı Cedîd (Yeni tarz)

Kûşe-i nisyanda lâyük mî kalâ Tarz-ı Cedîd

Seyrinî bu beytimizdê eyledik ez-nev bedîd

3.2.108.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Tarz-ı Cedîd layıkmî köşede kalmaya

Bu beytimizde yeniden gösterdik seyrini

Kûşe-i nisyan: Köşede unutilan

Tarz-ı Cedîd: Yeni tarz

Ez-nev: Yeniden

Bedîd: Gösterme

3.2.109. Acem Aşîrân

Bir Acem oldū Aşîrân perdesindē nağme-sâz

Bū makâmî dinleyenler buldu gāyet ruhnüvâz

3.2.109.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bir Acem nağme yaptı Aşîrân perdesinde

Bu makamı dinleyenlerin gayet ruhları okşandı

Nağme-sâz: Nağme yapma

Ruhnüvaz: Ruhlu okşayan

3.2.110. Şevkefzâ (Şevk arttıran)

Şevk-i Efzâ'dır efendim iltifâtın 'âşîka

İhtiyâcî âşîkın başka türlü sâika

3.2.110.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Şevk arttırandır (Şevk-i Efzâ'dır) efendim iltifatın âşîka

Âşîkın ihtiyacı yok başka türlü şevke

Şevk-i Efzâ: Şevk arttıran

Sâika: Şevk

3.2.111. Şevk-i Tarâb (Şenliğe şevk)

Verme gel redd-i niyâz ilē dil-i zâre kesel

Nağmen ilē mutribâ Şevk-i Tarâb ver bezme-gel

3.2.111.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Niyazı reddetmek ile sıkıntı verme yaralı gönüle

Ey hanende meclise gel şenliğe şevk(Şevk-i Tarâb) ver nağmenle

Redd-i niyâz: Yapılışı reddetme

Dil-i zâr: Yaralı gönül

Kesel: Sıkıntı

Şevk-i Tarâb: Şenliğe şevk

Bezm: Eğlence meclisi

3.2.112. Şevkâver (Neşe getiren)

Halka-i mecliste mest etmek için ol dilberi

Fasl-ı Şevkâver'le sun sâkî mey-i şevkâveri

3.2.112.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Meclis halkasında mest etmek için o sevgiliyi

Şevkâver faslı ile neşe getiren içkiyi sun saki

Halka-i meclis: Meclis halkası

Fasl-ı Şevkâver: Şevkâver faslı

Mey-i şevkâveri: Neşe getiren şarap

Şevkâver: Neşe getiren

3.2.113. Yegâh

Cevr-i peyderpeyle şimdî ‘âşık-ı zârın sesi

Çıkmaz oldū âkıbet indî Yegâh’â perdesi

3.2.113.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Ardarda zulm ile inleyen âşıkın sesi

Yegâh’a indi perdesi sonunda çıkmaz oldu sesi

Cevr-i peyderpey: Art arda zulüm

Âşık-ı zâr: İnleyen âşık

Âkıbet: Son

3.2.114. Sultânî-Yegâh

Eyledik bezm-i tarabdâ fasl-ı Sultânî Yegâh

Nâzenînim hoşlanıp etti bize bir nîm-nigâh

3.2.114.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Zevk meclisinde Sultânî Yegâh faslını icra ettik

Nazlı sevgilim bizden hoşlanıp yarım bakış gösterdi

Bezm-i tarab: Şenlik meclisi

Fasl-ı Sultânî Yegâh: Sultânî Yegâh faslı

Nâzenîn: Nazlı sevgili

Nîm-nigâh: Yarım bakış

3.2.115. Fêrahfezâ (Ferahlık)

Bir nigâh-ı iltifâtın ‘âşıka Fêrahfezâ

Gel diriğ etmē nigâh-ı lûtfunū ey bî-vefâ

3.2.115.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bir iltifatlı bakışın ferahlık (Ferahnâk) verir âşıka

Ey vefasız gel lütuflu bakışını esirgeme

Nigâh-ı iltifât: Latifeli bakış

Ferahfezâ: Ferahlık

Diriğ: Esirgeme

Bî-vefa: Vefasız

3.2.116. Dilkeşîdê (Gönül çeken)

Dilkeşîdê faslının tē’sîri vardır dillere

İntişâr etsē sezâdır şöhretî her bir yere

3.2.116.1. Beyit’in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Dilkeşîde faslının vardır gönüllere te’siri

Yayılsa lâyıktır her bir yere şöhreti

Dilkeşîde: Gönül çeken

İntişâr: Yayılma

Sezâ: Lâyük, yaraşır

3.2.117. Bend-i Hisar (Hisar kalesi, bağı)

Her makāmın nağmesindē ayrı ayrı neş'e var

Himmet-i dillē açıldī birde bū Bend-i Hisar

3.2.117.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Her makamın nağmesinde ayrı ayrı nağme var

Dil çabasıyla açıldı birde bu Hisar kalesi (Bend-i Hisar)

Himmet-i dil: Dilin, gönlün çabası

Bend-i Hisar: Hisar kalesi, Hisar'ın bağlandığı yer

3.2.118. Şetârâbân

Dinlesē Şet Āraban'ī Ārab ondan bir kez

Terkeder māmēlekin gayrı Hicaz'a gitmez

3.2.118.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Arap dinlese ondan bir kez Şetarâbân'ı

Gayrı Hicaz'a gitmez terk eder malını

Mâmelek: Sahip olun, mal

3.2.119. Gülzâr (Gül bahçesi)

Bak Arablar bû makâmā bir Rehâvî'dir demiş

Türklerin indinde bû seyrin adı Gülzâr imiş

3.2.119.1. Beyit'in Günümüz Türkçesine Sadeleştirilmesi, İçinde Geçen Kelimeler ve Terkipler

Bak Araplar bu makama bir Rehâvî'dir demiş

Türlere göre bu makamın adı Gülzâr imiş

Rehâvî: Rahat

Gülzâr: Gül bahçesi

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇLAR

“Ahmed Avni Konuk’a ait Rast Kâr-ı Nâtık’ın makam ve güfte analizi” adlı çalışmamız doğrultusunda varılan sonuçlar şu şekildedir;

Eser, Rast makamı ile başlayıp Gülzâr makamı ile netice bulmuştur.

Rast kararlı başlayan eserde, Rast kararlı makamlar gösterilmiş ve bu makamlar işlenirken makamların birçoğunda Kürdî’li karar yapıldığı görülmüş, ardından Dügâh kararlı makamlara geçilmiş ve Dügâh kararlı makamlar gösterildikten sonra Nevâ, Segâh ve Çargâh kararlı müteferrik yani karışık makamlar geçilmiş ve müteferrik makamlar gösterildikten sonra Dügâh karara sahip Kürdî’li ve Bûselik’li makamlar işlenmiştir. Dügâh kararlı makamların ardında Segâh kararlı makamlara geçilmiş, Segâh kararlı makamlar gösterildikten sonra akabinde Irâk kararlı makamlara geçilmiş, Irâk kararlı makamlar gösterildikten sonra Acem Aşîrân kararlı makamlara geçilmiş ve Acem Aşîrân kararlı makamlar gösterildikten sonra Hüseyinî Aşîrân kararlı makamlara geçilmiş, Hüseyinî Aşîrân kararlı makamlar gösterildikten sonra Yegâh kararlı makamlara geçilmiş ve Yegâh kararlı makamlar gösterildikten sonra eser Gülzâr makamı ile bitirilmiştir.

119 makamın tamamı incelendiğinde nazari olarak kurallara bağlı kalındığı görülmekle beraber gerektiği yerlerde geçkilerinin kullanıldığı görülmektedir.

Eserin notaları diğer nüshalarla karşılaştırıldığında, Sabâ Bûselik makamının son ölçüsünde Hicaz perdesi Nevâ olarak değiştirilmiştir.

Eserde her karar perdesi değiştiğinde aynı zamanda usûl değişikliğine de gidildiği tespit edilmiştir. Ayrıca eserin ilk olarak Hamparsum notasıyla yazılmış nüshalarında her karar perdeli makamlar için “kol” kelimesi kullanıldığı görülmektedir. Bu tabir mûsikîmizde kullanılan bir tabir değildir. Eseri hamparsum notasına alan Emin Dede’nin bu tabiri kullandığını ön görmekteyiz. Bu tabir; Emin Dede’nin üstâdı Ahmed Avni Konuk ile beraber aynı meşk silsilesi içinde bulunanlar arasında kullanılan bir tabir olabilir.

Tespitlerimiz içerisinde ayrıca önemli bir husus da, İsmail Hakkı Özkan “Türk Mûsikîsi Makam ve Usûlleri” adlı kitabında Gülzâr makamını Hüseyinî Aşîrân kararlı makamlar arasında gösterirken, Ahmed Avni Konuk Kâr-ı Nâtık’ında Gülzâr makamını Yegâh perdesinde karar yaparak bitirdiğinin görülmesidir.

Eserin güftesi incelendiğinde ise, Meh, Ehl-i meclis, Ehl-i dil, Bezm-i mey, Sâkî, Mey, Üftâde, Dilber, Dildâde, Uşşâk, Mutrib, Niyaz, Mehveş gibi mazmunların sıkça kullanıldığı görülmektedir. Mazmunlar kimi zaman gerçek anlamında kimi zaman ise tasavvufî anlamda kullanılmıştır.

“Meh” ay anlamında iken güftede sevgili anlamında kullanılmıştır.

“Niyâz” dua anlamında iken güftede icra anlamında kullanılmıştır.

“Ehl-i meclis” meclis ehli yani mûsikî meclisi anlamında kullanılmıştır.

“Ehl-i dil” gönül ehli anlamında kullanılmıştır, çünkü dil tasavvufta gönül anlamında kullanılır.

“Uşşâk” makam dışında genelde kelime anlamı olan âşıklar anlamında kullanılmıştır.

“Sâkî ve Mey” genelde bir arada kullanılmış içki sun anlamı yerine, ilham ver anlamında kullanılmıştır.

“Bûselik, Sazkâr, Sûznâk, Sûz’i Dilâra, Vech-i Şehnâz, Bend-i Hisar” vb. makamlar ise güfte içerisinde hem makam adı hem de kelime anlamlarıyla kullanılmışlardır.

“Mutrib”ise bazen hânende bazen sâzende anlamında kullanıldığı görülmektedir.

Son olarak 118. beyitin vezne uymadığı görülmüş, güftenin orijinali araştırılmış fakat farklı bir hece ilavesine ulaşılamamıştır.

4.2. ÖNERİLER

Günümüzde büyük form yapısına sahip eserlere rağbetin azalması, Kâr-ı Nâtık formunda eser verilmesi ve icra edilmesi hususunu da olumsuz yönde etkilemiştir. Bu form yapısı üzerinde yapılan her türlü çalışma kaybolmaya yüz tutmuş olan bu ve benzeri formda bestelenmiş eserleri gün yüzüne çıkarmaya yardımcı olacak, aynı zamanda sanatsal eserlerin devamı açısından yeni eserler oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu vesile ile bu form yapısında bestelenmiş klâsik eserlerin iyi analiz edilmesi hususu hâsıl olmuştur.

Kâr-ı Nâtık'ların öğreticiliği ve ustalık gösterisini ön plana aldığını ve Ahmed Avni Konuk'un bu eseri, hem hocasına nazire yapmak hemde öğrencisini eğitmek üzere meydana getirdiğinden yola çıkarak ülkemizde bulunan müzik bölümlerinin olduğu ilgili fakültelerde tıpkı Lavignac'ın solfej kitapları gibi Kâr-ı Nâtık'larımızında ivedilikle müfredata girmesi ve okutulmasını ön görmekteyiz.

Ayrıca klasîk eserler incelenirken güfte analizi büyük ehemmiyet taşımaktadır. Çünkü Türk Mûsikîsini sevmek öncelikle onu anlamaktan geçer, onu anlamak için ise sadece iyi bir icracı değil aynı zamanda da edebiyat alanında bilgi sahibi olmayı da gerektirmektedir. Klâsik eser bestekârlarının birçoğunun mutasavvıf olduğu ve en kapsamlı, en kalıcı eserlerin bu mutasavvıflardan hâsıl olduğu düşünülürse edebiyatın mûsikînin ayrılmaz parçası olduğu da ortaya çıkmakta, mûsikîmizin daha iyi yerlere gelmesi açısından bu alanda uzman kişilerin daha fazla çalışma ortaya koymalarının ne kadar önemli olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Barkçin, S. Ş. (2011). *Ahmed Avni Konuk Görünmeyen Umman*. İstanbul: Klasik Yayınları
- Budak, O. A. (2006). *Türk Müziğinin Kökeni-Gelişimi*. Ankara: Phoenix Yayınevi Yayınları
- Develioğlu, F. (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları
- Durgun, Ş (2005). *Türkiye’de Devletçi Gelenek ve Müzik*. Ankara: Alter Yayıncılık
- Ersönmez, M (2013) *Güftelerin Dili*. İzmir: Birleşik Matbaacılık
- Şen, H. O.(2001) *Alâeddin Yavaşca*. Ankara: Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları
- Karadeniz, M. E. (1965). *Türk Musikisinin Nazariye ve Esaslar*. Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık Sanayi.
- Karakaya, İ. (2009). “Bilimsel Araştırma Yöntemleri”. Abdurrahman Tanrıöğen (Ed.). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karaosmaoğlu, M. K. (2007) *Fishrist-i Makâmat*. İstanbul: Nota Yayıncılık
- Muhammed Bin Abdülkerim Eş-Şehristâni. (2013) *Dinler ve Mezhepler Tarihi el-Milel ve’n-Nihal* (Çev. Muharrem Tan). Ankara: Kabalcı Yayıncılık
- Mutluay, R. (1974) *100 Soruda Türk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Özkan, İ. H. (2013). *Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri*. İstanbul: Yaylacılık Matbaası
- Özcan, N. (2003) “Limonciyan Hamparsum” *İslam Ansiklopedisi* (27, 192-193). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı

Özkan, İ. H. (1996) “Güfte” *İslam Ansiklopedisi* (14, 217). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı

Tanrıkorur, Ç. (2011). *Osmanlı Dönemi Türk Mûsikîsi*. İstanbul: Dergâh Yayınları

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, *Ahmed Avni Konuk Kâr-ı Nâtık*, Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları, Erzurum Radyosu Kütüphanesi 1994.

İNTERNET KAYNAKLARI

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (t. y.). Erişim Tarihi: 21.03.2017, <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3700/kar-i-natik.html>

Tulgan, Ö. (t. y.). “*Hamparsum Notası.*” Erişim Tarihi: 22.03.2017, <http://hamparsum.net/nedir/Nedir.html>

Öngören, R. (2002) “Ahmed Avni Konuk” *İslam Ansiklopedisi* (26, 180-182). Erişim Tarihi: 20.02.2017, <https://islamansiklopedisi.org.tr/konuk-ahmet-avni>

Kâr-ı Nâtık. (t. y.). Erişim Tarihi: 20.02.2017,

<https://www.notaarsivleri.com/arama.html?kelime=kar%FD+nat%FDk>

Ahmed Avni Konuk “Kâr-ı Nâtık ve Küpe” Üzerine. (t. y.). Erişim Tarihi: 21.03.2017, <http://www.arsiv2007.musikidergisi.net/?p=14>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Ad Soyad	Semih OKCU
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum, 20.02.1986.
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü
	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Anasanat Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetler	SÖZLERİ ŞEYH GÂLİB'E, BESTELERİ HACI ÂRİF BEY VE SADEDDİN KAYNAK'A AİT OLAN ŞARKI FORMUNDA İKİ ESERİN KARŞILAŞTIRMALI MÜZİKAL ANALİZİ SOBİAD KARATAŞ ÖZGÜR SADIK, OKCU SEMİH JASSS-THE JOURNAL OF ARTIFICIAL SOCIETIES AND SOCIAL SIMULATION 2018 1460-7425 Türkçe
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	Global Bilgi A.Ş.-Türk Telekom-Atatürk Üniversitesi
İletişim	
E-Posta	semih.okcu@atauni.edu.tr
Tarih	20.05.2019